

Leto XVIII. Stev. 242
 DIREKTOR BORBE
 VELJKO VLAHOVIČ
 GLAVNI IN ODGOVORNI
 UREDNIK
 DUSAN BLAGOJEVIČ
 UREJA UREDNIŠKI ODBOR
 List izhaja vsak dan razen
 petka — Cena 10 dinarjev

Ljudska
 PRAVICA

BORBA
 GLASILO ZVEZE
 KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

• LJUDSKA PRAVICA •
 USTANOVLJENA 8. OKTOBRA
 1934 • MED NARODNOOSVO-
 BODILNO BORBO JE IZHA-
 JALA KOT 14-DNEVNIK IN
 TEDNIK. OD OSVOBODITVE
 DO 1. JUL. 1961 KOT DNEV-
 NIK. NATO PA KOT TEDNIK
 • OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
 KOT »BORBA« ZA SLOVENIJO

Osem vprašanj iz nedavne zgodovine

VLADIMIR DEDIJER

Predsednik italijanske vlade Giuseppe Pella je v svojem govoru 13. septembra, kakor poročajo agencije, med drugim izrekel tudi tole trditve:

»Italija nima ničesar proti jugoslovanski naciji, kar ne bi bila želja po pravici kot temelju in glavnem pogoj za plodno in mirno sodelovanje. In kako bi moglo biti drugače, ko pa je bil prav v Rimu na taistem zgodovinskem kapitolškem griču dne 10. aprila 1918 svetu razglašen rimski pakt, ki pomeni dejanje rojstva srbsko-hrvatsko-slovenske nacije?«

To zatrdno ni bila manifestacija imperializma, tisti podpis, ki ga je dala Italija sredi prve svetovne vojne, vojne, v katero smo posegli, da bi izpopolnili našo nacionalno enotnost, tisti podpis, ki nedvomno pomeni skrajno razumevanje, tisti podpis, ki smo ga dali zato, ker nas je izpodbudila človeška solidarnost, upoštevanje med Italijo — trdnjavo pravice in krščanskega usmiljenja — ter narodi, ki jih je zatiralo avstro-ogrsko cesarstvo.«

Ta teza predsednika italijanske vlade je bila zadnje dni na široko obdelana v italijanski javnosti, in ne samo v njej. Zato je prav, da opozorimo na zgodovinska dejstva takšna, kakršna so. Kolikor to dopušta prostor v časopisnem članku, bomo tu zgosteno našli glavna dejstva o vstopu Italije v prvo svetovno vojno, o njenem stališču do samoodločbe drugih narodov, zlasti pa do pravice jugoslovanskih narodov do svobodne skupnosti.

Prvič: Italija ni posegla v prvo svetovno vojno »v želji po pravici kot temelju in glavnem pogoj za složno in mirno sodelovanje«. Nasprotno, v vojno je posegla, da bi osvajala tuje dežele, kršec načelo pravice do samoodločbe narodov. Italija je, prvič, poptevala svoje obveznosti do trojne zveze, v kateri je bila že od leta 1882 z Nemčijo in Avstro-Ogrsko ter začela izsiljevati prvo in drugo v vojno zapleteno deželo. Po zmagi francoske vojne na Marni in srbske vojske na Rudniku leta 1914 je Italija od Nemčije in Avstro-Ogrske zahtevala, naj ji najprej dajo Južno Tirolsko kot pogoj, da bi napadla države Antante. Ko pa se je vojna sreča obrnila, se je zatekla k izsiljevanju an-

tantnih držav, spočetka skromno, pozneje pa čedalje bolj odkrito. Italija je najprej zahtevala Južno Tirolsko in Albanijo (torej o »nacionalnih« področjih Trsta še ni bilo govora), potem pa je dodala Trst, da je pozneje, ob izkoriščanju čedalje težavnejšega položaja antantnih držav na frontah, nastopila s svojim maksimalnim programom. To so spremljale tudi takšne »priprave«, kakor je mobilizacija prostovoljcev po Pepinu Garibaldiju v Franciji za vdor v Boko Kotorsko!

Dosledna svojemu mešetarnjenju se je Italija do podpisa londonskega pakta pogajala z antantnimi državami, pa tudi z Avstrijo in Nemčijo. Že 8. aprila 1915, torej 18 dni pred podpisom londonskega pakta, je Italija v posebni spomenici zastavila Avstro-Ogrski tudi vprašanje Trsta, v čl. 3. te spomenice, pa je predlagala, — ne da bi Trst pripadel Italiji, marveč naj bi iz Trsta in okolice napravili posebno državo, mesto Trst pa naj bi postalo svobodno pristanišče.

Mislim, da je sedaj koristno objaviti popolno besedilo tretjega člena spomenice italijanske vlade iz leta 1915, v kateri le-ta zahteva, da bi bil Trst priključen Italiji. Spomenica se glasi:

»Mesto Trst z njegovim ozemljem, ki se bo raztezalo na sever ter zajemalo Nabrežino tako, da meji z novo italijansko mejo, ter na jug tako, da zajema sedanja sodna okraja Koper in Piran, bo organizirano kot avtonomna država, neodvisna v mednarodnem političnem in vojaško organizacijskem zakonodajnem in upravnem oziru, ker se Avstro-Ogrska odrekla svoji suverenosti nad njo; ostati bo moralo svobodno pristanišče. Sem ne bo smela vstopiti niti avstroogrška niti italijanska vojska. Prevzelo bo ustrezni del avstrijskega javnega dolga v sorazmerju s svojim prebivalstvom («Question de l'Adriatique — 1914—1918.» — Paul-Henri Miché).«

In končno, ko je v aprilu 1915 postalo očitno, da so se zavezniške operacije v Dardanelah ustavile, ko je začela nemška pomorska blokada zadajati vojnim naporom Velike Britanije hude

udarce, je bila 26. aprila 1915 v Londonu sklenjena tajna pogodba, po kateri so Velika Britanija, Francija in cesarska Rusija dale Italiji sledeča tuja področja, ne da bi vprašale, kakšna je volja prebivalcev teh dežel:

Južno Tirolsko, Trst in Istro je dobila s čl. 4. londonske pogodbe.

Največji del Dalmacije, kakor tudi malone vse dalmatinsko otočje je dobila s čl. 5, vtem ko je bil ostali del jadranske obale od Splita do Brača nevtraliziran. Albanske pokrajine (Valona in Saseno) je dobila s čl. 6, iz ostale Albanije pa so napravili »albansko muslimansko državo« pod italijanskim protektoratom.

Grške otoke Dodekaneza so zrtvovali s čl. 8.

Dele ozemlja Turčije so ji obljubili v čl. 9.

Na koncu je bila predvidena tudi razširitev italijanskih kolonij v Afriki na škodo Etiopije.

Kakor vidimo iz besedila londonskega pakta, so postale jugoslovanske dežele, in ne samo jugoslovanske dežele, marveč tudi Tirolska, Albanija, deli Grčije, pa tudi deli Turčije samo mejnjalni drobiž, predmet delitve področij vpliva med velesilami iz prve svetovne vojne. To ni edini zločin londonskega pakta.

Kakor je mrcvaril telesa malih partnerjev, da bi zadovoljil apetite velikih, tako je mrcvaril tudi živo telo najmanjših držav (n. pr. Albanije), da bi kak košček albanskega ozemlja pripadal malim državam, kakor sta Srbija in Crna gora, ker je londonski pakt tema dvema državam prepuščal nekatere dele severne Albanije. Glede Južnih Slovanov londonski pakt ne predvideva ustanovitve skupne države, ker pravi, da je treba dalmatinsko obalo razdeliti na Hrvatsko in Srbijo.

Drugič: Italija, zlasti Sonino, duhovni oče londonskega pakta, nikakor ni hotela slišati, da nastaja nekakšna jugoslovanska država. Nasprotno, njena diplomacija si je prizadevala, da bi čim bolj razveljavila spore med posameznimi našimi kratkovidnimi meščanskimi strankami in strujami v njih, da bi lahko ob izkoriščanju teh nasprotij ponujala dežele enih na račun drugih.

Toda pustimo to vprašanje ob strani in pogledimo, kakšno je bilo stališče Italije glede pravic jugoslovanskih narodov, da se združijo v svojo skupnost. Italijanska diplomacija si je na vse kriplje prizadevala, da bi se ohranila okrnjena Avstro-Ogrska ali vsaj Ogrska, ki ne bi imela na Jadranu svoje mornarice, pač pa bi bila nekakšen Damoklejev meč proti težnjam Jugoslovanov po skupni državi. Italija je med vojno z vsemi naporji težila za tem, da bi ne prišlo do skupne države Južnih Slovanov, rovarila je med Srbi proti Hrvatom, med Hrvati proti Srbom. To očitno kaže sam londonski pakt, ki je predvideval blagohotno privolitev Italije v izhod Srbije v Južno Dalmacijo. Hkrati pa je že leta 1914 Hrvatom ponujala neodvisno državo Hrvatsko, ki bi imela skupno vojsko z Italijo in princa iz Savojske hiše za kralja.

Tretjič: Kako so sami predstavnik velesil v prvi svetovni vojni, Velika Britanija, carska Rusija in Francija, pritiskali na takratne jugoslovanske državnike, naj privolijo na sramotne določbe londonskega pakta. Mar ni ruski poslanik v Franciji Izvoliski 3. maja 1915 Trumbiću kar naravnost rekel, »da je podlaga ruske državne politike pravoslavje in da Rusija zaradi državne politike ne more dopustiti, da bi se Hrvati in Slovenci kot katoličani združili s pravoslavnimi Srbi v skupno državo«. Mar ni član angleške vlade lord Robert Cecil 5. junija 1915 sporočil vodstvu Jugoslovanskega odbora uradno stališče svoje vlade, »da je Velika Britanija v duhu svoje zgodovine za svobodo narodov, da pa v analih evropske zgodovine ni primera, da bi se kak narod z eno vojno povsem osvobodil.«

Četrto. Kar se tiče rimskega pakta in njegovih določb, ki nam

jih predsednik italijanske vlade prikazuje v tako netočni luči. Predvsem to ni noben pakt, marveč najnavadnejša privatnopravna deklaracija, s katero se italijanska vlada nikoli ni strinjala, razen če računamo izjavo sedanjega predsednika vlade Giuseppea Pelle z dne 13. septembra 1953. Dalje, do te deklaracije v Rimu leta 1918 je prišlo neposredno po strahovitem porazu italijanske vojske pri Kobaridu (v Italiji znanem pod imenom Caporetto), kjer je bilo ujetih kakih 300.000 italijanskih vojakov in zaplenjenih 3000 topov. Francozi so bili ne le primorani poslati divizije, da so zamašile razbito italijansko fronto, marveč so dali pobudo, da so v Rimu izdali deklaracijo o pravici do samoodločbe vseh zatiranih narodov v Avstro-Ogrski, da bi tako oslabili notranjo fronto v avstro-ogrski monarhiji, zlasti pa moralo avstro-ogrskih čet, ki so na Italijo še prehudo pritiskale. Vzlic deklarativnemu značaju te deklaracije iz Rima pa se Italija v njej nikjer ne odpuveduje tajnemu londonskemu paktu. Tudi to deklaracijo so sprejeli, da bi preprečili vpliv, ki ga je povzročil sporazum v Švici, sklenjen med skupino srbskih po-

(Nadaljevanje na 5. strani)

Maršal Tito na manevrskem položaju dne 24. septembra

Naši narodi so lahko srečni da so ustvarili tako armado

V Lonjci pri Zagrebu je bil pred vrhovnim komandantom maršalom Titom defile enot, ki so sodelovale na manevrih. Nad eno uro so drvele mimo razne motorizirane enote s takšno oborožitvijo, kakršne na paradah naše vojske še ni bilo videti

Zagreb, 26. sept.

V vasi Lonjci, 30 km od Zagreba, so danes pred vrhovnim komandantom oboroženih sil FLRJ, maršalom Josipom Brozom Titom, defilirali deli enot, ki so sodelovale na manevrih. Po asfaltni cesti mimo slavnostne tribune so korakale ob 15.30 enote vseh rodov vojske. S svojo vzorno disciplino in opremljenimi s sodobnim orožjem so napravile na navzočih zelo globok vtis; zlasti impozanten je bil drugi del mimohoda, v katerem so sodelovale motorizirane enote in letalstvo. Nad eno uro so drvele mimo razne motorizirane enote s takšno oborožitvijo, kakršne na paradah naše vojske še ni bilo videti.

Razen vrhovnega komandanta so mimohodu prisostvovali podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj in Moša

Pijade, predsednik izvršnega sveta LR Slovenije Miha Marinko, državni tajnik za narodno obrambo generalni polkovnik Ivan Gošnjak, generalni polkovnik Peko Dapčević, vodja manevrov generalni polkovnik Kosta Nagy in še nekateri visoki vojaški voditelji. Na desnem krilu tribune so stali člani vojaških delegacij Velike Britanije, ZDA in Francije ter drugi tuji vojaški opazovalci, ki so prisostvovali manevrom. Na levi strani tribune so bili zbrani mnogi državni in politični voditelji LR Hrvatske, med njimi podpredsednika Izvršnega sveta Franjo Gaži in Božidar Maslarić. Tu so bili generalni in drugi višji vojaški voditelji, tu je bil tudi dr. Ivan Ribar.

Ob 8.30 se je pred tribuno ustavil avto, iz katerega sta izstopila maršal Tito in državni

tajnik za narodno obrambo generalni polkovnik Ivan Gošnjak. K maršalu je pristopil voditelj manevrov generalni polkovnik Kosta Nagy in mu raportiral. In že je zadonel navdušeno vzkljanje, s katerim so sprejeli maršala Tita. Potem ko je sprejel raport, je odšel na tribuno, za njim pa Edvard Kardelj in Moša Pijade ter drugi.

Potem, ko so zagrmel salve topov in ko je vojaška godba zaigrala državno himno, se je uvrstila v mimohod dolga kolona vojakov, ki so se tako odlikovali na manevrih in ki so že dobili toplo priznanje svojega vrhovnega komandanta maršala Tita in generala Nagyja. Ob zvokih vojaške koračnice se je pojavilo na čelu kolone deset jeepov. Iz enega izmed njih je poveljni parade, načelnik štaba poveljstva manevrov generalni polkovnik Djoko Jovanović, pozdravil vrhovnega poveljnika, potem pa so začeli korakati mimo borci in častniki s titovkami na glavah in z manevrskimi znaki »rdetičih«. Za njimi so prikorakale enote s čeladami in manevrskim znakom »modrih«, na koncu pa so se pomikale mimo motorizirane enote.

Ob 1.30 so defilirale pehotne enote. V njih je bilo tudi avtomatično orožje. Vse čete so gledalci navdušeno pozdravljali. — Čete »rdetičih« so defilirale pod zastavami 181. gardnega polka ter X. in VII. proletarske brigade. Pehoti je sledila konjenica, ki je sodelovala v »boju« proti padalcem v zaključni manevrski operaciji. Se ko so konjenike spremljali zadnji pozdravi, so zabrneli motorji; bližale so se razne motorizirane enote s generalnim majorjem Mičunom Pavlovičem na čelu. Na prvih vozilih so bili padalci v bojni opremi. Sledila je pontonirska enota, ki je vozila na prikolicah dele pontonskega mostu. Te enote so sledili radiotelegrafisti z mnogimi radijskimi postajami, sanitetni avtomobili in protitankovski topovi. Tedaj so se pojavila v zraku tudi letala, najprej letala domačega izdelka, potem pa letala, ki smo jih dobili od ZDA in Velike Britanije. In končno so pribledeli mimo težki protiletalski topovi.

Konec mimohoda je napravil na gledalce globok vtis, saj so videli, kako dobro je naša vojska opremljena.

„Bojevit“ Bartolijev govor

Trst, 26. septembra. (Tanjug). Predsednik tržaške občine, demokrstan Bartoli, je izjavil, da se je »treba odpovedati vsakemu upanju za mir na Jadranu in Evropi, če Italija ne bo dobila Trsta.

Včeraj je Bartoli govoril na kongresu bivših študentov turinske tehnične fakultete. Ta sestanek je bil, kot mnogi drugi v zadnjih dneh, v Trstu, da bi s tem dokazali »italijanstvo« tega mesta. Rekel je tudi, da sta »Trst in obramba miru vredna ene oklopne divizije.

Ob tem »bojevit« govoru tržaškega župana sta bila navzoča poleg drugih tudi politični svetnik rimske vlade pri generalu Wintertonu De Castro in predsednik sveta cone A Micelli.

Udeleženci kongresa so obiskali Srediplje, ki je postalo božja pot italijanskih iredentistov, blizu jugoslovanske meje.

Možnost novih stank v Italiji

Rim, 26. sept. (Tanjug) Dejavnost italijanskih sindikatov se nadaljuje. Delavci v plinarah in kmetijski delavci so napovedali novo 24-urno stavko, medtem ko železničarji razpravljajo o polo-

žaju, ki je nastal po zavrnitvi njihovih zahtev.

Ni izključena možnost novih, še obsežnejših splošnih stank, predvsem zaradi nepopustljivega stališča industrijcev in drugih delodajalcev, ki so ga vse tri največje sindikalne organizacije ocenile kot nepravično, hkrati pa so izjavile, da bodo nadaljevale skupno akcijo v boju za izpolnitev delavskih zahtev.

Radoš Jovanović na Jonskih otokih

Atene, 26. septembra. (Tanjug). V spremstvu atašėja za tisk Velimirja Miladinovića je jugoslovanski veleposlanik v Grčiji danes odpotoval na dvodnevni obisk na Jonske otoke. Obiskal bo mesta, ki jih je nedavno prizadel potres.

Pomoč žrtvam potresa v Grčiji

Svetovna zveza bivših borec je nedavno sprožila med svojimi člani akcijo za pomoč tistim organizacijam grških borec, katerih člani so utrpeli škodo zaradi nedavnih potresov v Grčiji. Zveza vojaških vojnih invalidov in Zveza borec Jugoslavije sta se odzvali temu pozivu in nakazali organizacijam grških borec milijon dinarjev.

PARIŠKI LISTI UGOTAVLJAJO:

Poraz palače Chigi

Od stalnega dopisnika »Borbe«

Paris, 26. sept. Francoski tisk meni — med vrsticami ali odkrito, da je rezultat obiska grških državnikov v Rimu poraz italijanske diplomacije. Le-ta poudarja, da sta si maršal Papagos in Stefanopulos prizadevala, da nikakor ne bosta kompromitirala učinkovitosti balkanske pogodbe, ki jo imata za bistveni člen v obrambi jugovzhodne Evrope. Kot piše »Combat« sta podudarila svoj namen, da bosta to pogodbo razvila v sklenitev vojaške zveze med Grčijo, Turčijo in Jugoslavijo.

V tržaškem vprašanju sta grška državnik znova izrazila željo, da se »nikakor ne bosta vmešavala v ta spor«. Tak rezultat obeh grških državnikov v Rimu pomeni navzlic doplimatski obliki jasen demanti rimskih spletk, ki so zadnje dni prišle že v nekatere francoske liste, spletk o dozdnevni krizi balkanske pogodbe ter o nenadnem zblizevanju grškega in italijanskega uradnega stališča.

Današnja izdaja »Aurore« izrecno ocenjuje rezultate bivanja grških državnikov v Rimu kot neuspeh Pellove vlade. Grško-italijanski razgovori v Rimu so se včeraj končali brez rezultatov, kot smo že v četrtek predvidevali. Maršal Papagos in njegov zunanji minister G. Stefanopulos sta zelo pametno zavrnila vmešavanje v tržaški spor. To je poraz za palačo Chigi, piše »Aurore«. Naj omenimo še, kaj je pisala »Aurore« predvčeršnjim. Rimsko vlado je obtoževala »spogle-

dovanja z Moskvo: »G. Pella, ki je nezadovoljen s svojo igro vojne gromovnika in ki je poslal brez vzroka svoje čete na meje, se je zdaj spustil v izzivalno politiko, ki bi jo odobral tako D'Annunzio kot Mussolini.«

»Aurore« ostro obsoja uradni italijanski tisk, ki grozi, da bo Italija sklenila pogodbo z Moskvo, če ne bo dobila Trsta in Istre: »Niti Cavour ne Crispi in ne Sonnino niso leta 1914 zahtevali Trsta. Ta zahteva se je rodila šele ob razpadu Avstrije 1. 1918. Toda to je druga zgodovina. Zjad gre le za to ali bodo zahodne sile ugodile temu izsiljevanju. Ne, zares ne bodo! G. Pella se v tem oziru ziblje v utvarah. Niti Francija, ne Anglija, ne ZDA, niti Grčija nimajo niti najmanjšega namena, da bi oškodovale svojega novega zaveznika v korist bivšega zavojevalca. Nedopustno italijanske zahteve po gospodstvu nad Jadranom so preveč znane, da bi ne zbudile nezaupanja. G. Pella bi torej storil bolj prav, če bi ne vztrajal pri svojih pretiranih zahtevah ali pri svojem valčku z Malenkovom.«

M. Vitorović

Papagos in Stefanopulos zapustila Rim

Rim, 26. sept. (Tanjug) Predsednik grške vlade Papagos in zunanji minister Stefanopulos sta danes po tridnevem uradnem obisku zapustila Rim.

PRED PARLAMENTARNIMI VOLITVAMI

Razpravljajmo o obdržavnih vprašanjih izgradnje socializma ne pa le o lokalnih gospodarskih in političnih problemih

(Iz pogovora z Borisom Kraigherjem in Albertom Jakopičem)

Po vsej Sloveniji že več mesecev sklicujejo številne sestanke organizacije Socialistične zveze, na katerih se razvijajo zelo živahna razprava o novi vlogi, dolžnostih in pravicah poslancev. Poznanje, ko so začeli govoriti o predlogih za posamezne kandidate, pa se je razprava zožila in v glavnem omejevala na pogovor o tem, kdo bo kandidat v posamezni volilni enoti. Organizacije Socialistične zveze niso znale razprave usmeriti na vprašanja splošne graditve socializma, niti na zunanje-politične teme.

Vsa dosedanja razprava, zlasti v občinskih in nekaterih okrajnih organizacijah, je bila predvsem usmerjena na proučevanje krajevne, občinske problematike. S tega stališča se je razvila tudi razprava o posameznih kandidatih. Takšna praktičistična in lokalistična politična akcija je seveda privedla do partikularističnih gledišč v razpravah o kandidatih.

Razen tega se je v nekaterih okrajih pojavila tudi povsem napačna težnja, ki spominja na formalistično pojmovanje demokracije. Okrajni odbor Socialistične zveze Ptuja je n. pr. na seji okrajnega odbora kratko in malo sestavil seznam kandidatov, pozneje, na občinskih konferencah Socialistične zveze, pa je hotel s svojo vseh sil prodreti z imeni kandidatov iz svojega seznama.

Ko smo se obrnili na načelnika organizacijske komisije Socialistične zveze Slovenije tov. Alberta Jakopiča, je rekel, da se res kaže ponekod težnje, da bi smatrali predvidenega kandidata za dokončnega. Ne gre za to, ali imamo kje enega, dva ali tri kandidate, marveč je potrebno, da se naši ljudje množično odločijo za enega kandidata. Socialistična zveza bi morala predvsem organizirati široko razpravo o kandidatih in noben kandidat ne more biti dokončen. Važno je, da vzbudimo v ljudeh zavest, da pri določanju kandidatov neposredno odločajo.

Ponekod, je rekel tov. Jakopič, v razpravi o kandidatih ne upoštevajo, da more biti kandidat tisti, ki to zasluži na podlagi ustvarjalnega dela za našo družbo in za njen socialistični razvoj. Nekateri ljudje, ki bi radi bili kandidati, skušajo postati na terenu popularni z demagoškimi frazami, obljubami in podobno. Nekaj tak kandidat je zagovarjal na sestankih stališča, da bodi poslanec iz domačega kraja, da bi lahko zagovarjal koristi lokalne skupnosti in podobno.

Naprosili smo tudi tov. Borisa Kraigherja, sekretarja Glavnega odbora Socialistične zveze Slovenije, naj pove svoje izkušnje in ugotovitve v zvezi s politično dejavnostjo organizacij Socialistične zveze v njihovih pripravah na volitve. Tov. Kraigher je potrdil, da

se kažejo praktičistične in lokalistične težnje in da na sestankih Socialistične zveze ne govorijo dovolj o splošno politični problematiki. Ljudje na terenu največkrat ne razpravljajo o tem, kaj je tisti kandidat doslej storil za socializem, za razvoj celotne jugoslovanske skupnosti, marveč največkrat o tem, kaj je storil za tisto občino.

Nihče se doslej ni spomnil, da bi denimo povabil bivšega poslanca in ga naprosil, naj mu pojasni kako gospodarsko vprašanje, na pr. kaj je za namenovanje graditve hidrocentrale na Soči, ali da bi podrobneje pojasnil naše stališče v zvezi s Trstom in podobno. Nihče doslej ni zahteval kaj takšnega od svojega poslanca, niti ni stopil preden s takšnimi vprašanji. Organizacije SZ bi morale biti samokritične, ne pa da samo ugotovijo, ali ta ali oni poslanec ni ustrezen.

Po mojem mnenju, je rekel tov. Kraigher, bi bilo tudi v sedanjih predvolilnih dejavnostih potrebno, da bi organizacije Socialistične zveze povabile bivšega poslanca, da bi mu zastavljale vprašanja, da bi razpravljale o njem, ali bi bil primeren za kandidata za poslanca v prihodnje in da bi ga, če bi se na koncu odločile, vprašale, ali bi znova sprejel kandidatura. Tako bi mu omogočile, da bi tudi sam povedal svoje mnenje v zvezi s pripombami glede njegovega dosedanjega poslanskega dela.

Razen tega bi morale organizacije SZ vabiti še druge ugledne politične funkcionarje, da bi prihajali k njim, morale bi jim zastavljati vprašanja in zahtevati od njih, naj jim pojasnijo gospodarski in politični položaj doma in po svetu. Pozneje pa bi se morda lahko odločile, da bi enega izmed njih izbrale za kandidata.

Imamo več primerov, da pred-

lagani kandidati kandidature ne sprejmejo, ker se težko odločijo, da bi opustili kako upravno funkcijo ali poklicno delo. Če pa bi ga tako neobvezno povabili, naj pride k njim in jim pojasni razna vprašanja, bi se pozneje lažje odločili in sprejeli kandidatura. Tako bomo preprečili, da bi pobudo v predvolilni dejavnosti dobili v roke advokati privatnolastniških koristi občin, vasi in naselij, nosilci lokalnih partikularističnih težnej.

Ne smemo pozabljati, da bodo posamezni reakcionarni elementi iskali v vrstah Socialistične zveze kakšnega omahljivega člana, ki je glede ideoloških nazorov in odločne borbe za graditev socializma popustljiv. Prav takšni ljudje bi bili primerni za kandidata, seveda po mnenju reakcionarnih in lokalpatriotičnih elementov. Prav tu pa organizacije SZ niso bile dovolj aktivne.

Zato je treba razpravati, je rekel tov. Kraigher na koncu, usmeriti na splošno problematiko in na vprašanja razvoja socializma, ne smemo pa je zožiti, kakor se je doslej ponekod dogajalo, na drobne krajevne zadeve. S tega gledišča je treba ocenjevati tudi posamezne kandidate, njihov trud in napor. Samo tako bomo dobili za kandidate ljudi, ki bodo kot bodoči poslanci sposobni obravnava-ti zadeve s stališča celotnega razvoja socializma v naši državi.

Napačno tolmačenje odredb o sklicevanju zborov volivcev

Ker je treba v nekaterih okrajih zbor volivcev sklicati do 13. oktobra, smo se obrnili na zvezno volilno komisijo z vprašanjem, ali je preuranjeno in ali pravilno tolmačijo določbe zakona o pravicah, dolžnostih, izvolitvi in odpovedi zveznih ljudskih poslancev, v katerih je govora o sklicanju zborov volivcev. V komisiji so nam rekli, da na terenu ponekod te določbe tolmačijo napačno.

V čl. 59 zakona je rečeno, da zbor volivcev skliče predsednik ljudskega odbora tiste občine, oziroma mesitja, na območju katerega se zbor vrši. Če predsednik ljudskega odbora občine zbor volivcev najkasneje 30 dni po razpisu volitev ne skliče, bo zbor volivcev sklical pristojna volilna komisija v nadaljnjem roku petih dni.

Čl. 146 določa, da zbor volivcev v gospodarski organizaciji skliče predsednik delavskega sveta gospodarske organizacije oziroma predsednik upravnega odbora kmetijske zadruge, v gospodarski organizaciji, ki nima delavskih svetov, pa predsednik upravnega odbora oziroma vodja gospodarske ustanove ali poslovne enote, za katero se skliče poseben zbor volivcev. Če tudi ti ne skliče zborov vsaj 30 dni po razpisu volitev, ga skliče volilna komisija v nadaljnjem roku petih dni.

Iz teh določb jasno sledi, da je treba zbor volivcev v tem roku samo skli-

cati. Na terenu pa so te določbe razumevali tako, kakor da bi se morali zbori volivcev v tem roku tudi vršiti. Tako tolmačenje ni pravilno. Zbor volivcev je treba sklicati najkasneje 30 dni po razpisu volitev. Rok, v katerem se mora zbor volivcev sestati, je torej zadosten, kar je tudi eden izmed pogojev za demokracijo pri določanju kandidatov. Dejansko se lahko zbori volivcev vršijo do dneva, ko je treba volilni komisiji izročiti predlog o kandidatih, najprej na 21. dni pred dnem, ki je določen za volitve, oziroma do 1. novembra. Skrajni rok pa ni priporočljiv, ker je treba opraviti mnogo administrativnih poslov v času od zborov volivcev do dneva, ko je treba okrajni komisiji predložiti kandidate.

Napačno tolmačenje teh določb volilnega zakona bi utegnilo škodovati, ker tako tolmačenje omejuje politično dejavnost Socialistične zveze v razpravi o kandidatih, kakor tudi pravico skupine državljanov, da lahko predlagajo kandidate. Zbor volivcev, na katerem predlagajo kandidate, je treba temeljito pripraviti. Vsem volivcem je treba omogočiti, da vedo, kje se bo zbor volivcev vršil, in poskrbeti, da imajo dovolj časa za premislek, za razpravo in odločanje o tem, koga bodo kandidirali. Zato je določen tako dolg rok za zbor volivcev.

Pisma uredništva

Šušmarsko prevajanje iz našega v tuje jezike

Tovariš urednik!
O naši prevodni dejavnosti smo že večkrat pisali na tem mestu in drugod. Vzlic temu pa na tem področju šušmarsko razcveta, da bolj ne more. Vzrok je delno v tem, da se je tega dela lotilo precej ljudi, ki zanj nimajo potrebne kvalifikacije. Na drugi strani pa nimamo zadostne kontrole nad prevajanjem, če sploh lahko o njej govorimo. Se zmežlja se dogaja, da gredo v tisk prevodi, ne da bi jih kdo preveril in opilil, čeprav je znano, da imamo malo prevajalcev, katerih prevodi tega ne bi bili potrebni. Pri prevajanju lahke literature in podobnih sestavkov to nima hujših posledic. Če pa gre za znanstvene ali politične sestavke, ki jih prevajamo v tuje jezike in prek katerih naj bi se tužina seznanila z našimi nazori, uspehi naših družbenih razikov itd., drugače povedano, če dobiva tužina te prevode kot izvorno gradivo, da se seznanja z našimi teoretičnimi mislimi, tedaj utegnejo biti posledice slabih prevodov hude. In prav takšen skrajno drastičen primer me je napotil, da sem napisal te vrstice.

otihotapila groba tiskarska napa-ka. V odstavku, ki se začinja »Uničenje slaherne opozicije in opozicionalcev...« je stavec postal namesto besede »kapitalizma« besedo »kaparizmas«. Kaj pa je storil prevajalec? Uporabil je »pesniško svobodo« in pozdignil kaplarja v podoficirja. In tako se je v prevodu uničenje kapitalistične opozicije v Stalinovi glavi zrcalilo kot konec ne kapitalizma, marveč podoficirstva (das Ende des Unteroffizierstums). Po osem tem se ne bo nihče čudil, da so na pr. po mnenju tega prevajalca vsi komunisti v Jugoslaviji birokrati, izmed katerih je večina že propadla (nekateri pa še niso), da v Sovjetski zvezi ni dovoljeno odkrito govoriti (skričaj po itd.). A ta prevod je delo nekega sicer uglednega prevajalca v nemščini.

Da ne bi kdo mislil, da je to osamljen primer, naj samo omenim, da sem te dni dobil rokopis, v katerem je (narodnostna) manjšina prevedena z majhnimi količinami (kleine Mengen), nepristranski z neustrašen (unerschrocken). Nedašno pa je bila vest radija Jugoslavija o sprejemu gospoda Atleeja pri tov. Titu, ki ga je pozneje povabil na kosilo, prevedena tako, da je tov. Tito sprejel g. Atleeja in ga potem pridobil za kosilo.

Memim, da je nadaljnje naštepjanje odveč. Skrajni čas je že, da čvrsto in odločno posežemo v to džungla ter preprečimo takšna in podobna pačenja naših najboljših sestavkov, pačenja, ki nam lahko napravijo veliko škodo.

Daneš Vajs, direktor založbe »Jugoslavije«

Pred kakimi desetimi dnevi sem prejel nemški prevod Džilasovega članka »Začetek konca in začetek« s pripombami, da je pregleden in da naj gre takoj v tisk. Še istega dne sem ga poslal v tiskarno. Ko je prišlo do prve korekture (slovičnih napak), so se zdeli nekatera mesta korekturjuna smuljiva. Tedaj je prevod skrbno pregledal. Posledica tega je bila, da so morali stavek o tiskarni preči proč. Na srečo se je zgodilo samo to, lahko pa bi se bilo zgodilo še kaj hujšega. Kaj vse je bilo naznanjeno v tem prevodu! Naj za osvelbitev navedem samo nekaj primerov.

Na strani 173 izvornika (»Nova misao« št. 8) je v opombi rečeno: »Nega šla se mora učiniti i zbiti« (marveč kaj je treba storiti in kaj se mora zgoditi). Prevajalec je to razumel in prevedel: »Kaj se mora zgoditi in stisniti« in prevedel je »Was getan und zusammengeändert werden muss«. Zanj so sučenošni (Festlichkeiten) soetinja (Heiligümer). Čuditi se poljeji (stran 201, 24. vrsta »Nova misao«) je prevedel obdružovati poljeji (die Allmacht der Polizei und die Berourerung für Sie). Klasne oblike so zanj klasične oblike, nezadržljivo — neozdržno, lažno (na pr. denar — falsch) je v njegovem prevodu lažnino (verlogen), brezdušnost je neduhovitost (Geistlosigkeit) itd. Skratka, ježev mali leksikon v drugi izdaji.

To pa še daleč ni vse. Krona te vrste napak (v prevodu so še druge vrste napak) je tale primer. Na strani 194 izvornika se je

Avstrija

Priljubljeni odbor za proslavo 10 obletnice kočevskega zbora pri Mestnem odboru SZDL Ljubljana

poziva vse terenske organizacije, sindikalne podružnice, telesno-vzgojna, gasilska in kulturno-prosvetna društva, Svobode itd., da najpozneje do 1. oktobra zberejo in sporočijo mestnemu pripravljalnemu odboru

prijave udeležencev kočevske proslave

Udeleženci naj za obisk izkoristijo vse vrste prevoznih sredstev. Zagotovljen je tudi prevoz s posebnimi osebnimi vlaki, ki bodo odhajali iz Ljubljane v nedeljo, dne 4. oktobra zjutraj in se vračali zvečer istega dne. Podrobni vozni red bomo objavili pozneje. — Spominske značke lahko dobite pri Mestnem pripravljalnemu odboru. — Vse ostale potrebne informacije daje Mestni pripravljalni odbor, Restljeva 9/II., soba 26, tel. 20-223, vsak dan od 8 do 14 in od 16 do 19 ure.

Priljubljeni odbor pri Mestnem odboru SZDL

Ljubljanskim aktivistom iz narodnoosvobodilne borbe!

Aktivisti, ki so bili v času narodnoosvobodilne borbe v rajonskih in okrajnih forumih Osvobodilne fronte v Ljubljani in so prejeli vabila za

Zbor aktivistov iz NOB na Pugledu pri Kočevju

ki bo dne 3. oktobra 1953, naj takoj javilo MO SZDL — Ljubljana, Restljeva cesta 9, telefon 20-713, ali se bodo zbora udeležili ali ne.

Priljubljeni odbor mora predčasno naročiti potrebna prevozna sredstva — avtobuse — zato je nujno, da ima pravčasno pregled nad številom udeležencev.

Odhod iz Ljubljane bo dne 3. oktobra zjutraj (čas in kraj odhoda bomo javili pravčasno po časopisju).

Cena prevoza bo okoli 300 din, prenočišča bodo zagotovljena v Kočevju. — Udeležence opozarjamo, da vzamejo s seboj eno odejo. — Kdor ni prejel vabila, naj se javi na navedeni naslov.

Priljubljeni odbor pri MO SZDL, Ljubljana

MLO Kranj se je pripravil na zbor volivcev s kritično presojo svojega dela

Z zasedanja ljudskega odbora Kranjske mestne občine

Kranj, 26. septembra
Prve dni oktobra se bodo v Kranju sestajali zbori volivcev, na katere se je MLO pripravil tudi s sejo dne 24. in 25. t. m. Na tej seji so kranjski odborniki s precej izbrušenim čutom odgovornosti za svoje delo pred volivci presodili letošnjo dejavnost MLO.

V dnevnem redu se je se je nabra-vo precej problemov: izvršitev družbenega plana v I. polletju, uresničevanje investicijskega plana in njegove spremembe, sklepanje o dogovoru z okrajem glede delitve davka na preseček plačnega sklada, reorganizacija (t. j. decentralizacija) trgovskega omrežja in še sklepanje o sklicanju zborov volivcev. Na eno naslednji seji pa je bilo predloženo poročilo o delu in stanju Direkcije komunale dejavnosti (»Komunale«), ker komisija še ni uspela opraviti svojega dela.

Nedvomno najzanimivejša razprava se je sukala okrog investicij. V to razpravo je odločno posegalo mnogo odbornikov, ki so prinesli na sejo predloge, a tudi kritične pripombe svojih volivcev. MLO Kranj se je letos lotil mnogo obsežnejših investicijskih del kakor katero koli prejšnje leto. Ze lansko jesen se je lotil izdelave večletnega perspektivnega investicijskega plana, pri čemer je moral upoštevati Kranj kot močno in razvijajoče se industrijsko mesto, kot politično in kulturno središče. Gosposvetska in hkrati kot turistično središče. Perspektivni plan je računal v

ta namen s približno milijardo pet sto milijonov dinarjev investicijskih sredstev. Za letošnjo investicijsko gradnjo pa je MLO določil 45 milijonov dinarjev. Letos spomlad se je MLO zagnal v delo s velikim optimizmom in hitrostjo, a hkrati tudi ne dovolj previdno. Bolj kot denarna sredstva ga je skrbel material in tehnična izvedba del, zato je ustanovil »Komunale«, zaposlil pa je s svojimi gradnjami tudi podjetja, predvsem gradbeni. Kljub temu pa je seja ugotovila, da je bilo do srednjeprihodnjega leta komaj 53% letošnjega investicijskega plana namesto 65%, kakor se je računalo. Predsednik Gospodarskega sveta tov. Ogrizek je za zaostanek opravil na seji z naslednjimi vzroki: eno največjih ovir pomeni urbanistični načrt, ki ga mesto še nima, nekatera dela je zavirala podražitev materiala, nekaj gradenj je potražila tudi naglica, težave so bile z načrti in tehnično dokumentacijo, »Komunale« ni imela najboljšega strokovnega vodilnega kadra, primanjkovalo je cementa, preveč pa so se zanesli na solidnost dobaviteljev (gradnja stariškega vodovoda se je zelo zavlekla zaradi slabih cevi, ki so pri preizkušnji popakale, zaradi česar bo težko izpolnena obljuba MLO volivcem, da bo ta vodovod začel dati v uporabo v letošnjo jesen). Zaradi vseh teh spodbujanj in zaradi nekaterih nepredvidenih finančnih težav se bo vrednost letošnjih investicij zmanjšala za kakih 117 milijonov din.

SICER DOBRNAMEREN, TODA SAMOSVOJ UKREP GOSPODARSKEGA SVETA

Potem, ko so posamezni odborniki kritizirali nekatere pojave nezadostne varčnosti (mesolinda gradnja ceste na Smarjetno itd.) v »Komunale«, jim je direktor »Komunale« prikazal dejansko stanje, pri čemer je poudaril, da je bila kritika v časopisu delno upravičena, čeprav pretirana, delno pa so je nekateri kritiki skušali izrabiti v svoje osebne koristi. Delo »Komunale« pa bo temeljiteje ocenila šele ena izmed prihodnjih seji MLO. Nepravilno pa je bilo — je ugotovila seja — da je Gospodarski svet MLO dovolil porabo približno 99 milijonov dinarjev iz investicijskih sredstev za nabavo osnovnih sredstev »Komunale« (nakup kamionov, strojev itd.). Pri tem ne gre za smotnost teh nabav, ki so bile potrebne, temveč za samosvojo postopek Gospodarskega sveta, ki teh dobav ni predhodno ali pa vsaj na prvi prihodnji seji predložil v odobritev celotnemu ljudskemu odboru. Predsednik Gospodarskega sveta, tov. Ogrizek, je zato na tej seji podal poročilo o teh dobavah, ki jih je MLO nato naknadno potrdil.

PODPREDSEDIKI MLO JE PODAL OSTA VOK

Podpredsednik MLO in predsednik Gospodarskega sveta tov. Ogrizek je na tej seji podal ostavo. Utemeljil jo je s tem, da so v nekaterih kolektivih in na seji Okrajnega sindikalnega sveta razpravljali o tem, da mu tega mesta mnogi delavci ne zapu-jejo zaradi njegovega socialnega položaja (tov. Ogrizek je do izvolitve na to mesto imel samostojen pletilski obrat) in zaradi kritike nekaterih investicij. Nekateri odborniki so v razpravi o tej ostavi ugotovili, da je bilo mnogo kritike na rovaš tov. Ogrizka neosnovane, sektaške in celo zlonamerne, za nekatera napake Gospodarskega sveta pa ni kriv samo tov. Ogrizek, ampak vsi člani Gospodarskega sveta. Po razpravi je MLO ostavo tov. Ogrizka sprejel, proti ostavi ki je pripomogla k temu, da bodo odborniki lahko dokaj jasno prikazali volitev precej obširno in v glavnem uspešno dejavnost MLO, ti pa bodo zato lahko bolj konstruktivno spremljali delo MLO ter mu dali predloge, ki jih MLO namerava na svoji prihodnji seji o zborih volivcev, vnesti v svoj delovni program.

M. Z.

UPRAVIČENA KRITIKA, A TUDI PRECEJ ZLONAMERNI GAVORIC

Odborniki so se na seji zavzemali za to, da se zaradi teh ovir nekatera manj važna dela prelože na drugo leto, kolikor mogoče pa naj se še pospešeno gradnja važnejših objektov, kakor so stanovanja (samo Projekt gradl za MLO in druge naročnike 130 stanovanj), stariški vodovod itd. Upoštevati pa so pripombe mestnega prebivalstva in samokritično ugotovljali, da bi MLO moral odločneje ukrepati zlasti glede adaptacije mestne pekarne in klavnice. Res se računalo, da bi se gradnja pekarne, ki bo lahka v osmih urah spekla, 12 ton kruha, vendar bo ta v najugodnejših razmerah lahko začela obratovati šele čez dobro leto. Toda ta čas se kaj lahko pripeti, da se že skrajno slabe peči v sedanjih pekarnah povsem pokvarijo in bi Kranj z zaledjem vred ostal brez kruha, zato bi bila potrebna vsaj zašilna popravila. Podobno je z mestno klavnico, ki je menda najslabši tovrstni obrat v večjih slovenskih mestih in sme obratovati samo še do drugega leta, kar pa MLO ni dovolj upošteval v investicijskem programu; omahovalo se je pri načrtih, klavnica pa je ostala, knkršna je bila. Na raznih sestankih so kranjski prebivalci povedali, že precej pikrih tudi na račun adaptacije Zdravstvenega doma. Tudi seja MLO je ugotovljala, da ta adaptacija ni smotrna. Prvotno se je računalo, da bo stala 30 milijonov dinarjev, vse pa kaže, da bo šlo zanjo vsaj šestkrat toliko denarja (za ta denar bi skoraj se lahko zgradil popolnoma nov zdravstveni dom), vendar je adaptacija, ki jo je mesto vsililo okraj, zdaj kljub vsemu treba dokončati. Odborniki pa so ugotovili, da se razen upravičene kritike skušajo širiti tudi nekatere zlonamerne govoricе o nekaterih predrhkih investicijskih posamezniki so n. pr. širili vesti, da stane gradnja javnega starišča 25 milijonov dinarjev, dejansko pa je ta vsota približno desetkrat manjša itd.).

V Beogradu so odprli razstavo francoske tapiserije

Beograd, 26. sept. — V Beograd je prisel direktor francoske državne zbirke pohištva in treh največjih delavnic za izdelavo tapiserij v Franciji, Henry Gleise, da bi organiziral razstavo francoske tapiserije.

Razstavo bodo odprli 3. oktobra. Razstavili bodo okrog 80 del, pretežno gobelinov, ki so nastali od 14. do 20. stoletja.

Konec oktobra bodo razstavo prenesli v Zagreb.

POPRAVEK

V prvem odstavku članka »Sestanek predsedstva Centralnega komiteja LMJ«, ki je bil objavljen v našem listu v četrtek, 24. septembra t. l., je tiskovni škrt povzročil neljubo napako. Pravilno se glasi stavek: Predsedstvo Centralnega komiteja Ljudske mladine (namesto Ljudske milice).

Trgovina znižuje cene bonbonom, keksom, marmeladi in žlahtnim pijačam

Zadnje dni so trgovinska podjetja v Ljubljani po vrsti začela občutno zniževati cene bonbonom, keksom, čokoladnim izdelkom, marmeladi in drugim izdelkom iz sladkorja ter žganju in likerjem. Za to blago so bile prejšnji mesec znižane stopnje prometnega davka, za sadne izdelke s sladkorjem pa je bil industrijskim podjetjem priznan regres 35 din pri vsakem kg porabljene sladkorja in 100 din pri vsakem kilogramu zaobate pločevine (konservnih skatle).

V Ljubljani so najprej znižale svoje cene prodajalne industrijskih podjetij (Suml, Kras, Pionir, Ostleška tovarna kandidatov), in sicer za občiljne bonbone od 33—35 na 24—26 din za 10 dkg, za ostale bonbone pa v enakem razmerju, tako na primer od 45 na 35 din, od 55—58 na 37—40 din, skratka za 25—30 %. Prav tako so industrijske prodajalne znižale cene za razno pecivo (kekse in podobne izdelke), in sicer za okrog 15—25 %. Tako je na primer znižana cena za kekse po kvaliteti od 290 na 250 din, od 350 na 290 din in od 350 na 290 din, za napolitane pa od 555 na 440 din za kilogram.

Trgovska podjetja so sprva odlašala s pocienitvijo, ker imajo na zalogi še dražje blago. Toda zadnje dni iz drugo za drugim začelo preurejati izlozbe in nameščati nove nižje cene. Hkrati so trgovska podjetja znižala tudi cene za marmelado in džem. Tako vidimo zdaj v izlozbah steklene lončce džema s prečrtano staro in novo ceno: Kalnikov džem iz sliv prej 230, zdaj 155 din, džem iz smokv prej 245, zdaj 175 din, džem iz lubenice prej 245, zdaj 155 din itd.

Precej občutno so znižane cene žganin pijačam in likerjem. Zaradi orientacije navajamo nekaj novih cen: Itrska steklenica ruma Alko 325 din (prej 448), steklenica 7 del ruma Badel 250 din (prej 308), Itrska steklenica silvovke Alko 330 (prej 430), Itrska steklenica klekovača Preharna 300 din (prej 370), Itrska steklenica konjaka Patria 375 din (prej 478), zeliščni liker Ajdovščina 550 din (prej 620), liker maraskino Zadar 375 din (prej 515), liker Cherry Brandy Alko 395 din (prej 540), kavni liker Badel 400 din (prej 575), liker menta Badel 380 din (prej 565), liker »Triple see« Koper 420 (prej 560) itd. Znižane so tudi cene kavi (od 4000 na 3000 din), nadalje čokoladi, kakavu itd.

Seveda vidlj v mestu ponekod še stare cene, ponekod pa se nove znižane. Toda brž, ko so prva podjetja postavila nove cene, tudi ostala ne morejo nadalje odlašati z znižanjem, četudi imajo morda skrbi, kako bodo krla razliko na staro zalogo, kupljeno še po višjih cenah. Nekateri trgovci so v izlozbah še označile blago z novimi cenami, ne opozarjajo pa kupec na znižanje cen, kar bi morale storiti tudi v lastnem interesu. Mnogi sprašujejo, kdaj bodo znižane cene vina. Tem moramo povedati, da velja znižanje prometnega davka na vino od 25 na 15 din za liter šele za vino letnika 1953 po izvršenem poplusu novega pridelka in bo treba na pocienitve še nekoliko počakati, kolikor ne bodo tržne razmere same izbrisale znižanje cen starega vina. Obremenjenemu še v visjo trošarinu.

IV. KONGRES AFZ JUGOSLAVIJE

Socialistična družba stremi za čim večjo udeležbo žensk v javnem življenju

V imenu SZDL Jugoslavije je pozdravil kongres tovariš Milovan Djilas — Kongresu prisostvuje okrog 500 delegatki in več predstavnic ženskih organizacij iz tujine

Beograd, 26. septembra

V dvorani Kolarčeve ljudske univerze se je začel danes popoldne IV. kongres AFZ Jugoslavije. Udeležuje se ga kakih 500 delegatki iz vse države. V imenu glavnega odbora SZDL mu prisostvuje tov. Milovan Djilas, dalje predsednik Centralnega sveta zveze sindikatov Jugoslavije Djuro Salaj, tajnik za socialna vprašanja Zveznega izvršnega sveta Gustav Lahov, predsednik jugoslovanskega Rdečega križa Vladislav Ribnikar in drugi gostje. Iz tujine so prispele na kongres predstavnice več dežel, med njimi Francije, Belgije, Egipta, Grčije, Turčije in Velike Britanije, kot gostje pa so prišle tudi predstavnice tržaških žena na čelu z Almo Rešič, žene iz Gorice, iz Koroškega ter naša izseljenka iz ZDA, Ana Krašna.

Kongres je začela s pozdravom delegatov, delegatki in gostov predsednica Centralnega odbora AFZ Vida Tomšičeva, potem pa ga je v imenu SZDL pozdravil Milovan Djilas.

Govorila je o mnogih aktualnih vprašanjih. O nadaljevanju bomo poročali v jutrišnji številki.

Zatem je tovarišica Tomšičeva govorila še o mnogih aktualnih vprašanjih. O nadaljevanju bomo poročali v jutrišnji številki.

Po govoru tov. Djilasa so kongres pozdravile delegatke iz Trsta, Gorice, Koroške in Francije. Pozdravljajoč kongres je delegatka AFZ s STO Alma Rešič med drugim rekla, da zdaj na več straneh govore o potrebi, da bi uredili tržaško vprašanje. Rada bi poudarila, da je za nas antifasisti, italijanske in slovenske delavce Trsta, nesprijemljiva sleherni rešitev, ki bi nasprotovala koristim demokratičnega razvoja mesta. Med pogoji za ta demokratični razvoj je treba predvsem omeniti tiste, ki dopuščajo gospodarski napredek mesta, niti govoriti pa ni treba, da so na tem zainteresirani vsi, ki žive od lastnega dela. Enako so važni tudi pogoji, ki bi omogočili odstraniti pritisk protislovenskega šovinizma, ki ga podpira ekspanzionistična politika italijanskega imperalizma in s katerim so desetletja skušali parazitirati boj tržaških delavcev za demokracijo in socializem.

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Iz govora Milovana Djilasa

Ko vas pozdravljam in vam želim obilo uspeha pri delu v imenu Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije, bi rad samo poudaril nekatera vprašanja, ki se mi zde bistvena za nadaljnji boj za enakopravnost žensk, kakor tudi v zvezi s položajem ženske v naši državi. Zdej je že vsem jasno, da so spremembe, nastale zadnja leta v našem družbenem in političnem življenju, morale povzročiti tudi drugačne oblike dela in organizacije na splošno, torej tudi v ženskih organizacijah AFZ. AFZ je med vojno in neposredno po njej mogla pa tudi morala biti nekoliko politična organizacija, ne da bi bila pri tem kakšna politična ženska organizacija. Toda z razvojem in krepitvijo demokratičnih odnosov, drugače povedano, s krepitvijo in razvojem ženske enakopravnosti, je postalo sleherni politični izločanje žensk, še več, sleherni posebna politična ženska dejavnost v uredništvu enakopravnosti in dejavnosti ovira. V takšnih pogojih je naravno ustanavljanje zveze ženskih organizacij, organizacij najrazličnejših vrst, namesto ene, na pol politične in na pol centralizirane organizacije, kakršna je bila AFZ.

V zaostalih slojih in krogih bo še čisto potrebno posebej organizirati ženske in posebej delati z njimi. Drugod bodo sprožili kako vprašanje, ki ni samo njihovo, marveč družbeno, da bi se v razvoju tega vprašanja lotila vsa družba. Toda dejansko so zdaj vsi »čisto ženski« problemi pravzaprav malone brez izjeme problemi socialistične družbe in slehernega zavednega borca za socializem in demokracijo. Žena, mati, otrok — problemi, ki so videti samo ženski, so pravzaprav problemi vse socialistične skupnosti.

Kakor vam vsem, tako je tudi meni jasno, da smo od resnične enakopravnosti ženske še zelo daleč. Res, zakonita enakopravnost je v naši deželi že postala stvarnost, čeprav ni še povsod v vseh primerih uveljavljena. Za resnično enakopravnost, za enakopravnost v vseh oblikah, zlasti v tistih, ki jih zakon ne more niti predvideti v hiši, v družini, v nazorih, v miselnosti, v intimnem življenju, za takšno enakopravnost se morajo zavedne socialistične sile in vsak pravi bорец za socializem vztrajno in ne nehoma ter na vsakem koraku boriti. Vse to je celota in eno od drugega neločljivo, demokracija — enakopravnost žensk, stvarna in formalna, ter krepitve neposredne vloge delovnega ljudstva v gospodarstvu in državi. Čeprav ni in ne mora biti socializma brez demokracije, pa tudi ne resnične demokracije brez socializma, ne more biti ne enega, ne drugega brez enakopravnosti žensk, brez uresničevanja čedalje popolnejše vloge žensk ne le v vseh oblikah družbenega življenja, marveč tudi v vseh drugih odnosih. Prav to je boj za socializem, za nove odnose med ljudmi, za nove ljudi. To mora biti nenehni boj, brez umikanja pred kapitalističnimi in birokratskimi mračnimi silami.

Enakopravnost v oblikah, v slogu, delo in organiziranje v skladu z življenjem, prilagoditve, da bi ga lahko sprejemali, da se mu ne bi pokorili in prilagodili — v tem je, zdi se mi, perspektiva tudi za ženske organizacije in za razvijanje tistega, kar je specifično žensko, kar mora takšno biti, da se bo čim hitreje spreminjalo v zavestno korist vse družbe. V takšnih organizacijah bo torej v naših razmerah glavni problem, ne pa izključno sodelovanje tega ali onega spola. Skupno delo v zvezi s tistimi vprašanji je neogibno

prav toliko, kolikor v danem okolju in ob danem vprašanju dosežemo enakopravnost žensk, oziroma, kolikor tista vprašanja, ki so specifično ženska (na pr. otrok, mati) postanejo z razvojem družbene zavesti tudi vprašanja vse družbe.

Skratka, zdi se mi, da bo točno, če perspektivo, ki jo imamo pred seboj, označimo takole: v čisto političnem delu naj ženska ne bo ločena od moškega, tu morata biti skupaj, enakopravna. Čim bolj bo ženska družbeno, kulturno, prosvetno, sindikalno, zdravstveno itd. delavna, tem hitreje se bo dvigala na družbeno raven moškega. Torej: v politiki skupaj, v ostali dejavnosti pa ločeno in skupaj — po potrebi, in sicer čim širše in čim bolj vsestransko, vsekakor, da bi moški in ženske, vsa družba šla v dejansko demokracijo, v socializem, v resnično enakopravnost žensk.

Neizmerno junaštvo in požrtvovalnost jugoslovanskih žensk dobivata tako pod vodstvom revolucionarnih sil in zavesti ter

Besede tovarišice Vide Tomšič

Tov. Vida Tomšič je v začetku svojega poročila poudarila, da bodo IV. kongresu AFZ predložene globlje spremembe glede te množične organizacije. Zatem je govorila o naporih delovnega ljudstva Jugoslavije v borbi za socializem in mir, potem pa o položaju žensk v Jugoslaviji in njihovi družbeni dejavnosti.

»Enakopravnost žensk v Jugoslaviji,« je dejala med drugim tov. Tomšič, »se po svojem bistvu in kakovosti razlikuje od pojma enakopravnosti v kapitalističnem svetu prav tako, kot so državljanske politične in gospodarske pravice delovnih ljudi v socialistični Jugoslaviji vsebinsko daleč pred pravicami državljanov v kateri koli državi zahodnoevropskega tipa, kjer vlada razredno zatiranje, izkoriščanje človeka po človeku.

Zmaga proletariata na čelu delovnih množic, ki je odstranila vsako zatiranje, ustvarja pogoje za popolno žensko enakopravnost. Socialistična družba stremi po čim večji udeležbi žensk v družbenem življenju in šele ona je tudi sposobna ustvariti vse gnotne pogoje za njeno polno enakopravnost.

Znan je velik napredek, ki so ga glede tega dosegle ženske v Jugoslaviji. Nobenega področja družbenega življenja ni več, na katerem ženske ne bi sodelovale. Vključile so se v vrste nosilcev zgodovinske socialistične preobrazbe naše države in v vseh odločilnih trenutkih izražajo svojo visoko politično, rodoljubno in socialistično zavest.

Naše socialistične in internacionalistične naloge,« je nadaljevala Vida Tomšič, »nas obvezujejo, da zelo odkrito spregovorimo o naših dosedanjih izkušnjah, o težavah, s katerimi se bori socialistična revolucija po svoji zmagi, zlasti pa, kakšne objektivne in subjektivne ovire je treba obvladati pri uveljavljanju resnične enakopravnosti žensk.

Večina naših zakonov z vseh področij družbenega življenja je bila sad pridobitev, doseženih v ognju borbe za graditev socialističnih družbenih odnosov. Toda pravne določbe pri nas so čisto imele tudi značaj programa naprednih sil, za katerega se morajo boriti. To lahko rečemo v splošnem tudi za zakonitost enakopravnosti žensk, ker bolj kot na katerem koli drugem področju življenja zakoniti predpisi o položaju žensk pomenijo programsko smernice za delo naprednih

družbenih sil, za kar je potrebna še dolga, zavestna in vztrajna borba.

Tu se nam takoj vsiljuje vprašanje — ker je bistveno — koliko ženske izkoriščajo te svoje zakonite pravice in koliko jim je skupnost dala pogoje za njihovo popolno izkoriščanje. Zdi se mi, da je razen objektivnih težav, ki so silno velike v zaostali državi, kot je bila Jugoslavija — subjektivni činitelj tisti, ki zlasti sedaj, ko smo del gnotnih težav premagali, postaja vedno večja in očitnejša ovira hitrejši spremembi nazorov, zlasti pa spremembam glede zaostalega načina življenja, kjer navzlic izboljšanju gnotnih razmer zadržuje svoje konservativne, za ženske posebno težke oblike.

Udeležbi žensk v družbenem življenju izven doma nasprotuje njena preobremenjenost z gospodinjstvijskimi posli in materinstvom. Lahko rečemo na temelju naših izkušenj, da se ta konflikt, ki nastaja med dolžnostjo ženske kot matere in gospodinje in njenimi dolžnostmi v političnem in gospodarskem življenju, zlasti zaostreje v prvih letih po socialistični revoluciji. Vsaka začetna industrializacija, pa tudi naša, je morala povzročiti podoben konflikt, vendar s to bistveno razliko, da je naša družba skušala ženskam olajšati ta spopad z ustanavljanjem raznih vrst otroških ustanov, ustanov za družbeno prehrano, trgovskih, gostinskih, obrtniških delavnic in servisov.

Glede udeležbe žensk v vodstvu družbenega življenja, v političnih organih delovnega ljudstva, imajo ženske v Jugoslaviji sorazmerno kratko tradicijo, kar jih seveda ovira, da bi se laže mogle uveljaviti v tej dejavnosti.

Razen tega menim, da danes deluje še en činitelj, ki je hkrati tudi pozitiven za bodoči razvoj, čeprav trenutno povzroča določeno upad števila žensk v političnih organih. Medtem ko smo v prvem povojnem razdobju v naše politične odbore volili politične aktiviste, ugledne borce narodne osvobodilne vojne, in medtem ko so takrat bili ljudski odbori bolj predstavniki, reprezentivni organi ljudske oblasti, medtem ko je njihova dejanska oblast bila zelo ozka in omejena, so se danes stvari spremenile. Organi družbenega samoupravljanja imajo vedno širše pristojnosti, volivci zahtevajo — in prav je, da zahtevajo — od svojih predstavnikov, da so bolj sposobni in večji,

pa tudi to, da je njihov predstavniki sposoben posvetiti vedno več sil in časa za izpolnjevanje dolžnosti. Menim, da me, ženske Jugoslavije, nikdar nismo niti ne bomo sodile, da bi bilo v našem sistemu pravilno, da nas volijo v upravne organe samo zato, da bomo tam samo nekakšne zastopnice ženskega spola. Predvsem stremimo, da s svojim delom in prizadevanjem dokažemo, da je upravičeno zaupanje, ki nam ga daje skupnost.

Zatem je tovarišica Tomšičeva govorila še o mnogih aktualnih vprašanjih. O nadaljevanju bomo poročali v jutrišnji številki.

Po govoru tov. Djilasa so kongres pozdravile delegatke iz Trsta, Gorice, Koroške in Francije. Pozdravljajoč kongres je delegatka AFZ s STO Alma Rešič med drugim rekla, da zdaj na več straneh govore o potrebi, da bi uredili tržaško vprašanje. Rada bi poudarila, da je za nas antifasisti, italijanske in slovenske delavce Trsta, nesprijemljiva sleherni rešitev, ki bi nasprotovala koristim demokratičnega razvoja mesta. Med pogoji za ta demokratični razvoj je treba predvsem omeniti tiste, ki dopuščajo gospodarski napredek mesta, niti govoriti pa ni treba, da so na tem zainteresirani vsi, ki žive od lastnega dela. Enako so važni tudi pogoji, ki bi omogočili odstraniti pritisk protislovenskega šovinizma, ki ga podpira ekspanzionistična politika italijanskega imperalizma in s katerim so desetletja skušali parazitirati boj tržaških delavcev za demokracijo in socializem.

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Govore tujih delegatki je kongres toplo pozdravil. Polej je imela tov. Tida Tomšič naslednji govor:

Maršal Tito med ljudstvom po končanih manevrih

SLOVESEN ZAKLJUČEK MANEVROV

Na slavnostnem kosilu v Domu JLA v Zagrebu sta govorila poveljnik manevrov generalni polkovnik Kosta Nagy in maršal Tito

Zagreb, 26. septembra. Vrhovni poveljnik JLA maršal Jugoslavije Josip Broz Tito je bil danes na slavnostnem kosilu, ki ga je priredilo vodstvo ob zaključku manevrov v zagrebem domu JLA. Maršal Tito je imel ob tej priložnosti nagovor pred več sto oficirji in generali, potem ko je komandant manevrov Kosta Nagy pozdravil njega in druge goste. Na kosilu so bili podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Moša Pijade, državni tajnik za narodno obrambo Ivan Gošnjak, načelnik generalnega štaba generalni polkovnik Pejo Dapčević, državni podtajnik za narodno obrambo generalni polkovnik Otmir Kreačič, general, poveljniki posameznih enot ter zastopniki aktivnih in rezervnih oficirjev, ki so sodelovali na manevrih.

Med kosilom je poveljnik manevrov generalni polkovnik Kosta Nagy nazdravil vrhovnemu komandantu in navzočim zastopnikom armade z naslednjimi besedami:

Zdravica Koste Nagyja

Med kosilom, ki je potekalo v nadvse prijetnem razpoloženju, ob prepevanju borbenih narodnih pesmi in vzklikanju vrhovnemu poveljniku, Jugoslovanski ljudski armadi in socialistični Jugoslaviji, je vodja manevrov generalni polkovnik Kosta Nagy nazdravil vrhovnemu poveljniku in prisotnim vojaškim voditeljem z naslednjimi besedami:

»Tovariš maršal, tovariši, ne zmorem izraziti čustev oficirjev, ki prisostvujejo temu kosilu. Rad pa bi vam, tovariš maršal, povedal nekaj besed o preteklih manevrih.

Ob pripravah na manevre smo v armadi zelo pazljivo poslušali Vaše besede, izrečene na velikih zborovanjih na Okroglicji in v Splitu, besede, ki ste jih sporočili narodom Jugoslavije. Te besede, poslana našim narodom, smo sprejeli v armadi zelo resno in lahko vam rečem, da so vsi voditelji, pa tudi borci naše armade v pripravah za manevre in tudi med manevri te Vaše besede uresničili.

Kar se je najbolj razkrilo v teh preteklih manevrih, dasi še nimamo vseh podatkov, je bilo to, da je prizadevanje vseh borcev, podčastnikov in častnikov, zlasti pa rezervnih oficirjev in obvez-

nikov, — bilo na visoki stopnji (ploskanje).

Mi voditelji smo zlasti spremljali delo rezervnega kadra. Zdej so to bili prvi manevri, na katere so bili množično poklicani obvezniki, zlasti rezervni oficirji. Tovariš maršal, na tem mestu vam lahko sporočim, da so se v resnici ponašali tako, kakor smo si to mogli najbolj zamišljati (ploskanje).

Ne bi vam rad, tovariš maršal, govoril o dobrih straneh manevrov, saj se bomo sedaj posvetili predvsem tistim problemom, oz. pomanjkljivostim, ki smo jih opazili med manevri skupno s tovariši iz generalnega štaba in z opazovalci, ki so spremljali potek manevrov. Najbolj se bomo ukvarjali prav s pomanjkljivostmi, ki smo jih ugotovili, in celotno naše nadaljnje delo v armadi bomo usmerili, da odpravimo te pomanjkljivosti, da bi naša armada dvignila še na višjo stopnjo. Tovariš maršal, ta kozarec dviganja v Vaše zdravje, z željo, da bi se mnogo let vodili narode Jugoslavije in našo armado!

Konec zdravice generalnega polkovnika Nagyja so spremljali glasni in dolgotrajni vzkliki maršalu Titu, JLA in socialistični Jugoslaviji.

Odgovor maršala Tita

Zdravici generalnega polkovnika Koste Nagyja je maršal Tito, ki so ga pogosto prekinjali z odobravanjem, vzkliki in ploskanjem, odgovoril z naslednjimi besedami:

»Tovariši!

Želim se predvsem zahvaliti tej zdravici, ki jo je vodja manevrov general Kosta Nagy tu izrekel.

Zelo pozorno in z velikim zanimanjem sem opazoval, kolikor sem mogel, potek manevrov. Pri tem me je najbolj prijetno presenetila enotnost in celovitost armade na manevrih, pri katerih je bilo skoraj 75% rezervistov. Ta enotnost je name globoko vplivala, ker ni bilo možno razlikovati dela kadrovcov od dela rezervistov in obratno. To je bilo za vse nas, ki smo od začetka ustvarjali to armado, prvo veliko presenečenje in nas je navdajalo s ponosom.

Drugo, kar je na nas zelo vplivalo, je bil neverjetni elan, ki je prišel na manevre od izraza, čeprav ste, kot vemo, imeli že od vsega začetka velike težave zaradi maršev, neprespanosti, dežja, blata in vsega drugega. Ta elan in vztrajnost je bilo čutili do zadnjega trenutka, do zaključka manevrov, in sicer pri vseh enotah

naše armade, ki so se manevrov udeležile.

Tretje prijetno presenečenje, ki bi ga hotel nasloviti na vse tiste, ki so govorili tudi nasprotno stvari, seve, nekateri zlonamerno, nekateri pa, ker so bili v resnici nepoučeni in mislili, da je tako — je bila sposobnost obvladati tehniko. Naši ljudje so popolnoma obvladali tehniko, in sicer tako, da nam glede tega lahko zavdajo mnoge moderne armade sedanjosti. (Dolgotrajno ploskanje, klicanje maršalu Titu in skandiniranje: »Mi smo Titovi, Tito je naš!«)

Zakaj je to tako, tovariši? Seveda zato, ker ste vi armada ljudstva, države, kjer se gradi socializem. Vi ljubite svoje delo, ljubite dolžnost, ki vam jo je ljudstvo dalo in se trudite, da bi čim bolj obvladali sredstva, ki vam jih je dalo ljudstvo ali, ki ste jih dobili iz tujine. Nikdar nisem podvomil v to, pa čeprav so bila to najmodernejša sredstva, ki jih je bilo možno dobiti od kjerkoli, da jih Vi oziroma vsa naša armada ne bi mogla in ne bi znala uporabiti vsak trenutek, ko bo to potrebno. Naša armada je mlada, pa so nekateri gotovo zato malo dvomeče gledali, kako bodo izvedeni manevri tako velikega obsega.

Naj živi naša ljudska armada!

Po prostorni dvorani se je razlegel močan odgovor navzočih: »Naj živi!« Nekaj minut so se nato razlegali navdušeni vzkliki ljudstvu, armadi in Titu. Svečano kosilo se je zaključilo s petem ljudskih pesmi iz dobe vojne in izgraditve ter z vzkliki socialistični Jugoslaviji in miru. (Tanjug)

PISMO
IZ ZDA

Sedem člankov o Dullesu

Od posebnega dopisnika »Borbe«

New York, v septembru

O ameriškem državnem tajniku za zunanje zadeve so tukaj napisali že mnogo več kot le sedem člankov. Toda teh sedem najnovejših, ki so bili objavljeni v najbolj branih ameriških časopisih, zadostuje za nazorno podobo o razmerju ameriške javnosti do osebnosti, značaja, metod in politike republikanskega ministra zunanjih zadev.

»Bed press« (slab tisk) je izraz, s katerim tu povedo, da je neka oseba deležna kritike v časopisih. Časopisne ankete — piše najbolj brani newyorški dnevnik »New York Post« — pričajo, da republikanski državni tajnik glede tega ni med svojimi demokratičnimi predhodniki izjema, zlasti če se spomnimo, kako so vedno napadali Achesona. To dejstvo pričaja, da se kritika torej ne loteva toliko osebnosti ameriškega ministra zunanjih zadev, kot tega položaja samega.

»Kot že Acheson pred njim,« piše »New York Post«, »ima Dulles doma in v tujini oprava s silami, s katerimi ne more tako hitro in preprosto opraviti.« Po 150 letih mirne osamitve, pravi list, so se ZDA zapletle v vročo in hladno vojno. Nekdo je pač moral biti kriv. Seveda sta bila to državni tajnik Acheson in in »State department, ista zadeva je z Dullesom.

»Vsa njegova protislovja,« nadaljuje list, »lahko seštejejo ob korejskem primeru. Pred ameriško legijo v St. Louisu je skoraj opravičujoče govoril o podpisu premirja. Nenehna vojna, hladna ali mlačna, včasih pa celo nekoliko vroča, se mora nadaljevati hkrati s programom pomoči Čangkajsku, da bi zagotovili padec pekinškega režima. Hkrati pa bodo ZDA sedle za konferenčno mizo skupaj s predstavnikmi pekinške vlade. Na zasedanju OZN bo gotovo prišlo do prizadevanj, da bi rdeči Kitajski zagotovili mesto v OZN.

ČUDEN DUALIZEM

Ko je zadel ob nasprotujoče probleme svetovne politike, mora Dulles nihati med enim in drugim, prizadevajoč si, da bi ene prepričal prav o nasprotnem kot druge. »Christian Science Monitor« je tako dobil obvestila, češ da se, čeprav uradno nepotrdjeno, govori, da novo moštvo menažerjev ameriške zunanje politike, Dulles-Lodge, resno proučuje možnost, da bi korejska mirovna konferenca dosegla predstavništvo komunistične Kitajske v Združenih narodih.

To je »čuden dualizem«, pravi list in nadaljuje, da lahko taka informacija sama po sebi »najneverjetnejše zvenijo«, ker bi, če bi bila resnična, pomenila odmik od težnj republikanske stranke. »Monitor« zatrjuje, da je »eden izmed razlogov imenovanja admiral Ruthforda za šefa generalnega štaba prav to, da je osebo sprejel republikansko stališče, po katerem komunističnega režima v Kitajski ni možno družiti z interesi varnosti Združenih držav, tudi če bi Kitajski nekdo pretrgala z Rusijo«. Vendar pa »Christian Science Monitor« meni, da govori mnogo prepričljivi razlogov v prid trditvi o možnosti izpembe ameriškega stališča do kitajskega predstavništva v OZN.

Prvi vzrok je Dullesova preusmeritev v politiko »osvoboditve ameriških sil iz Azije«, čeprav so bili prej prepričani, da si Dulles želi razširitve vojne na kitajsko ozemlje. Podpis korejskega premirja je prvi korak na tej poti, nadaljnjih korakov pa si brez Pekinga kot enakopravnega člana OZN ne moremo niti misliti.

BRATJE OLSOPE

O »DULLESOVI DOKTRINI«

Lahko si mislimo, kakšen »slab tisk« bi Dulles tukaj dobival šele, če bi ta prizadevanja potrdila tudi dejstva. »Dullesova doktrina«, kot jo z odobravanjem imenujejo bratje Olsope, za zdaj še ne napoveduje takih težnj. »Pomen te doktrine«, pišejo ti komentatorji v »New York Herald Tribune«, »izražajo Dullesove besede, da se velike vojne začno navadno zaradi napake in da je treba zato nasprotnika vnaprej opozoriti. Smoter nove administracije je Pekingu in Moskvi popolnoma jasno dokazati, da se bomo tudi mi bojevali — ne da bi vojni postavljali umetne pregrade — če bi prišlo še do enega agresivnega prestopa kake meje. V živčnem svetu tako stališče verjetno ni povsod popularno. Toda zdaj se, da je po svojih rezultatih zdravo.«

V drugem članku o Dullesu tudi »Christian Science Monitor« hvali to doktrino, ki jo presoja

možnosti na nas nihče jezil, so dvignili grozanski hrup... Vse to je kup gnoja...«

VITALEN ELEMENT AMERIŠKE ZUNANJE POLITIKE

»Edini res vitalen element ameriške politike,« nadaljuje »Daily Mirror«, »je, da mora biti ameriška... Ni nujno, da bi bila naša politika vseh drugim narodom. Nujno pa mora služiti ameriškim koristim. Narodi, katerim ameriško stališče ni pogodu in ki ga ves čas polizušajo spremeni, da bi bolj ustrezalo njihovemu pojmovanju, bi čas pamet-

LIPMAN IN DULLESOVE NASPROTUJOČE OBLJUBE

Ni dolgo od tega, kar je Dulles kritiziral znani komentator Lipman. Tudi ta se je spotaknil ob nedoslednosti in večkratnih izjemah stališča. Temeljna Lipmanova teza je bila približno takale: Dulles je Sing Man Riju obljubil, da bodo ameriške čete ostale na Koreji; s podpisom korejskega premirja pa je prav tako obljubil, da se bodo te čete iz Koreje umaknile. Glede mnogih mednarodnih problemov je Dulles dal že mnogo nasprotujočih obljub. Naj počne, kar hoče, iz teh obljub ne more zlesti, ker je nemogoče, da bi izpolnil vse obveznosti.

Ni torej lahko biti ameriški minister zunanjih zadev, zlasti ne sedaj, ko je očitno, da ni možno ugoditi vsem in izvesti vsega, kar je bilo rečeno na tem ali onem delu zemeljske oble. Ne moremo pa reči, da Dulles ne dobiva tudi »dobrega tiska«. Listi znajo ameriškega državnega tajnika tudi pohvaliti.

V članku z naslovom »Ni treba, da nas ima kdo rad«, brani »Daily Mirror« Dullesu. »Vedel se je kot ameriški državni tajnik in je v zadnjem času razlagal ameriške zunanje politične poglede z iskrenimi in klenimi besedami... Britance je to, kot navadno, presunilo. Tako imenovani liberalci v Ameriki, ki si žele, naj bi krojili svojo zunanjo politiko glede na koristi, želje in dobro voljo ostalega sveta ter bi nas zato imel vsakdo rad in se ne bi po-

možnosti na nas nihče jezil, so dvignili grozanski hrup... Vse to je kup gnoja...«

VITALEN ELEMENT AMERIŠKE ZUNANJE POLITIKE

»Edini res vitalen element ameriške politike,« nadaljuje »Daily Mirror«, »je, da mora biti ameriška... Ni nujno, da bi bila naša politika vseh drugim narodom. Nujno pa mora služiti ameriškim koristim. Narodi, katerim ameriško stališče ni pogodu in ki ga ves čas polizušajo spremeni, da bi bolj ustrezalo njihovemu pojmovanju, bi čas pamet-

Ko se je Dulles (srednji) v Washingtonu sestal s svojima kolegoma Bidaultom in lordom Salisburyjem

neje uporabili, ko bi revidirali svoja lastna stališča in jih približali našim.«

V vseh takih »pro« in »contra« ocenah ameriškega zunanjega ministra lahko najdemo nekaj logike. Vse je odvisno od tega, s katerega stališča presojava njihovo pomembnost. Toda Dulles se zaradi kritik ne vznemirja in tudi pohvale nanj kaj dosti ne vplivajo, čeprav jim ne nasprotuje.

Vloga vodje State departmenta ni lahka. John Foster Dulles je tudi ne poizkuša olajšati. Svoje ga značaja in osebnosti, zlasti pa svoje politike ne bopiti za trohico izpembe. Edino, kar lahko njegovi nasprotniki pričakujejo, je uspeh njihovih prizadevanj, da bi ga zamenjali — njegovi pristaši pa, da bi ga čim dalj obdržali na položaju, na katerem je že devet mesecev.

Jaša Levi

Pri westfalskih Slovincih

(Od stalnega dopisnika »Borbe«
Essen, septembra.

V Porurju spet z vso silo utripa življenje.

Zločeste Porurje z livarnami topov in z rudarji, med katerimi umre vsak drugi zaradi kamenja v pljučih, je najlepše ponoči, ko ga razsvetljuje žareče jeklo. Na tovarniških dimnikih, gostih kot borov gozd, mežikajo roji žarnic. Takrat se zdijo ljudje v tem velikanskem mravljišču kot črne figurice.

SLAVNOST NA RUSEVINAH

V Porurju proslavljajo poseben jubilej. Kadar izpolni kak delavec 25 let »zveste službe« v

nullh sto letih sta se izgubila miselnost in način življenja stare domovine (Poljska, Holandska, Belgija, Avstrija, Slovenija itd.). Ljudje so pozabili materinski jezik in se spremenili v prav posebno narodnostno mešanico.

V Gladbecku, rudarski koloniji, ki je bolj podobna vojaškemu taborišču — popolnoma enake hiše, povsod isti hišni red, menda zato, ker je zgradil rudnik in kolonijo general Molte — stane v prvem nadstropju Slovinci, pod njim Italijani, zraven tega Holandci, nad njimi pa Poljaki. Seveda je to mogoče spoznati le še po primkih. Stari rudarji se spominjajo domačih krajev, mlajši pa so se že tu rodili, se navadili in odtujili, domovina njihovih očetov jim je znana le še iz pripovedovanja.

LOV NA HUDIČE

Franca Sikoška, rudarja in pesnika, smo našli v prijetni dremavici po kosilu. Vesel in presenečen je bil zaradi nepričakovane obiska. Najprej si je s prsti zatisnil nosnice in se napel, da mu je »nekaj počilo v ušesih«, ker pravi, da šele potem sliši, nato pa smo se pozdravili. »Nisem pozabil slovenskega jezika,« je ponosno povedal Franček, »pa tudi sin si je kupil knjige v Düsseldorfu, da se iz njih učim.«

Franc je prišel v Porurje, ko mu je bilo šest let, zdaj pa nosi že šest križev na plečih. Prišel je s pokojnim očetom, ki je bil prav tako rudar. Nad vrati v Sikoškovo spalnico visi v okviru diploma za zvesto službo v delniški družbi »Gelsenkirchener Gewerkschaft - Aktien Gesellschaft«. V pljučih pa so se mu nabrale plasti kamnitega prahu.

»Jaz in moj rudnik imava povsem nasprotno računo: še vedno delam, ker mi manjkata še dve leti do polne pokojnine, rudniška uprava pa upa, da me bo v tem času kamen zadel in mi tako pokojnina ne bo potrebna.«

Na mizo je položil sveženj sindikalnih listov, v katerih so bile objavljene njegove pesmi. Posvečene so rudniški jami, tovarništvu pri delu in sindikatu. Zanimivo je, da so ti verzi, napisani v duhu narodnih pesmi in pregovorov; povsem taki, kot da jih je pisal pastir z daljnih planin, le s to razliko, da ima rudar pred seboj vagončke s premogom namesto črede ovac, v rokah pa kompresor namesto pastirske palice. Tudi sam pravi, da ga je k pisanju prisilila brezposelnost. Od pisanja je živel, pa tudi zdaj mu pride honorar kar prav za frakeljček ali za karto.

V Westfaliji živi nad 30.000 Slovinci. Po večini delajo v rudnikih prav kot Franček. Revščina in brezposelnost sta jih prisilili, da so pred davnimi leti zapustili Trbovlje, Hrastnik, Zagorje in darovali svojo mladost westfalskim premogovnikom. V tuji svet so ponesli slovenske pesmi, napeve in kaj pogosto tudi tamburice. V Duisburgu me je stari Jernej počastil s tem, da je zaigral na ročno izdelani tamburici, ki jo je prinesel s seboj iz Trbovelj, slovensko narodno poskočnico iz prvih let našega stoletja.

Slovinci so znani kot dobri delavci. Na splošno se jih je prijelo ime »hudiči«, ker je bilo v njihovi družbi najpogosteje slišati to besedo. Nemško niso znali, čeprav so bili avstrijski državljani. Iz Porurja so skrivoma odhajali posebni agenti v slovenske rudnike na lov za »hudiči«. Obljubljal jim dober zaslužek. Vsak rudar, ki se je odločil za pot v Westfalijo, je dobil že v Ljubljani novo obleko in deset mark za stroške. Se danes se stari rudarji spominjajo imen ljudi, ki so jih pripeljali v te kraje.

DOKUMENTI MRAČNE PRETEKLOSTI

V zakotni kavarni v Gladbecku se je zbralo v sončnem septembrskem popoldnevu kakih 20 rudarjev. Razpravljali so o ponovni ustanovitvi rudarskega združenja. Pred vojno so jih imeli več: »Jugoslovansko podporno društvo«, ki je imelo v Westfaliji 40 podružnic, pevsko društvo »Triglava«, slovensko ljudsko šolo in versko bratovščino Sv. Barbare, zaščitnice rudarjev. Nacisti so ta združenja razgnali in prepovedali. Nekaj Slovinci je sprejel nemško državljanstvo zaradi pritiska, drugi pa prostovoljno.

Pavle Bolha še vedno hrani arhive teh društev. Zakopal jih je, jih prenašal s kraja v kraj in jih tako ohranil. To so dokumenti mračne preteklosti, ki je pustila sledove v miselnosti teh ljudi.

Ko sem se poslavljaval od tega kraja, zavitega v premogov prah, ko sem odhajal iz mesta, kjer živi tisoč westfalskih Slovinci, so mi zavzeleni v ušesih močni, otožni verzi iz Zupančičeve »Dume«:

Tamkaj v Ameriki,
tamkaj v Westfaliji
so nam izginiti,
več ne doseže jih naše oko.

In čudno — o vseh teh verzih, posvečenih prav njim, westfalski Slovinci še nikdar niso slišali.

Rade Vučević

PRIPOMBE K PELLINEMU PLEBISCIITU

PSIHOZA STRAHU

Od stalnega dopisnika »Borbe«

Trst, septembra

Te dni se pomenkujeva. Seznanila sva se v baru. Delavec je. »Leta 1945 in 1946 je bilo vse drugače,« pravi, »takrat smo bili vsi na ulicah. Takrat je bil Trst naš. V njem je veljala naša beseda. Zdaj govore drugi. Tisti, ki jih takrat ni bilo slišati. Takrat zanje niti vedeli nismo.«

Pripoveduje mi še marsikaj. Noč je in ponoči so ljudje zgovornejši.

»Veste,« mu pravim, »da sem novinar. Vaše pripovedovanje bi rad zapisal.«

»Kar zapišite ga,« pravi. »Pa tudi vaše ime bi objavil, pravim,« spreprost človek ste. Važno je, kaj mislijo preprosti ljudje.«

Molči. »Nikar,« pravi potem, »ker bi bilo nerodno. To, kar sem vam povedal, pa lahko zapišete.«

»Imena pa nikakor ne?«

»Kar privoži,« je rekel nek Tržčan.

Na pultu v trafikki leže časniki. Sami italijanski časniki. »Corriere della Sera«, »Il Tempo«, »L'Ora«, »Ultimo Notizie«, »Messaggero Veneto«, »Giornale di Trieste«. Oziram se, če bi kje našel tudi neodvisni »Corriere di Trieste«.

»Ali prodajate Corriere di Trieste?« vprašam.

»Si, signore,« odgovori trafikant.

»In ste že vse prodali?« vprašam, ker časnika nikjer ne vidim.

»No, signore,« mi odgovori. Dvigne sveženj »Giornale di Trieste« in vzame izpod njega izvod neodvisnega »Corriera«.

»Prego, signore.«

»Zakaj ste položili pod druge časnike prav »Corriere?«

Zbegano me gleda.

»Im, na vrhu ni za vse prostora.«

»Toda zakaj prav »Corriere?«

Skomigne z rameni.

»Po naključju.«

Drugi dan spet pridem. In spet nikjer ne vidim tržaškega »Corriera«.

Torek, 8. septembra letošnjega leta.

Iredentistični predsednik tržaške občinske sveta Bartoli je »spozval« Tržčane, naj »v znak zvestobe materi domovini izobesijo raz hiš italijanske trobojnice.«

Dva dni prej je govoril maršal Tito na Okroglici o internacionalizaciji Trsta. Titov predlog je iredentiste vznemiril.

In isti terek so se prav v središču mesta v posameznih ulicah pojavile italijanske trobojnice. Zavihrale so na oknih iredentistov. Na petih oknih nekega stanovanja so izobesili pet zastav.

Lani je civilna policija, ko so Slovinci izobesili nekaj svojih zastav po slovenskih krajih cone A v znak protesta zaradi italijanskih zastav v Trstu na javnih mestih med velesojom, hodila okrog Slovinci, jih spraševala, kdo jim je rekel, naj razobesijo svoje zastave, in jih opozarjala, da to ni dovoljeno.

Toda zadeva s slovenskimi zastavami se je pripetila lani. Mimogrede rečeno, nekatere so raztrgali in krivcev nikoli niso prijeli.

Toda... Na nekaterih hišah so se pojavili te dni plakati ob šteti obletnici STO, s tržaško zastavo.

»Naj živi neodvisno STO,« je bilo napisano na njih.

In policija je takoj aretirala fanto, ki so jih nalepljali.

Postavila jih je tudi pred vojaško sodišče.

Tržčani se pripravljajo na proslavo na Okroglici. Zveza partizanov STO prosi, da bi ji dovolili tri vlake za prevoz udeležencev. Vlaki naj bi odpeljali 6. septembra zgodaj zjutraj.

Navezgodaj prihajajo Tržčani na železniško postajo. Tam jih čaka vidaljevsko iredentistično obvestilo: »Vlakovi ni.«

Ali naj se vrnejo domov? Ne, tega ljudje nečejo. Iščejo in najemajo taksije in se odpeljujejo z njimi do mejuje bloka blizu Sežane. Mnogi se napotijo do bloka tudi peš. Pet, šest kilometrov v zgodnjih jutranjih urah. Prej je bila policijska kontrola na obmejnih blokih. Tokrat so kontrola civilne policije podvojili. Dvakrat so pregledali legitimacije ljudi in na dveh krajih so jim pogledali v obraz.

»Naj živi italijanski Trst,« tako često vzklikne iredentistični predsednik občinskega sveta Bartoli. V njegovih rokah je usoda, uspeh ali neuspeh mnogih občinskih uradnikov.

»Naša pot drži naprej od Trsta, v Pulj, na Reko, v Zadar,« vzklikajo posumezni fašistični kolovodje, in zaradi tega jih ne boli glava. Naselju italijanskih priseljencev na slovenski zemlji pri Devinu so »podarili« krilatega beneškega leva, piše iredentistični »Giornale di Trieste« ob otvoritvi te italijanske kolonije, imenovane San Marco, Bartoli pa vzklika: »Daj nam moči sveti Marko, naj živi Italija.«

»Rim je tu, v vaši trdnjavi, tu, na vašem morju, tu je že stoletja, ki so minila in stoletja, ki še pridejo, tu s svojimi zakoni, orožjem in kraljem,« je pisano na starem gradu sv. Justa v Trstu.

Oblasti zaradi tega napisa niso nikogar aretirale. Tudi izbrslele ga niso.

Mussolini pa je raz skalo pri slovenskem Stivanu, v katero so vklesani Vergilovi stih, opozarjal, da je bilo to storjeno v prvih letih »fašistične ere«.

Ali še traja ta »era«, ki tako preteče opominja Tržčane?

Razmišljam o svojem znanecu, delavcu.

O »Corriere di Trieste«, o »Giornale di Trieste«.

O fantih, postavljenih pred sodišče zaradi plakata, na katerem je napisano »Naj živi neodvisno STO«.

O ljudeh, ki gredo skozi cono A peš do jugoslovanske meje, kjer jih čaka dvojna kontrola.

In še o marsičem.

In vse se nekako preliva v dvojico, to dvojico je eno. Podzavestni strah pred Italijo in grožnja z njo. S čim drugim?

Zakaj se moj znanec delavec obotavlja, da bi dovolil omeniti njegovo ime? Zakaj trafikant ne položi kdaj »Corriere di Trieste« na »Giornale«? Zakaj italijanske zastave nemoteno izobesajo, za plakat s tržaškim emblemom pa je potrebno dovoljenje? Zakaj se okrepijo kontrola civilne policije pred Okroglico? Zakaj še zmeraj »fašistična era« pri Devinu in Stivanu?

Mar ne kaže, da se ti ljudje boje in da jih strašijo?

In potem v takšnem položaju nastopi gospod Pella... Nastopi z »demokratsko« rešitvijo — plebiscitom.

Mladen Petrinčič

Obala pri Trgu enotnosti v Trstu

PREJŠNJI TEDEN PO SVETU

Svetovni barometer

Kar se dogaja po svetu, najde tukaj svoj obraz. Dva tedna trajajo splošna razprava v Generalni skupščini, ki so se je udeležile malone vse delegacije držav članic OZN, je bila dovolj tega, kakor je izjavil nek diplomat, barometer svetovnega položaja. Če ta barometer ni pokazal velikega skoka k lepšemu vremenu, vsaka- kor ni napovedal poslabšanja mednarodnega vzdušja. Napetost se je zmanjšala. Koliko in za kako dolgo, pa ostane vprašanje, na katerega odgovor bo nedvomno vplival odnos in razvrstitev sil, te- žen in pojmovanj na svetovni tribuni OZN.

Odgovornost članic OZN se je, kakor je poudaril vodja jugoslovan- ske delegacije, državnih sekre- tarja Koča Popović, povečala s tem, ker začinjajo že utemeljeno po- stavljati vprašanje, ali je naj- višja točka tega popuščanja ne- mara že dosežena in presežena in ali nismo morda pred novo na- petostjo. Navzlic številnim nega- tivnim refrenom že z zasedanj pred in med korejsko vojno je splošna razprava pokazala, da so znamenja zmanjšanja mednarod- ne napetosti, če nič drugega, vsaj na dobri poti proučevanja in ver- janja. Vzdušje premirja na Ko- reji je kljub žolčni razpravi o bližnji politični konferenci pri- neslo precejšnje olajšanje v dvo- rane OZN. Vendar pa več deset spornih vprašanj pred Generalno skupščino in njenimi odbori še zmeraj opozarja, da ni čas za omahovanje in utvare. Od kore- skega vprašanja prek spora o Tu- nisu in Maroku, nesoglasij o reviziji ustavne listine in svobode informacij ter nesoglasij okrog enega izmed temeljnih problemov napredka gospodarsko nerazvitih držav, pa vse do velikanjskega preizkusnega kamna — stališča do razorožitve, proučujejo Združeni narodi svojo moč svetovne orga- nizacije za ohranitev miru in mednarodne varnosti.

IGRA IZPUSCANJ

V govornih nekaterih delegatov niso mnogi izmed teh problemov našli mesta, ki ga zaslužijo. Posa- mezni govorniki so se jim izognili, da bi poudarili pomen, ki ga pripisujejo drugim sporom. Iz tiste- ga, kar je v teh poslanih politič- ke posameznih držav izostalo, pa se da marsikaj pomembnega sklepati.

To, da je prvi govornik med razpravo, zunanji minister ZDA Dulles, pozabil omeniti kolonial- no vprašanje in probleme ekono- mskega razvoja, kot eno izmed največjih nalog OZN, da bi bili odpravljeni vzroki mednarodnih trenj, so mnogi grajali. Četudi je dokaj verjetno, da je to namenoma storil zato, da bi ugodil nekaterim partnerjem v ZDA, je ven- darle splošni vtis, da je bil prvotni razlog v njegovi želji, poudariti tista vprašanja, n. pr. korejsko, nemško, avstrijsko in druga, pri katerih se najbolj razkrivajo trenja med ZDA in ZSSR. Izjavil je, da je njegova vlada pripravljena iti nasprotniku z Vzodbom naproti na pol poti.

Morda v pomanjkanju navodil, morda pa tudi iz drugih razlogov pa Višinski in delegati sovjetske- ga bloka niso pokazali, da bi bili posebno pripravljeni, da bi tudi oni šli na takšen sprehod. Ni pa ostalo neopazeno, da so tokrat z manjšimi izjemami v glavnem brzdnili svoj besednjak. Tudi sov- jetski delegat je iz svojega go- vora izpustil n. pr. kolonialno vprašanje. Malo politične računi- ce in minimalne politične ter ocen- je zadostovalo, da so odkrili raz- loge, po katerih se je ravnil nek- daj tako glasni zastopnik pravi- colonialnih narodov.

Da bi ločil ZDA od njihovih zaveznikov, je hotel igrati na karto že znane neenakosti stališ- ča zahodnih velesil do evropskih in azijskih problemov. Francija in Britanija sta občutljivi za vpraša- nje kolonij. Višinski se je odrek- l temu vprašanju, da bi tako ti dve državi pritegnili k sebi in ju od- daljil od ZDA.

»Načelna so lahko vnovič od- stopila mesto najnujnejšemu po- slu: preskusu trgovanja. Jugoslavija ni sodelovala v tej igri izpuščanj; kakor vselej do- sledi je sprično neodvisnosti in na- sečnosti svoje politike razložila stališče do vseh perečih proble- mov pred OZN. Državni tajnik Koča Popović, ki so mu pritrjevali, je poudaril nujnost ne le reševanja tistih sporov, pri katerih se prvenstveno spopadajo velesile, marveč tudi konstruktiv- ne aktivizacije OZN pri proble- mih, pomembnih za vse države, zlasti za krepitev miru in varnosti. To so med drugim odpraviti gospodarske neenakopravnosti ter usmeriti odvsnih narodov k sa- moopravi in svobodi.

BALKANSKI SPORAZUM V DUHU OZN

Med razpravo je bilo, kar je naravno, na prvem mestu korej-

ske vprašanje in splošni odnos med Vzhodom in Zahodom. Toda mnogi opazovalci so opazili in zaznamovali še pomemben in sim- bolichen moment.

Podpora, ki jo je dal jugoslo- vanski kandidaturi za predsedni- sko mesto v drugem odboru turški delegat ter govor grškega de- legata o osnovnih smernicah bal- kanskega pakta, so tukaj sprejeli kot potrdilo solidarnosti treh bal- kanskih sosedov in, kakor je pu- daril grški delegat, kot »zgodilo vsem majhnim narodom, ki bi radi ohranili mir in varnost.«

Vodja jugoslovanske delega- cije Popović je pozdravil besede grškega delegata, ki je poudaril »skupno zavest narodov Jugosla- vije, Turčije in Grčije, da lahko z združitvijo svojih sil ohranijo svojo politično neodvisnost in ozemeljsko nedotakljivost.« »So- dimo,« je dejal državni sekretar Popović, »da so takšni regionalni pakti nujnost in rešitev, ki naj- bolj ustreza stvari miru.«

V času, ko navzlic določenim znakom popuščanja mednarodne napetosti ostrina spopadov med ZSSR in ZDA še ni popustila in je še ostala v OZN, pa zglede balkan- ske sodelovanja in prijateljstva, kakor tukaj poudarjajo, opozarja, da je možno mirujočno in konstruktivno sodelovanje za uresničitev najvišjih smotrov OZN — obrambe miru in varnosti na temelju spoštovanja enakopravnosti in neodvisnosti držav.

JAVNA ALI TAJNA DIPLOMACIJA

Britanski delegat in zastopnik nekaterih držav Commonwealtha so med razpravo sprožili zelo zna- čilno vprašanje, naj bi namreč samo delno skušali obnoviti »do- bro, staro prakso« tajne diploma- cije. V takšni stekleni zgradbi, je približno dejal Selwin Lloyd, iz- postavljeno pogledom sveta, dele- gati čisto govore za svojo domačo publiko. Kompromisne rešitve bi lahko laže dosegli po diplomatski poti. Če bi ga kdo vprašal, ali je s tem mislil na ameriškega de- legata Lodgeja, bi visoki franco- ski funkcionar bržčas odgovoril, da ni. In vendar so vsi prepričani o nasprotju.

ZDA so pri vprašanju sestava korejske politične konference že prej zavzele opredeljeno in neza- vidljivo stališče. V zadnjih dveh tednih pa je Lodge dal navodila, ki odpirajo možnost realnejše rešitve ter predlagal, naj bi bila konference sklicana, in naj bi sa- ma odločala o svojem sestavu. S tem bi bila po britanski razlagi odprta Kitajcem in Severnim Ko- rejcem pot, da postavijo svoje zahteve in jih morebiti uresničijo na sami konferenci in da se pri tem izognejo javnemu umiku ZDA s prejšnjih položajev, od katerih se sedaj — kot kaže — priprav- ljene nekaj odstopiti.

Če bi bila pogajanja o sestavi politične konference za zaprtimi vrati, bi lahko v Washingtonu, kakor pravijo Angleži, pristali na kompromis. Tako je Lodge pred odprtimi televizijskimi kamerami ter očmi in ušmi več sto repor- terjev gladko odgovoril na nekot- livo vprašanje Višinskega, da njegova navodila ne pomenijo, da ameriška politika odstopa s po- zicij, izraženih iz resolucij 15 držav o omejenem sestavu konfe- rence.

Javne razprave, so ponavljali Britanci in Kanadčani, ne bodo rodile sadu. Dovolite, da se dogo- vorimo med štirimi stenami, toda

ne steklenimi, in šele potem objavi- mo, ali smo se sporazumeli ali ne.

To bi lahko imenovali načelo poltaje ali poljavne diplomacije. Morebitno sprejete le-te bi bilo bolje ali na slabše, to je stvar različnih mišljenj — edino novi- narji so se takoj izjavili o tem predlogu: le-ta priča, so ugotovili, da krepko napreduje obveščava- nje javnosti o vsem, kar se tu dogaja.

Dogaja pa se marsikaj. Marsi- kaj kaže, da so ubrali boljše pot, pa tudi, da je treba opraviti še dolgo pot.

Vse dotlej pa bo ostala živah- na in vedno aktualna šala, ki je nastala na samem začetku zaseda- nja zaradi tiskovne napake in podobnosti angleških besed »argu- ments« in »armaments«, ki se je tako dobro vključila v vzdušje mednarodnih odnosov: v Dulle- sovem govoru, ki so ga razdelili no- vinarjem in delegacijam, je namre- čno poglavje, ki naj bi imelo na- slov zmanjšanje oborožitve, prvot- no nosilo naslov »zmanjšanje pre- para«.

Za sedaj pravijo tukaj, pa niti prepri ni oborožitev ne kažejo težnje, da bi se resno in dokončno zmanjšali.

Jaša Levi.

Nova grožnja Južne Koreje

Seul, 26. sept. (AFP) »Namera predsednika Sing Man Rija, da v primeru neuspeha politične konference po devdesetih dneh pokliče južnokorejske čete, naj, četudi same, krenejo na sever in združijo deželo, se ni izpremenila.« Tako je izjavil novinarjem južnokorejski veleposlanik v ZDA Jang Ju Can, ki je zdaj v Seulu.

Rekel je tudi, da sploh ne pričakuje uspeha politične konfe- rence, O Koreji, čeprav je prepri- čan, da se bo sestala ob koncu oktobra, kot to določa sporazum o premirju. Po besedah Sing Man Rijevega veleposlanika morajo biti južnokorejske čete priprav-

Pred konferenco britanskih laburistov

Attleejev namestnik in naslednik Morrison brez funkcije v izvršnem odboru — Pot v izvršni odbor: ali z volitvami ali skozi »mala vrata«

(Od stalnega dopisnika »Borbe«) London, 25. sept. Letna kon- ferenca laburistične stranke se bo začela v ponedeljek brez uvoda, s spopadom med levico in desni- co. Levica si bo z vsemi silami prizadevala, da ohrani pridobljene položaje, desnica pa bo hotela dokazati, da je bil njen lanski po- raz prej posledica naključja in spretnega manevra prizadevnih Bevanovih pristašev, kot pa resni- čnega razmerja sil v stranki.

V izvršni odbor bodo delegati na konferenci volili razen pred- sednika, ki je hkrati blagajnik, podpredsednika in tajnika ter 24 članov. Voditelj parlamentarne skupine laburistične stranke Clement Attlee pride avtomatično v sestav izvršnega odbora. Delegati sindikatov bodo volili 11 članov, združne organizacije 1, ženske organizacije 5, krajevne laburi- stične organizacije pa 7 članov.

Sindikati in ženske organizacije zagotavljajo desnici v izvrš- nem odboru večino. V volilnem boju se bodo torej spoprijeli za kandidate, ki jih volijo delegati krajevnih organizacij.

Na lanski konferenci v Mor- cambu je levo krilo zmagovalo pri volitvah v izvršni odbor. Beva- novi pristaši so dobili izmed 7 de-

legatov, ki jih volijo krajevne organizacije, 6 kandidatov Eden najuglednejših laburističnih vo-

Herbert Morrison

ditelj Herbert Morrison je ostal v manjšini in je moral odstopiti svoje mesto mlademu poslancu laburistične stranke, Bevanovu pristašu Micku Crossmanu. Voditelj Trade Unionov, ki so podprli Morrisona, so ostali prazni- nih rok. Čeprav so v sindikatih takorekoč vsemogočni, niso mogli vsiliti svoje volje delegatom kraje- vnih laburističnih organizacij. Tako je prišlo do nesmisla, da je ostal Attleejev namestnik in prav gotovo tudi njegov naslednik brez vsakršne funkcije v stranki!

Voditelj Trade Unionov, ki so jedro laburistične stranke, so si zapomnili slabe izkušnje z mor- cambske konference in so sklenili, da letos ne bodo prepustili odlo- čitve o volitvi Herberta Morrisona v izvršni odbor krajevnim organi- zacijam.

Vztrajnosti, s katero si priza- devalo spraviti Morrisona v iz- vršni odbor, ne gre razlagati z edino željo, da bi se maščevali Bevanovim pristašom za lanski poraz, niti ne s potrebo po spre- mambi razmerja med silami v iz-

vršnem odboru, kjer so bevanovci že tako v manjšini. Čeprav ima desnica večino, pa vendarle nima v izvršnem odboru osebnosti, ki bi bila po ugledu enakovredna Bevanu. Desnica potrebuje močno osebnost, ki bi premagala Bevanov vpliv v izvršnem odboru.

Vse kaže, da je desnica z Morri- sonovo kandidaturo na položaj predsednika izvršnega odbora podcenjevala priljubljenost Ar- thurja Greenwooda, dosedanjega predsednika. Vsekakor ni upošte- vala, da bodo videli sindikati v Morrisonovi kandidaturi hudo za- litev starega laburističnega borca Greenwooda.

Priluto upanje voditelj Trade Unionov, da se bo Greenwood umaknil pred kandidaturo Morri- sona, se je razbilo ob njegovi vztrajnosti, ko je začutil, da ga podpira polovica sindikatov. Se- veda so tudi bevanovci prisili- li k temu ognju nekaj olja. Geslo »fair play« je zamenjalo načelno opombo proti Morrisonovi kandidaturi, a je naletelo na ugoden odmev pri članih sindikata, ki so se javno pritoževali zaradi žalitve »starega Arthurja, ki se ni nikor- mur zameril«. Položaj se je spre- menil: namesto da bi se umaknil Greenwood, je le malo manjka- lo, da bi Morrison odpovedal kan- didaturo.

Na zadnji seji pred konferen- co je izvršni odbor sklenil pred- lagati, naj bi prišel po volitvah v novi izvršni odbor namestnik voditelja stranke v parlamentu avtomatično v sestav izvršnega odbora. To pomeni, da bo prišel Morrison, četudi na volitvah ne bo dobil potrebne večine, v izvršni odbor »skozi mala vrata« zaradi tega predloga, ki bo vsekakor prodral.

S tem sklepom je desnica jav- no priznala, da Morrisonova zma- ga ni zanesljiva. Vztraja pa pri njegovi kandidaturi in bo tvegala tudi poraz, dasi upa v zmago, ki bi utrdila njen vpliv, čeprav Greenwood ni odločen pristaš bevanovcev, ki podpirajo njegovo kandidaturo.

B. Pešić

Osem vprašanj iz nedavne zgodovine

(Nadaljevanje s I. strani)

litikov in članov Jugoslovanskega odbora na eni strani ter italijan- skimi demokratičnimi elementi na drugi strani. V tem spoz- razumu je bilo kot prva točka predvideno, da se Italija odpove londonski pogodbi.

Petič. Ko je bila vojna kon- čana, so še enkrat potepali v Ri- mu izgovorne besede o pravici do samoodločbe Južnih Slovanov. Italija je takrat okupirala ne le vse jugoslovanske dežele, ki jih je londonski pakt tako veliko- dušno prodal, marveč je te meje tudi prekoračila. Italijan- ske čete so vdrle tudi v Južno Dalmacijo. Prestrašeni Narodni svet je izročil Italiji vse avstro- ogrsko vojno brodoglej. Italijan- ske čete so korakale celo proti Ljubljani!

Šestič. Predsednik italijanske vlade G. Pella je v svojem govoru navajal tudi Wilsonova načela iz prve svetovne vojne. Dejstvo je, da je dal predsednik Woodrow Wilson gledati Trsta novinarjem, ko je leta 1919 prihajal v Fran-

ojo, naslednjo izjavo objavila v svoji knjigi »Rapalska pogodba« na- rodni poslanec in pravnik Franjo Potočnjak: »Ko so ga vprašali o zahodni meji med nami in Italijo, jo je označil na Soči. Ko so mu to izpodbijali in v dokaz nava- jali, da je Trst čisto italijansko mesto, je odgovoril, da ima Trst večino prebivalcev italijanske narodnosti, da pa po pripadnosti mesta ne odloča večina njegove- ga prebivalstva, pač pa pod- ročje, na katerem stoji. Trst pa ne stoji na italijanskem, marveč na slovanskem področju, kjer so naseljeni Slovani. To področje se razprostira še nad 50 km zahodno od Trsta. Pri tem je Wilson ome- nil tudi dejstvo, da živi v New Yorku več Italijanov, kakor v katerikoli italijanskem mestu. Italijanov je tam nad 800.000 in vendar, je pripomnil, upam, da se ne bo našel noben Italijan, ki bi hotel New York priključiti Italiji.«

Tako je Wilson govoril, ko je prispeval v Versailles. Ko pa so po- samezne velesile v Svetu desetih

na tajnih sejah začele kovati na- črte o intervenciji v Rusiji, ki jim je Italija ponudila svoje usluge ter celo izrazila pripravl- jenost (in željo), da bi sprejela mandat nad Kavkazom (!), tedaj je Wilson pod pritiskom Velike Britanije in Francije spremenil svoje obljube in privolil v tako imenovano Wilsonovo črto v Istril Italija je pogajanja zavlačevala in čakala, da je Wilson na volitvah leta 1920 propadel, potem pa je ob močnem pritisku Velike Britanije in Francije diktirala Jugoslaviji Rapallo.

Sedmič. Mar ni Italija spet prekršila tudi tistega, kar je do- bila v Versailles, mar ni Gabri- elle d'Annunzio razglasil priključitve Reke k Italiji in tako popteval določbo o ustanovitvi svobodne reške države, čeprav so bile na Reki francoske in angle- ske čete, da bi zagotovile izpol- nitev določb mirovne pogodbe (zanimiva podrobnost: mar ni predsednik italijanske vlade te dni leta 1953 ukazal koncentra- cije italijanskih čet, ki so prišle na jugoslovansko mejo prav v

mestu Ronchiju, od koder je d'Annunzio leta 1919 odkor- kal na Reko!)

Osmič. Ali niso pozicije, ki se jih je Italija v prvi svetovni voj- ni polastila na tujih področjih, postale oporišča in odskočne des- ke za italijansko agresijo v drugi svetovni vojni? Mar ni bil uveljavljen člen 6 londonskega pakta? Mar niso prek Valone za- vzele vse Albanije? Mar ni bila Albanija oporišče za napad na Grčijo? Mar niso bili Albanija, Zadar in Istra oporišča za zah- rbitni napad na Jugoslavijo 6. aprila 1941? Mar ni Mussolini s Pavelićem maja 1941 sklenil sporazuma in od Dalmacije otr- gal še tiste kraje, ki jih je pred- videval londonski pakt že leta 1915? Mar ni bil leta 1941 sklen- njen sporazum, da postane savoj- ski princ kralj Hrvaške, kakor so predlagali leta 1915!

Takšna so dejstva. Ta dejstva ne potrebujejo komentarjev. Mar ni odveč opozoriti še na kaj?

Tudi predsedniku italijanske vlade bi moralo biti znano, da se osvobodilni boj jugoslovanskih narodov ni začel šele leta 1918 — in sicer v Rimu, aprila. Rodovi te dežele so kraveli v obrambi svoje zemlje proti raznim osvaja- lcam. Bili in odšli so v pozabo razni cesarji in doži, proces osvob- odtanja in združevanja jugoslo- vanskih narodov pa se je nene- homa razvijal, in ni bilo, pa tudi ni sile, ki bi ga mogla zavreti.

Se nekaj. Cloveštvo gre v svojem razvoju nenehoma na- prej. Svet se spreminja, kaže pa, da se samo nekaj v njem ne spreminja: pota in metode itali- janskega imperializma. Rapido se »krčijo« možnosti glede uresni- čenja megalomanskih sanj itali- janske diplomacije, toda itali- janska diplomacija tega ne vidi in noče videti. Dnevi londonskega pakta in Rapallo so že zdavnaj minili. To ni več dežela Pašičev in Trumbičev, marveč enako- pravna in močna skupnost svo- bodnih narodov, ki tujeja noče- jo, svojega pa nikomur ne dajo.

Vsak pameten državnik mora ta zgodovinska dejstva upošte- vati.

POPRAVEK

V 5. odstavku članka »Rastrella- mento«, ki je bil objavljen v večer- naji številki našega lista, se prvi stav- ki pravilno glasio:

V eni izmed ofenziv so čete 11. armadskega korpusa vdrle v vas Bab- no polje in odprale 98 kmetov ne- borcev. Stirideset izmed njih so ita- janski vojaški zverinski mučili in jih zatem ustrelili na hribu Vražji vr- tec. Isti dan so ujele devet kmetov na travniku Iližu Jermendoia in jih zverinski pobili.

Z VSEH STRANI SVETA

OZN

Prihodnja seja Generalne skupščine bo jutri

New York, 26. sept. Generalna skupščina danes ne bo imela seje. Splošna razprava, za katero se je pri- glasilo še 9 govornikov se bo na- daljevala v ponedeljek, brž ko bodo odbori nehalj proučevati točko za točko vprašanja, ki so jim jih izročili v olzavnvo.

Dnevni red Ekonomskega odbora

New York, 26. sept. (AFP). Eko- namski odbor Generalne skupščine je sprejel dnevni red z naslednjimi šte- stimi točkami: Razširjeni program tehnične pomoči zaradi gospodarskega razvoja zaostalih držav, tomljena po- pomoč v proučev, gospodarski razvoj nerazvitih držav, sproščilo ekono- msko-socialnega sveta, obnova Koreje in pomoč Libiji.

Korejsko vprašanje, ki naj bi ga proučili kot prvega, je bilo prelo- ženo. Podoba je, da so to sklenili zato, da bi se izognili razpravi o Ko- reji v Ekonomskem odboru in da bi politični odbor proučil politični vidik korejskega vprašanja. Po drugi strani je znano, da se je na Generalni skupš- čini razkrila težnja, da bi odložil sleherno razpravo o Koreji v poli- tičnem odboru.

EGIPT

Sodna razprava proti bivšemu predsedniku vlade

Kairo, 26. sept. Nekdanji egiptov- ski predsednik vlade Ibrahim Abdel Hadi se bo danes zavarjal pred re-

volucionarnim sodiščem. Obtožen je velezdaje. Obtožnica trdi, da je Hadi bil letos v stiskah s tujimi krogi, »kvo- val zaroto proti državi varnosti in da je sogrožal novi režim. Hadija prav tako dolže, da je vpletel egiptov- skovo vojsko v vojno v Palestini preden je bila vojska pripravljena na to vojno.« Znano je, da je revolu- cionarno sodišče pooblaščenim izreka- ti tudi smrtno kazen.

Ibrahim Abdel Hadi je bil pred- sednik egiptovske vlade od decem- bra 1948 do junija 1949. Še lani je bil generalni tajnik sasadistične stranke.

VELIKA BRITANIJA

Nov svetovni rekord

Castel Idris, 26. sept. (UP.) Bri- tanski poskusni letalec Maick Lit- gow je večer postavil nov svetovni hitrostni rekord z letalom. Nad Li- bijsko puščavo je na tri kilometre dolgi progi, ki jo je preletel štiri- krat, dosegel hitrost 1181 km, oziroma 783 milje na uro. Litgow je dosegel nov rekord na reaktivnem letalu tipa »Pernarin Swift«. Jutri in pojutri- šnje bo skušal prekoračiti to hi- trost. Dosedanji rekord, ki je bil do- sežen v začetku tega meseca je bil 727,6 milj na uro. Novi Litgowov rekord mora še potrditi Mednarodna letalska federacija.

JAPANSKA

Žrtve tajfuna

Tokio, 26. sept. Skupno število žr- tev tajfuna, ki je dvignilo na 37 milijonov, 109 ranjenih in 311 pogre- snih. Vrh tega računajo, da je bilo 50.000 ponesrečenih, uničenih ali po- škodovanih je bilo 10.000 hiš, 25.000 ha rižovih polj pa je bilo opustošeni.

EVROPSKI SVET

Resolucija posvetovalne skupščine

Strasbourg, 26. sept. (AFP). Ko- misija za splošne zadeve posvetoval- ne skupščine Evropskega sveta je po proučevanju sporobila, ki ga je pred- ložil Paul Henry Spaak, stavila po- svetovalaj skupščini predlog resolu- cije, ki ima dva dela.

V prvem delu so splošna načela, ki naj bi po mnenju tvorocev resolu- cije pripeljala do ublažitve napetosti. Ta načela bi bila naslednja: Pobuda Evropskega sveta v prid mirujočim rešitvam problemov iz katerih izvira mednarodna napetost, nadaljevanje združevanja Evrope ter obrambnih naporov tako dolgo, dokler se ne bi lotili istočasnega in nadzorovanega razoroževanja. Drugi del resolucije predlaga v skladu s temi načeli skli- canje konference štirih avstrijskim in nemškem vprašanj. Sad konfe- renca naj bi bila sklenitev pogodbe o Avstriji, končni smoter konference pa bi bil, kar zadeva Nemčijo, skle- nitev mirovne pogodbe, ki predstavl- ja: svobodna volitve na vsem ozem- lju: sestavo vlade, ki bi izšla iz teh volitev. Ta vlada bi imela prav- ico prosto določiti končni položaj Nemčije.

Predlog resolucije zatem poudar- ja, da tudi upanje in srečen izhod konference ne bi smelo zavirati na- porov v prid kolektivne evropske varnosti, vsehvi tudi udeležbo Nem- šije v pogajanjih, katerih smoter bi bil ustanovitev evropske politične oblasti. Skupščina zahteva od Velike Britanije in drugih držav član- ic, naj se kar najbolj tesno zdru- žijo. Konec resolucije poudarja, naj bi Sovjetski zvezi predlagali skleni- tve pakta o vzajemni varnosti v okviru OZN.

IRAN

Te dni pride Mosadik pred sodišče

Teheran, 26. sept. (AFP). Zvedelo se je, da je bila po večeršnjem se- stanuku med predsednikom iranske vlade generalom Zahedijem in ira- nskim šahom sprejeta odločitev, naj bi se sodna razprava zoper nekdanje- ga predsednika iranske vlade Dr. Mo- sadika začela v začetku prihodnjega tedna. Da bi bile brž ko mogoče kon- čane priprave za to razpravo, je vlada sestavila posebno komisijo.

V vladih krogih izjavljajo, da ni sodaj nobene oviro, da se sodna obravnava ne bi začela že v poned- eljek ali v torek. V istih krogih po- trjujejo, da bo razprava tajna, prav tako se pospešeno pripravljajo na to, da bodo izročili sodišču tudi več nek- danjih članov vlade in poslancev Mo- sadikove nacionalne fronte. Nekdanji zunanji minister Fatemi bo obsojen v odsotnosti.

SOVJETSKA ZVEZA

Tudi pet Norvežanov bodo izpustili

Moskva, 27. sept. (Router). Sovjet- sko zunanje ministrstvo je večeraj ob- vestilo norveško veleposlanstvo v Moskvi, da je vlada Sovjetske zveze sklenila izpustiti pet Norvežanov, ki jih je sovjetska armada med minulo vojno odprljala v Sovjetsko zvezo, češ da so sodelovali z Nemci. Norve- škimi veleposlanstvo ni hotelo sporo- čiti imen teh oseb.

IZ VČERAJSNJE DRUGE IZDAJE

ZASEDANJE GENERALNE SKUPSCINE OZN

Schuman: Francija bo napravila vse, kar je v njeni moči, da bodo azijske dežele poklicane na politično konferenco o Koreji

FRANCOSKI DELEGAT JE HKRATI POUDARIL, DA EVROPSKA OBRAMBNA SKUPNOST ZAHTEVA PREPREČITEV PONOVRNEGA OZIVLJANJA NEMŠKEGA MILITARIZMA

New York, 25. sept. Prvi govornik na današnji dopoldanski seji Generalne skupščine OZN je bil sirski delegat Einedin, ki je govoril o razmerah v Severni Africi. Glede vprašanja Tunisa in Maroka je dejal, da bi morali biti njeni prebivalci sami gospodarji svoje usode in da bi Generalna skupščina izpolnila svojo dolžnost, če bi jim ponudila, da uresničijo svoje želje. Einedin je potem izjavil, da Sirija popolnoma podpira azijsko-afriško skupino in da bo nenehno krepila svojo politiko, ki je tudi v zvezi s politiko članov te skupine.

Za Einedinom je dobil besedo francoski delegat Maurice Schuman, ki je dejal, da bo Francija napravila vse, kar je v njeni moči, da bodo azijske dežele, zlasti Indija, poklicane na politično konferenco o Koreji. Med drugim je dejal, naj bi bila ta konferenca sklicana takrat, kakor je bila zamišljena v sporazumu o premirju. Po njegovih besedah Francija krepko nasprotuje ponovnemu razpravljanju v Generalni skupščini o sestavi politične konference.

Schuman je ponovil francosko tezo, da Generalna skupščina nima ikakršne pravice, vmešavati se v probleme severnoafriških ozemelj. »Francija — je dodal — ne bo nikdar sprejela diskusije o načelih in načinu nekakšnega »nezakonitega vmešavanja«, katerega edini rezultat bi bil —

Sprejemi pri dr. Beblerju

Beograd, 25. sept. (Tanjug). Državni podsekretar za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler je danes sprejel ambasadorja Turčije in Grčije v Beogradu. Razgovoru z g. Akselom in g. Kapetanidosom je prisostvoval tudi naš veleposlanik v Turčiji Ljuba Radovanović.

Dr. Aleš Bebler je danes prav tako sprejel tudi ambasadorja Zahodne Nemčije dr. Hansa Krolla.

MARŠAL TITO OBISKAL KUMROVEC IN KLANJEC

V KUMROVCU SE JE OKOLI 3 URE PRISRČNO RAZGOVARJAL Z VAŠČANI, TOVARIŠI IZ MLADOSTI IN PREDSTAVNIKI OBLASTI

Zagreb, 25. sept. (Tanjug). Predsednik republike Josip Broz Tito je danes popoldne v spremstvu državne sekretarja za narodno obrambo generalnega polkovnika Ivana Gošnjaka obiskal svojo rojstno vas Kumrovec.

Takoj po prihodu je tovariš Tito obiskal staro osnovno šolo, v kateri se je sam učil, nato pa novo šolsko zgradbo, v kateri se je dije mudil in se razgovarjal z učenci in učitelji.

Predsednik republike je nato prisrčno pozdravljen odšel v svojo rojstno hišo, od tam pa spremeljan z množico vaščanov, v kum-

Tržaškimi Slovincem so zavrnilo prošnje za ustanovitev otroškega vrtca

Trst, 25. sept. Angloameriška vojaška uprava v Trstu je zavrnila prošnjo tržaških Slovincov, da bi jim dovolili odpreti dva otroška vrtca.

Ze leta 1948 so tržaški Slovinci zahtevali naj omogočijo odpreti otroška vrtca v ulicah Donadoni in Sv. Frančiška. Za otroški vrtec v Donadoni so vložili prošnjo pri prosvetnem uradu angloameriške vojaške uprave že 1. oktobra 1948 leta, pred polnimi petimi leti, s seznanom 30 slovenskih otrok, ki bi jih stari poslali v ta vrtce. Enajst mesecev pozneje so slovenski stari vložili prošnjo na tržaški občini, leto dni pozneje, oktobra 1950, pa so vnovič poslali prošnjo prosvetnemu uradu oddelka za socialno skrbstvo in oddelka za otroške vrtce. Dve novi prošnji so vložili oktobra 1951, ki sta tudi ostali brez odgovora.

Podobno je bilo tudi s prošnjami za otroški vrtec v ulici Sv. Frančiška Lani 13 februarja je občinski svetnik dr. Dekleva osebno posredoval pri angloameriški vojaški upravi pri polkovniku Marshallu. Tedaj so dr. Dekleva obljubili, da bodo zahtevi slovenskih staršev ugodili.

Vmes je bila lani londonska

okrepiti »svračstvo«. Schuman je poudaril, da sta dva osnovna smotira francoske politike: združitev Evrope in trajno razumevanje med velesilami. Na koncu svojega govora je Schuman, obračajoč se direktno k šefu sovjetske delegacije Višinskemu, izrazil prepričanje, da evropska obrambna skupnost zahteva preprečitev ponovnega oživljanja novega nemškega militarizma. Schuman je rekel, da je prepričan, da bo prišel dan, ko bo tudi SZ razumela, da hkrati, ko nasprotuje smotrom Zahodne Evrope, nasprotuje tudi svojim najbistvenejšim koristim.

Zadnji govornik na današnji dopoldanski seji je bil belgijski ministar za zunanje zadeve Paul van Zeeland.

FRANCIJA IN ZAH. NEMČIJA NAJ SAMI ODLOČATA O PRIHODNOSTI POSARJA

Strasbourg, 26. sept. (R.) V današnjem razpravljanju evropskega sveta je britanski delegat Nutting poudaril, da je rešitev

Demonstracije delavcev v Italiji

Rim, 25. sept. (Tanjug). Eno-dnevna splošna stavka italijanskih delavcev, ki je bila končana danes opolnoči, je prekosila po organiziranosti in udeležbi vse dosedanje stavke. V večini krajev je stavalo 90 do 100 odstotkov vseh delavcev.

Vse kaže, da se bodo še nadaljevale demonstracije italijanskih delavcev proti slabim delovnim pogojem. Predsednik konfederacije industrialcev Costa je namreč sporočil, da ne bo razpravljal o zahtevah sindikatov. Zato sta mu tajnika kominformistične generalne konfederacije dela in »svobodnih sindikatov« di Vittorio in Pastore izjavila, da se bodo delavske demonstracije nadaljevale vse doslej, dokler ne bodo sprejeli njihovih zahtev. Tajnik socialdemokratskih združenih sindikatov Viglianesi je izjavil,

da je njegova organizacija pripravljena na nadaljnjo skupno akcijo z drugimi sindikati. Zato se bo spor še bolj zaostri.

VIHAR NA ATLANTSKI OBLALI POVZROČIL OGROMNO ŠKODO

Pariz, 25. sept. Izredno hud vihar na obali Atlantika in La Manchea je razen ogromne gmo- ne škode povzročil tudi smrt več ljudi. Kolikor je doslej potrjeno, je izgubilo življenje okrog 15 oseb, 2 osebi pa še pogrešajo. Žrtve so v glavnem mornarji in ribiči na ribiškah ladjah, ki jih je zajel vihar na odprtem morju. Tako so valovi odnesli samo z enega ribiškega čolna 7 od skupno 9 članov posadke.

Prometna nesreča pri »Stan in domu«

Ljubljana, 25. sept. Nocoj ob 22. uri se je pripetila na Tržaški cesti precej huda prometna nesreča. Delavec »Tekstil-obutev« David Beluli je tekel od »Stan in doma« proti tramvajski postaji, hkrati pa je pripeljal v smeri z Vlica proti Ljubljani avtomobil, ki se mu je Beluli tako nespretno umikal, da je zadel v sprednji del prihajajočega tramvaja. Pri udarcu je dobil Beluli hude poškodbe, med drugim pretes možganov, tako da ga je avtomobilist, ki mu je pripeljal nasproti, moral odpeljati v bolnišnico. Kaže, da je bil Beluli sam kriv nesreče.

Tovarno v Priboju so začeli graditi leta 1948, letos pa se je lotila proizvodnje. Kakor je mariborska tovarna v začetku izdelovala kamione tipa Praha iz uvoženih delov, tako se je pribojska tovarna odločila sprva izdelovati težke kamione po licenci dunajske tovarne Saurer (Osterreichische Saurer Werke). Za kamione tega tipa se odločila po temeljni preizkušnji 16

različnih težkih kamionov iz 10 evropskih tovarn. Ta preizkušnja po naših cestah, zlasti po gorskih cestah je trajala tri mesece, deloma še konec zime v snegu. Pri tem se so močni in robustni kamioni »Saurer« z Diesellovimi motorji izkazali kot najboljši in najprimernejši za naše ceste. Po licenčni pogodbi z dunajsko tovarno bora tovarna FAP sprva montirala kamione pretežno iz uvoženih sestavnih delov, postopno pa bodo sami začeli izdelovati del za delom, podobno kakor so to napravili pred leti v mariborski tovarni, dokler ni tovarna postala popolnoma neodvisna od uvoza sestavnih delov.

V Priboju že pomagajo avstrijski mojstri in predelavci, ki uvajajo v delo mladi kolektiv tovarne FAP, ki šteje zdaj okrog 600 delavcev. Nekaj delavcev pribojske tovarne pa je na praksi v dunajski tovarni. Tako bodo

Kdo zavira ustanovitev visoke šole za telesno vzgojo v Ljubljani?

Medtem ko take institucije poznajo že po vsem kulturnem svetu, sta katedri naših fakultet, filozofske in prirodoslovno-matematične, proti njej

Ze leto dni razpravljamo o tem, da bi tudi v Ljubljani dobili visoko šolo za telesno vzgojo, kakor jo imajo že daljšo dobo v Beogradu in kakršno so pred nedavnimi dobili v Zagrebu. Menda ni potrebno posebej poudarjati, da take institucije poznajo že po vsem kulturnem svetu, da se iz sna prebujajo celo kolonialne dežele, saj smo lahko pred nedavnimi čitali, da imajo najmodernejši Institut za telesno vzgojo v Leopoldville v glavnem mestu Belgijskega Konga.

Zamisel, da bi dobili Sloveni svojo visoko šolo za telesno vzgojo, se je pravzaprav pojavila tik pred drugo svetovno vojno, ko je univerzitetni senat načelno že pristal na študijsko kombinacijo predmetov na filozofski fakulteti s telesno vzgojo.

Po osvoboditvi smo takoj nameravali uresničiti podoben načrt, vendar je bil neizvedljiv zaradi velike potrebe po učiteljih telesne vzgoje, kakor tudi zaradi razvnanega srednjega šolstva, ki s svojimi maloštevilnimi abiturienti ni moglo zadovoljiti potrebe za obstoječih visokih šol. Zaradi tega smo sprva zaželi v enoletnim tečajem za telesno vzgojo in takoj nato z Zavodom za fizikulturo v rangu srednje šole. Ko smo zadovoljili trenutno najbolj premo potrebo naših šol po teh vzgojiteljih, smo začeli postopno ukiniti Zavod za fizikulturo, pri čemer smo računali, da moramo ustanoviti čimprej primerno visoko šolo za ta študij. Jeseni 1952 je odbor za telesno vzgojo pri Svetu za prosveto in kulturo vlade LRS izdelal potrebne analize o stanju telesne vzgoje v naših šolah, bodočem razvoju telesne vzgoje v šolah in družbenih organizacijah, kakor tudi o liku telesnovzgojnega delavca in naših potrebah v bodoče. Ugotovili je, da nas stanje šolske telesne vzgoje in kvaliteta pouka ne zadovoljuje, ker za poučevanje telesne vzgoje na vseh vrstah šol nimamo dovolj visokokvalificiranih vzgojiteljev.

Predmet telesne vzgoje je kompleksna znanost, ki jo v vsej njeni širini in globini obvlada lahko samo tisti, ki se je izobraževal na ustreznih visokih šolah. Velika kadrovska vrzel, ki se nam po ukinitvi Zavoda za fizikulturo v prihodnjih letih odpira, je odbor narekovala, da vse pripravijo za začetek dela visoke šole za telesno vzgojo, ki naj bi se odprla z zimskim semestrom 1953. O njeni potrebi je bil odbor soglasen, le o posebni koncepti same visoke šole ni bilo potrebne soglasja univerzitetnega senata, zaradi česar se je razprava zavlekla, pri čemer je dohitele še reorganizacija državne uprave.

Ko smo se ozrli po visokih šolah za telesno vzgojo po svetu in ugotavljali najprimernejšo študijsko obliko za našo, smo menili, da je najbolje, če obstoječa tipa šol združimo in zagotovimo slušateljem po svobodni izbiri samostojen študij telesne vzgoje ali kombiniran študij telesne vzgoje s predmetom na univerzi ali višji pedagoški šoli.

Katedre na obeh fakultetah, filozofski in prirodoslovno-matematični,

niso pokazale dovolj razumevanja za tako študijsko kombinacijo, kjer bi telesna vzgoja na visoki šoli nastopala s še enim predmetom na fakulteti, kot glavni ali drugi predmet. Po mnenju posameznih kateder so možne kombinacije je znotraj fakultete, n. pr.: geografija — zgodovina ali pedagogika — psihologija, nikakor pa ne: telesna vzgoja — zgodovina ali telesna vzgoja — biologija (tako študijske kombinacije s telesno vzgojo na višji pedagoški šoli kljub temu obstajajo, pri čemer dobi slušatelj kvalifikacije za drugi predmet že v 4 semestrih in ne kakor predlagamo s študijsko kombinacijo na fakultetah, kjer bi pridobil kvalifikacije za drugi predmet v 6 semestrih).

Dal človek ima občutek, kakor da bi bilo zapisano onstran dvignega mostu na vhodnih vratih fakultete: »Osnaži čevlje si, slušatelj! Prah in telesna vzgoja sta tu nezaželena!« Ne! Saj ni mogoče dolgo vztrajati sredi novo porajajočega se sveta na teh okopih! Priprani smo, da ho kmalu prerasel mah pozabe razvaline zastarelih predsodkov in da se bodo nazori naših fakultet približali tudi na področju telesne vzgoje resničnim potrebam življenja. Take vzgojitelje potrebuje naša šola — zakaj bi jih jih ne dali? Taki vzgojitelji želijo postati naši dijaki — zakaj bi jim ne ustregli? Take vzgojitelje pripravljajo tisti, ki so opravili in še opravljajo pionirske pot današnjega telesnovzgojnega delavca in so občutili na lastni koži vse grenkobe neizraženejega poklica — zakaj bi jim ne verjeli? Kdo je bolj pozvan krojiti življenjsko usodo določenim ljudem v pokliju, kakor prav tisti ljudje, ki ga že opravljajo ali so se zanj odločili? In ti ljudje si želijo več znanja, da bi lahko naši mladini več dali. Hoteli bi postati resnični znanstveni in umetniški oblikovalci mladega, doraščajočega človeka, zato da bi ne-

koč tudi s sredstvi telesne vzgoje pomagali ustvarjati zdrav, močan in veder red naše socialistične skupnosti. Ali jim bomo to samo zaradi nekkih »večnih« predpisov in ustaljenih navad preprečevali? Ali ni duh ustavnih določb o pravicah državljanov do svobodnega študija tudi v tem, da jim omogočimo tak študij, ki je koristen za našo skupnost in najbolj primeren za življenjski poklic? Za starel predpis ali življenjska potreba — komu bomo dali prednost? Moša Pijade pravi v svoji izjavi o svobodnem vpisu na fakultete: »Birokratu je vedno lažje nekaj zabraniti ali omejiti, četudi krši pravice državljanov, nego potrditi se in najti koristne ukrepe za presegovanje težav ali pomanjkljivosti.«

In še tole tistim v premislek, ki menijo, da je telesna vzgoja zgolj slaba obrt ali šušmarstvo, ki se ga lahko pridusi brez resnega prizadevanja: Ali je bolj pomembno znanstveno proučevanje pravilne reje bikca na gmajni, ali morda proučevanje pravilne telesne vzgoje človeka! Kar vrzi preudarek na tehtnico, pa boš lahko s presenečenjem ugotovil, da se je človek pri nas že na vseh področjih vrzel in globino vprašanj, ki ga vznemirjajo, le še o sebi, o svoji pravi telesni vzgoji je ostal na površini, kakor da je to zadnje vprašanje, ki naj bi nas zanimalo.

Svet za prosveto in kulturo LRS Slovenije bo v prihodnjih dneh ponovno razpravljal o visoki šoli za telesno vzgojo, ki jo naj tudi mi še vendar dobimo. Pričakujemo, da bo njihov sklep pomenil zdrav temelj, na katerem bomo gradili napredno telesno vzgojo v šolah in telesnovzgojnih organizacijah, da bomo tudi na tem področju bli vtrje z ostalimi jugoslovanskimi narodi in ostalimi kulturnimi narodi sveta — za srobo in lepše življenje narodov ter človeštva.

Edi Serpan

S KONFERENCE ZK III. RAJONA V LJUBLJANI

Komunisti morajo imeti pred očmi vedno in povsod koristi skupnosti

Ljubljana, 26. sept.

Tako v referatu, še podrobneje pa v diskusiji so na konferenci obravnavali delo komunistov po reorganizaciji, ko so se formalne terenske organizacije Zveze komunistov. Delegati so po vrsti navajali, da je delo sprva zastalo, občutiti je bilo več nihanj, kako in kje naj bi si delili delo s SZDL. Vendar je občutiti prav v zadnjem času zboljšanje stanja in nov razmah dela. Ostrjši kurz za disciplino ter izpolnjevanje smernic zadnjega pisma CK ZKJ je vneslo v partijske vrste novega duha. Zelo jasna stališča je zavzela konferenca tudi do vloge komunistov pri samoupravljanju podjetij. Tov. Fajn je v referatu ostro kritiziral pojave, ko so tudi komunisti v skrbi za lastno dobro izgubljali izpred oči potrebe in interese skupnosti. Če se je javno niso potegovali za pretirane delitve dobičkov, pa so stali ob strani ter s svojim molčanjem odobraval čestokrat nepravilne ukrepe, namesto da bi bili prvi poborniki za zadostitev interesov skupnosti.

V diskusiji sta se oglašila k besedi tudi delegata največjega kolektiva na področju III. rajona, in sicer delegata osnovne partijske organizacije Splošne bolnišnice. Prvi je predlagal, da bi bilo delo boljše, če bi njihovo organizacijo tako reorganizirali, da bi bilo učno osebje vezano na osnovno partijsko organizacijo, ne pa na univerzo, kot je to doslej. Oba sta tudi kritizirala, da še do sedaj ni urejeno vprašanje prejemkov zdravstvenega osebja, ki je za težko delo le slabo plačano. Tovariš Brejc, kasneje pa tudi tovariš Krivic sta priznala sedanji težave položaja, zraven pa opozarjala, da je takih še neresenih problemov več, rešitve pa je na nas samih, saj je odvisna predvsem od višje storitelnosti in naših podjetij, ki bo prinašala večji narodni dohodek, ki bo omogočal kritje vseh potreb.

Obširno so na konferenci razpravljali tudi o delu z mladino, ki kaže zlasti v zadnjem času večjo aktivnost, kateri pa bo treba pri njenem delu in vzgoji še pomagati. Med diskusijo je kandidacijska komisija opravila svoje delo, narkar so delegati še po dodatnih predlogih za nove člane rajonskega komiteja izvolili nov 15-članski rajonski komite. Na osnovi diskusije in referata so sprejeli sklepe za bodoče delo. Kot prvo nalogo so si zastavili pomoč za kar najuspešnejšo izvedbo bližnjih volitev v novo Zvezno in Republiško skupščino.

V vseh gostinlah kavarinah in restavracijah zahtevajte ljudsko pravico-Borboe.

»TRIGLAV« — NOV TIP VELIKE OCEANSKE MOTORNE LADJE DOMAČE KONSTRUKCIJE

V reški ladjedelnici »3. maja« so v letih 1949 in 1950 zgradili prve štiri čezoceanske motorne ladje tipa »Zagreb« z nosilnostjo 3900 ton (»Zagreb«, »Sarajevo«, »Skoplje«, »Titograd«), nato pa še drugo serijo nekoliko večjih motornih ladij tipa »Avalac« z nosilnostjo 4200 ton (»Avalac«, »Dinara«, »Romanija«). Poslednja ladja tega tipa je bila dovršena in izročena »Jugoliniji« letos v juniju. Ze prej pa so začeli graditi tretjo serijo še večjih motornih ladij novega tipa »Triglav« z nosilnostjo 4700 ton. Trup prve ladje iz te serije, ki bo nosila ime »Tri-

glav«, bodo kmalu dovršili in napovedujejo splovitev v začetku novembra. Pozneje bodo splovili še drugo in tretjo ladjo tega tipa. Medtem pa se pripravljajo na začetek gradnje prvih 10.000 tonskih tramperskih ladij s pogonom na parne turbine, ki jih izdelujejo v novi tovarni »Edvard Kardačev« v Karlovcu. Ladjedelnica gradi tudi manjše tovarne motorne ladje tipa »Drava« za obalni promet, ki imajo nosilnost 700 ton. Pet takih ladij so že izročili prometu, te dni pa bodo dovršili tudi že šesto, ki bo nosila ime »Krkac«.

7 NAŠI KRAJEVI

ZAKAJ SO ČRNOMALICI, METIČANI IN GRADAČANI SLABI DAVKOPLAČEVALCI

Člani OLO Črnomelj in Zbora proizvajalcev okraja Črnomelj so na šesti redni seji razpravljali o davčnih zaostankih, ki znašajo v črnomaljskem okraju skupno 37.835.452 din in močno ovirajo komunalno dejavnost v okraju. Iz številk lahko razberemo, da so posebno visoki davčni zaostanki v Metliki, kjer dolgujejo vsi davkoplačevalci skupaj okraju 10.291.117 din. V Črnomlju, kjer so davkoplačevalci v zaostanku za 7.659.853 din in še v Gradacu, kjer bodo morali davčni obvezniki plačati okraju 4.700.351 din. Skupaj dolgujejo okraju že samo te tri občine 22.651.281 din. Ob teh številkah se človek nehoti

vpriša, kaj vse je krivo, da davčni obvezniki teh treh občin niso plačali davkov pravočasno. Ze kratak pogled v knjigo metliških davkoplačevalcev pove, da je bila odmera davka za leto 1952 za mnoga gospodarstva in za nekatere obrtnike nepravilna. Prejšnja leta je večina davka plačevala 20 % premožnejših davkoplačevalcev, a lanska odmera je pokazala, da so premožnejšim davkoplačevalcem v Metliki davke odpisali in ga pripisali malim kmetom. Davek so odpisali 58 velikim kmetom in s tem odpisom obremenili 155 manjših kmetov.

Tudi odmera davka med obrtniki ni boljša. Poglejmo samo primer dveh obrtnikov, ki sta gospodarsko približno enaka. Anton Petrič iz Metlike ima 31.600 din navadnega in 12.600 prometnega davka, medtem ko ima Jernej Koželj iz Metlike 20.769 din davka, a prometnega 5.300 din.

Bralci nam pišejo:

Potrebovali bi vsaj zobotehniku

Po osvoboditvi so začeli tudi v Slovenskem Primorju ustanavljati javne zobne ambulante, vendar jih je še vedno premalo. Goriški okraj na primer ima 70.000 prebivalcev in samo 6 dentistov in dva zobotehnika, zobozdravnika pa nobenega. Slabo je tudi poskrbljeno za zdravljenje zob železničarjev in njihovih družin. Železničarji in Podbrda do Sežane in od Prvačine do Ajdovščine imajo samo zobno ambulanto na postaji v Gorici, ki je odprta trikrat tedensko in še to le dopoldne. Naval v ambulanto je velik, edini dentist ne more sprejeti vse, tako morajo nekateri čakati tudi po več mesecev, da pridejo na vrsto. Ko pa dentist prične

pacienta zdraviti, traja več mesecev, dokler konča, kajti vsakdo pride le enkrat mesečno na vrsto. Ambulanta je precej pomanjkljivo in primitivno opremljena. Nima niti električnega vrtnega aparata, brez katerega sploh ne more biti moderno urejena zobna ambulanta. Vrtni aparat na nožni pogon ovira dentista pri delu in povzroča pacientu večje bolečine. Poleg stola za paciente je v ambulanti še neokusen star pljuvalnik. Najhujše je pa to, da ambulanta nima zobotehnika. Vse proteze, krone in mostičke morajo pošiljati na Jesenice. Pacienti čakajo na umetne zobe mesece in mesece in često se dogodi, da ko jih dobijo, jih ne morejo uporabljati. Dentist je že večkrat opozoril Zdravstveno službo železničarjev in Ljubljani na pomanjkljivosti ambulante. Toda še odgovorili mu niso.

Malo več spodobnosti zahtevamo od Pogrebnega zavoda in njegovih uslužbencev

Pretekli teden smo se zbrali na Zalahu, člani in moški pevski zbor sindikalnih podružnic prvoosodnih ustanov v Ljubljani, da bi se poslovili od našega tovariša Adama Višnovnika, uslužbenca Okrajnega sodišča II v Ljubljani, ki je na službenem potovanju nenadoma umrl. Vsi navzoči smo bili pa neprijetno razočarani ob pravzaprav malenkostnem pripetljaju. Ob uri, ki je bila določena za prevoz pokojnika, sta prišla v navadnih delovnih oblekah dva moška, dvignila krsto, jo postavila na kamenito mizo in odšla. Po poslovilnem govoru sta uslužbenca pogrebnega zavoda spet prišla in odnesla krsto v avto, da bi jo odpeljali v pokopalnikovo rojstni kraj. Prisotni smo se užaljeno in z ogorčenjem spogledali ter se spraševali, kako da so v našem kulturnem središču zamrli že vsa čustva srčne kulture in pietete do pokojnikov. Zato smatramo za svojo dolžnost, da opozorimo Pogrebni zavod, da je dolžan svoje uslužbence za ta posej primerno in spodobno običati ter jih poučiti, kakšno naj bo njihovo zadržanje ob krsti. Drago Grabnar

Železničarji v teh krajih želimo, da bi ambulanto čimprej izpopolnili, nabavili električni vrtni aparat in dostojen pljuvalnik. Ambulanta naj bo odprta vse delovne dni v tednu in nastavili naj bi zobotehnika. Želimo, da bi Zdravstvena služba v Ljubljani vse to čimprej uredila. Železničarji na Primorskem

Leseni mostovi — strah soferjev

V Beli krajini je bilo v pretekli vojni porušeni precej mostov. Namesto njih so postavili lesene. Le-ti pa ne vzdržijo dolgo, zato so mostovi v Beli krajini v dokaj kritičnem stanju in strah soferjev. V Gradacu, Kanizari, pri Dragatušu, v Malem Nevaču in še drugod po Beli krajini bi bilo treba zamenjati lesene mostove z železobetonskimi. Na avtocesti progi Vinica—Novo mesto je še precej lesenih mostov, ki so nevarni in ovirajo promet. Občinski ljudski odbori bi se morali malo bolj pozanimati in tudi kaj ukreniti, da bi lesene mostove čimprej zamenjali. Vendar tudi Uprava cest ne bi smela pozabiti nanje. J. D.

Kmetijska zadruga Velike Lašče praznuje 40 letnico združnega dela

Najbolj znana vzrejna področja za sivo-rjavo živino v Sloveniji so Dolenjska, Kras in Primorska, Z organiziranim delom v živinoreji pa so v teh krajih prvi pričeli živinorejci Velikih Lašč in okolice. Ze pred 40. leti so ustanovili v Velikih Laščah živinorejsko zadrugo. Najprej so si nabavili iz Švice z lastnimi sredstvi dobrega plemenjaka, dve kravi in eno telico sivorjave pasme. Vse potomce teh živali so odredjali za plemo. Zdaj redijo zadržniki v petih kmetijskih zadrugah velikolaške okolice nad 1200 glav rodovniške plemenske živine. V njihovih vzreji je predvsem podarek na mlečnost in plemenški rejji mlade živine. Vsako leto, razen med okupacijo, so prodali zadržniki znatno število živine za plemo v druge okraje Slovenije, pa tudi v ostale republike.

Med vojno je živinoreja Velikih Lašč kot vse Dolenjske močno trpela. Po osvoboditvi pa se je delo za vzrejo plemenske živine hitro obnovilo. Od leta 1948 delujejo živinorejski odseki kmetijskih zadrug za zboljšanje vzreje plemenske živine. Povprečna mlečnost rodovniške živine v kmetijskih zadrugah te okolice je bila lani 2071 kilogramov, kar je precejšen uspeh če vzamemo, da je republiško povprečje molznosti 1050 kilogramov na kravo. Zadržniki stremijo povečati povprečno letno mlečnost najmanj na 2500 kilogramov mleka in vzrediti čim več dobrih plemenskih bikov, krav in telic za potrebe Slovenije, ostalih republik pa tudi za izvoz. Za našo sivorjavo živino že sprašujejo države Bližnjega vzhoda kot Grčija, Turčija in Vzhodna Afrika.

Središče vse proslave je bila večeraj medzadruga razstava živine v Velikih Laščah. Tam so prikazali okoli 300 glav najboljše rodovniške živine. S slikami in ostalimi pripomočki pa so pokazali razvoj vzreje in selekcije živine za vseh 40 let nazaj. Danes bo veliko zborovanje živinorejcev, pri katerem bodo sodelovali zastopniki kmetijskih zadrug iz vseh vzrejnih področij Slovenije in ostale države. ing. MP

V Sentvidu je pričela gimnazija z nekajdnevno zakasnitvijo pouk v bivših škofovih zavodih. Vselitev se je zakasnila, ker prostori niso bili pravočasno na razpolago in ker se podjetja, ki so izločevala razna adaptacijska dela, niso držala rokovi. Ob istem času pa so v teku dela za gradnjo nove gimnazije. Idejni osnutek kaže, da bo novo poslopje eno naj lepših v Ljubljani. Sentvidčani upajo, da bodo spomlad prišli kopati temelje. K

Eno leto šentviške občine

Te dni poteka leto, odkar sta bili v okviru glavnega mesta Ljubljane ustanovljeni občini Sentvid in Polje. Za šentviško lahko ugotovimo, da je v tem kratkem času naredila marsikaj koristnega. Sedaj je še v teku elektrifikacija Toškega čela in Golega brda, dveh najbolj oddaljenih vasel, kjer so si še svetili s petrolejkami. Občina popravlja gozdne poti, obnavlja in razširja cestno razsvetljavo, obnavlja gasilske baze ter popravlja hiše splošne ljudske imovine. Lepi uspehi so bili doseženi tudi na kulturno-prosvetnem področju. S pomočjo občine je Sentvid dobil kino. Ustanovljen je bil otroški vrtec. Občina si veliko prizadeva, da bi »Partizani« dobili svoj dom. Reorganiziran so bili zdravstveni okoliš in v Sentvidu v zdravstvenem domu je začela poslovati ekspozitura šolske poliklinike. To in še marsikaj je delo občine, ki bi lahko bilo še uspešnejše, če bi MLO Ljubljana vedno razumel težave šentvidčanov in bi ne zavlačeval rešitve raznih predlogov in izvedbo nujnih del, ki so izven kompetence občine. K.

Kranjska godba praznuje 55-letnico

Godba DPD »Svoboda« je praznovala večeraj 55-letnico obstoja in 20-letnico osamosvojitve. Izmed soustanoviteljev godbe je bil članov še živih, devet se aktivnih članov pa sodeluje pri godbi že 22 let. Ob jubileju je imela večeraj zvečer slavnosten koncert, ki ga je priredila tudi v počastitev 10-letnice Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju.

Moški pevski zbor »France Prešern« iz Kranja je gostoval pretekli teden pet dni po Slovenski Istri. Povsod so z navdušenjem poslušali pevce, ki jim je dirigiral Peter Lipar. Njegov program je obsegal slovensko umetno in narodno pesem.

Nova šola na Kogu

Osma skupina nemških otrok je že zapustila našo državo

Za dobro ravnanje z njimi je bil naš RK pohvaljen na mednarodnih forumih

V petek ob 10. uri je odpotovala z Bleda skupina 199 otrok nemške nacionalne manjšine v Jugoslaviji, ki se vračajo na zahtevo roditeljev ali sorodnikov domov. Največ jih je odpotovalo v Nemčijo — 160, v Avstrijo — 33, v Anglijo — 3, v Francijo — 1, v ZDA — 1, v Venezuelo — 1. Otroci so ostali po vojni v naši državi iz različnih vzrokov. Njihovi starši so odšli z umikajočimi nemškimi silami ali so kasneje emigrirali. Otroke so prevzeli v vzgojo in oskrbovanje v največji meri mladinski domovi kot tudi privatniki. Preko posredovanja mednarodnega Rdečega križa je Rdeči križ Jugoslavije zbral vso mladino v treh centrih Zagrebu, Ljubljani in Beogradu.

Transport otrok nemške manjšine je že osmi. Vsega skupaj je Jugoslavija vrnila že okoli 1600 otrok. Preden so otroci odpotovali jih je prevzela posebna komisija, v kateri so predstavniki Rdečega križa FLRJ in LRS ter predstavniki mednarodnega rdečega križa Nemčije in Avstrije.

Komisija je bila glede ravnanja, organizacije in prehrane otrok zelo zadovoljna. Preden so odpotovali, so bili večkrat zdravniško pregledani. Otroci so bili z redniki zelo zadovoljni ter so povedali, da se bodo s hvaležnostjo spominjali naše domovine. Ne bodo pozabili primerov, ko so vsi šolski otroci spremlili

svojeja tovariša, ki je odhajal k staršem. Reditelji dobivajo pogosto pisma otrok, ki so odšli že s prejšnjimi skupinami, polna hvaležnosti in nepozabnih vtisov o naši domovini. Često se pa tudi dogodi, da otroci ne marajo zapustiti naše zemlje. Primerilo se je tudi, da so se dekleta, ki so jih sorodniki zahtevali, pri nas že poročila in se niso marala vrniti. Vračajoča mladina je stara do 21 let. Pri vseh dosedanjih transportih in tudi pri zadnjem je komisija urejevala vse tako, da ni prišlo do nobenih nezaželenih in spornih zadev. Komisiji je bilo zato tudi na mednarodnih forumih izrečeno javno priznanje. Tako so jo pohvalili v ligi mednarodnih društev Rdečega križa lani v Torontu in Kanadi, letos pa v Zenevi in Svici. Mladina, ki je odhajala, se je s solzami poslavljala od naše domovine, ki ji je vsa ta leta nudila gostoljubje in slednjim tudi omogočila vrnitev k svojim domačim. Na postaji Lesce-Bled so se od nje poslovili pionirji Lesce in železni mladincem v novi domovini mnogo uspeha v nadaljnjem življenju. Tudi s tem dejanjem je Jugoslavija pokazala voljo za mednarodno sodelovanje. Zato bi bilo želeli, da bi tudi ostale države, v katerih se nahajajo še vedno naši otroci, pokazale več razumevanja ter ne bi delale težav, ko naši roditelji zahtevajo svoje otroke nazaj. S. T.

V Postojni so odprli vajeniško šolo

Skoro dobri dve leti nismo imeli v Postojni za bodoče obrtnike nobene šole. Vajenci raznih strok so hodili na šolanje v Idrijo. Ker so bili tam le tri mesece, se je skoraj vsem poznalo, da takšna izobrazba ni popolnoma zadovoljiva, in je bilo čutili neko vrzel. Le-to bo izpolnila vajeniška šola, ki bo ponovno začela delati. V petek je bila v osnovni šoli otvoritvena slovesnost. Govoril je ravnatelj šole prof. Andrej Stele, ki je poudaril važno nalogo te šole, pozdravil predstavnike vseh političnih in oblastvenih forumov obrtne zbornice ter se jim zahvalil za dosedanje pomoči in jih pozval, naj tudi v bodoče skrbijo za njen še bolj uspešen razvoj. Nato so govorili še tovariši Matevž Hacc, sekretar OK ZK, Miro Jelarčič, Angela Liliča in France Celan. Vsi so pozdravili otvoritev nove šole in obljubili svojo pomoč. Na proslavi je sodeloval tudi dijaški pevski zbor, ki je zapel dve pesi. Podobna šola bo letos tudi v Cerknici in bomo imeli tako tri vajeniške šole.

Zanimiva, jih bodo spremljali s filmi ali skioptičnimi slikami. Zelimo, da bi bilo delo ljudske univerze v letošnji sezoni še bolj živahno kot je bilo lani.

Ljudska univerza v Postojni je začela delati

V gimnaziji so se večeraj setali profesorji in izvolili odbor ljudske univerze, ki šteje sedem članov. Predsednik je tovariš Bogov Stopar, tajnica Marija Makarovič in dr. Rado Bratina pa organizacijski vodja. Pomenili so se o načinu dela in o tem, kako bodo predavatelji obiskovali vasi v postojnski občini. Imeli bodo tudi večerno šolo za stenografijo in tuje jezike. Primerno bi bilo, da bi v šoli ljudske univerze poučevali slovensčino, kar bi posebno koristilo vsem, ki delajo po raznih podjetjih in ustanovah. Da bodo njihova predavanja bolj

Za šolo bodo prispevali V Cerknici sta sklenila upravni odbor kmetijske zadruge in delovni kolektiv »Lipa«, da bosta opremila vsak po eno učilnico v tamkajšnji šoli z vsem potrebnim inventarjem, za kar bosta prispevala vsak po 140.000 din. Zelimo, da bi imela oba še dosti posnemalcev po vsem Postojnskem in drugod po Slovenskem.

Konferenca duhovnikov CMD

Duhovniki člani CMD v Postojni so se danes zbrali na letni konferenci. Razpravljali so o klerikalizmu, o čemer je predaval duhovnik Lesar iz Prema, ki je naglasil posebno nečastno vlogo, katero je imel klerikalizem na slovenskem, posebno med NOB, kakor tudi to, da je silno neprimerno, da so duhovniki sodelovali v klerikalnem gibanju v ogromni večini. Razpravljali so še o pismu stanovskih in gospodarskih problemih, ki so jih zastopniki OLO pojasnjevali. V Dravogradu je imela mladina 20. t. m. občinsko konferenco, na kateri so razpravljali o svojem delu. Nekateri mladinci so se pritoževali, da v njihovih krajih predsednik in tajnik mladine nista delala, tako je sodelovalo vse samo na mladini; tako je bilo na primer v Ornečah, in podobno tudi v Libeljah. Vendar sta bila oba aktivna delava, saj imajo v Libeljah celo svojo dramsko skupino. V čast kongresu st je obrana mladina zadala več nalog, tako na primer, da bodo poživili delo v vseh aktivnih, zamenjali nedelavne člane vodstev, da se bodo vsi mladinci, ki so izpolnili 18 let, skupno vključili v SZDLS. Na večer pred kongresom pa bodo priredili slavnostno akademijo. —er

ILUSTRIRALA CUCA SOKIC

Odtlej so matere vsak dan prihajale, da bi nas preštele. Me pa smo previdno, druga za drugo, stopale k okencu, zmeraj v tistem številu, ki se jim je zdelo stalno. Vsak dan so prihajale na to naše skrivno shajališče v Kosmajski ulici, vsaka ob dolocenem, svojem času, na sestanek brez besed in na daljavo, in zmeraj samo žene, izmišljujoč si vedno nove malenkosti, znamenja, zgovorna samo za nas, dogovorjena že prej v bridki šali. Nekega dne je prišla s temi znamenji moja sestra: vsa okrašena z rdečim ovratničkom, rdečim robcem v žepu kostuma in z rdečo torbico — znamenjem, da je moj drug še prost, snaha pa v zelenem kostumu, — znamenje, da je moj brat v ujetništvu živ. Naposled so poklicali tudi nas šest. Razločno so rekli, naj vzamemo svoje stvari. Agent je še pripomnil: »No, zdaj pa greste domov«. Prevara je trajala le nekaj sekund. Zagledale smo policijski avto, iz zapora pa gre človek domov peš. Seveda, avto vozi na Banjico. Oni dan nam je agent Sterič z naslado pravil, da so odprli taborišče na Banjici in da je njegov komandant Vujkovič. Nekaj užitika so nam pa le privoščili: vidimo Beograd, od središča do Banjice. Tudi to je nekaj. Tam nas je pričakoval Vujkovič: »Ooo, spet tukaj!« Matere pa so ko lastovke priletele celo pred taborišče, brž ko smo prispele tja. Taborišče je vse razrito. V neposredni

bližini je zelen gozd in iz sobe v pritličju bom lahko tudi z roko pomahala. Dobro je, da so jih takoj napodili. Brž ko so odšli, je videlo vse taborišče... kamion, poln policajev in žandarjev v paradižnih uniformah, s čeladami na glavah. Spet Kosmajec, Radan, Miloradović, Jeremič. Poskakali so s kamiona. Žandarji so zarožljali z verigami in odgnali Životo Jerkoviča, sindikalista iz Valjeva. Niso prihajali vsak večer, pač pa so vsak večer streljali, in sicer nekeje blizu Banjice. Slišale smo daljne strele. Potem so navadno prišli v taborišče in pijančevali, popivali vso noč v Vujkovičevi sobi, tik nad našo. Ne bi znala natanko povedati, kako je človeku pri srcu, če ga vsako noč ustrelje. Smrt menda sploh ni strašna. O smrti smo se večkrat pogovarjale, o njej smo začele zbijati tudi šale. Imenovala smo jo: »vonj vijolic od spodaj«. Zdelo se mi je, da je najstrašnejše, če ne veš, kdaj prideš na vrsto. Najstrašnejše je umirati vsak dan, z vsakim tovarišem in tovarišico, ihteti molče z vsako materjo, biti ustreljen z vsako skupino, ki jo vidiš ali ne vidiš, ko jo odženo. V taborišču na Banjici so umirali ljudje vsak dan, glasno in molče, le vedel ni nihče, kdaj in kateri tovariš je padel prav pod tem strelom. Vsak pa je sprito ostalih zlezal na kamion in tam nekeje glasno umiral. Mi drugi smo molče umirali dan za dnem. Taborišče na Banjici je bilo ograjeno z visokim, hladnim zidom. Tako je Vujkovič zgradil svoj »Sing-Sing«. Iz pritličja sem videla mater danes do kolen, jutri do pasu, — ko da jo zazidavajo. Cez nekaj dni bomo samo slutile, da nemirno hodijo okrog taboriščnih zidov. Pogled ujame visoko na nebesu samo redke,

drgetajoče krošnje dreves. Z materami so zazidavali nas, za trdno že obraz in lase, zazidavali žive. Na drugi strani ceste, onkraj zidu, še zmeraj vidimo samo Vujkovičevo hišo z dvoriščem okrog nje, po katerem se sprehajajo pitana svinja in kokoši. Včasih pride iz hiše žena. Pomislite, Vujkovič ima družino. Zeno in celo hčerko. Nekega dne je svojo hčerko, gimnazijko pripeljal v našo sobo. Dovolil ji je pogledati v njo in za trenutek obstati, da ji je zaničljivo grimaso pokazal te komunistične pošasti. Dekletce se je smehljalo očetu in mu očitno obljubljalo, da ne bo nikoli takšno, kakršne smo me. In res ne bo. Samo Vujkoviča kdaj pa kdaj vidimo, njega in Nemca, komandanta taborišča. Na sprehod ne hodimo, tovarišev ne vidimo. Nekoč je prišla tudi nekakšna »zdravstvena komisija«, nemška, z Vujkovičem. Spet so nas predstavljali za visoke funkcionarje Komunistične partije, Vujkovič pa se je cinično smehljaj, razprostrl roke in nam v srbskem jeziku govoril: »Kaj hočemo, ko pa moramo prodajati tantuze* za dukate.« Nemci so se najbrž čudili: kako to, toliko članov Centralnega komiteja sedj v zaporu, zunaj pa ... revolucija! V mraku se nam vsak hip spet zdi, da slišimo pred vrati korake. Če so šli koraki mimo sobe, naše sobe — ne, ne, vem, da smo se veselile. Do jutrišnjega mraka čakati je bilo neskončno dolgo. Ko bi čas le hitreje tekel. Prepletla se je želja po življenju in čimprejšnji smrti. Čuden preplet. Določamo tudi že vrstni red v seznamu za ustrelitev. Boljšim dajemo prva mesta iz spoštovanja do njih. Niti Nemci niti srbski policisti pa se ne drže tega »našega« reda, prepričani, da pridemo vsi na vrsto. * Spanski tantos, francoski jeton, igralna znamka iz neplemenitih kovin, ki jo uporabljajo namesto kovancev.

DANAŠNJI ŠPORTNI PROGRAM

LJUBLJANA
Ob 9.30: Prvenstveni odbojarski tekmi Mladost (Zgb) : AOK (moški in ženski), Igrišče pod Cokinovim gradom.
Ob 10.00: Na Igrišču Krma (Rakovnik) tekma slovenske lige Krim : Slovan.
Ob 10.30: Prvenstvena tekma Graficar : Duplica, Igrišče Graficarija.
MARIBOR
Ob 8.00: Na Igrišču Branika nadaljevanje teniškega sindikalnega prvenstva Maribora.
Ob 9.00: Državno moštveno mladinsko prvenstvo v tenisu Branik : Monlačno (Zagreb).
Ob 9.30: Odbojarska tekma žensk Branik : Sloboda (Zgb) in moških Branik : Tekstilac (Varaždin), Igrišče Branika.
Ob 15.45: Tekma slovenske lige Železničar : Proletarec (Zagorje), Stadion Železničarja.
KLANJ
Od 8. ure dalje na kegljišču Inteks izbirno tekmovalanje kegljaškega centra Kranj.
Mestno namizno-teniško prvenstvo
Ob 15.30: Tekma hrvatsko-slovenske lige Korotan : Izola, Igrišče ob Golniški cesti.
CELJE
Ob 16.00: Tekma hrvatsko-slovenske lige Kladivar : Testilac (Varaždin), Igrišče na Glaziji.
TRBOVLJE
Ob 15.00: Košarkarska tekma Slavija (Karlovac) : Rudar.
Ob 15.45: Prvenstvena tekma Nafta : Rudar na Igrišču Rudarja.
KARLOVAC
Atletski dvoboj Hrvatska : Slovenija.
I. LIGA
Beograd: Crvena zvezda : Rabotnički: BSK : Radnički.
Osijek: Proleter : Partizan.
Sarajevo: Sarajevo : Vojvodina.
Split: Hajduk : Lokomotiva.
Skopje: Vardar : Odred.
II. LIGA
Titograd: Budućnost : Napredak.
Sarajevo: Železničar : Velež.
Banja Luka: Borac : Branik.
Sabac: Mačva : Šibenik.
Cetinje: Lovčen : Zagreb.

ATLETSKI MLADINSKI DVOBOJ V NOVEM SADU

Jugoslavija - Grčija 72:67

Novi Sad, 26. sept. Na stadionu »Vojvodine« je bil danes atletski dvoboj med mladinskima reprezentancama Jugoslavije in Grčije. Zmagala je naša reprezentanca z 72:67 točkami.
Rezultati: kroglja: Penko (J)

14.0, Pavlica (J), 13.88; višina: Marungov (G) 180, Marselos (G) 180; 3000 m: Maurigamis (G) 9:14.2, Vanbakasos (G), 9:15.4; daljina: Ginegeorgidis (G), 6.85, Ziros (G) 6.75; 400 m: Grujić (J) 49.2 Vrančić 51.4; koplje: Lenos 53.56 Marušek (J) 49.45; 1500 m: Konstantinidis (G) 3:57.2 (grški mladinski rekord), Vipotnik (J) 3:57.6, štafeta 4x100: Jugoslavija 43.6, Grčija 44.5; disk: Kunidis (G) 44.60 (grški mladinski rekord), Zivjinović (J) 38.36.

vočasno prijavljena. Predpisi namreč zahtevajo, da je vsak podoben polzku prijavljen 24 ur prej. Whitfield je tekkel 2.20,5, medtem ko znaša uradno priznani rekord Čeha Jungwirtha 2.21,2. To je že drugi svetovni rekord, ki ga je dosegel izvrstni American v kratkem razdobju. Na Finskem je namreč pred kratkim izboljšal svoj lastni rekord, ki ga je držal hkrati z Woodersonom na 880 yardov. Čas: 1.48.6. Whitfield je znan kot olimpijski zmagovalec na 800 m, postal tega pa je izvrstno tekkel tudi v štafeti 4 x 400 m.

Milano - Dokončno je odpevčan plavalni dvoboj med mladinskima reprezentancama Italije in Jugoslavije. Verjetno bo do tega dvoboja prišlo prihodnje leto.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stockholm - Kaže, da ne bo uradno priznan svetovni rekord na 1000 m, ki ga je pretekli mesec dosegel American Whitfield, ker prireditelj ni bila pravi-
Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

Stuttgart - Po cestah Zahodne Nemčije je krenila na poizkuso vožnje kolona novih avtomobilov Mercedes-Benz, model 180. Novi model se popolnoma razlikuje od prejšnjih. Lažji je za 125 kg. na 100 km porabi 1 liter manj bencina in razvija največjo hitrost 125 km na uro. Razna tega je notranjost voza širša za 22, vidljivost pa povečana za 40%.

VAZNI NASLOVI V LJUBLJANI
Uredništvo »Ljudske pravice-Borbe«, nočni urednik, ima telefonsko št. 23-261.
Reševalna postaja, Zaloška 25 tel. 22-944
Porodnišnica, Slajmerjeva 3, tel. 20-213
Otroška klinika, Ulca Stare pravde 5, tel. 20-975
Zdravstvena dežurna služba, Miklošičeva 20, tel. 23-081
Dežurna lekarna, Prešernov trg št. 5, tel. 20-115
Zavoj za socialno zavarovanje, Miklošičeva 20, tel. 23-081-083
DOZ, Miklošičeva 19 tel. 21-778
Notranja uprava, Prešernova tel. 21-100 in 21-200
Gasilski milica, Krekov trg tel. 23-555
Dežurni Tajništva za notranje zadeve Ljubljana-mesto, tel. 21-100, 21-200, 21-600, 21-700
Dežurni za prometne nesreče, tel. 20-663.
Putnik, Titova 27, tel. 20-472
Turistično društvo, Miklošičeva 17, tel. 20-645
Planinsko društvo, Trg OF, tel. 22-645
Zveza »Partizana, Likovnarjeva, tel. 22-322
Elektrarna, Magistrat, tel. 22-121
Plinarna Rešjeva 28, tel. 20-555
Vodovod, Krekov trg 10, tel. 20-554
Železniška postaja, Trg OF, tel. 20-768
Avtobusna postaja, Masarykova, tel. 23-085
Jug aerotransport JAT, Miklošičeva 12, tel. 20-845
Hotel »Union«, Miklošičeva 1, tel. 20-570
Hotel »Sion«, Titova cesta 2, tel. 20-644
Hotel »Turist«, Dalmatinova 15, tel. 20-129
Mestni avtotaks, Slomškova 6, tel. 21-570
Avtomehanični podjetji
Titova 35, tel. 21-429 in
Bežigrad 11 tel. 23-362
Meprom, Savska c., tel. 21-392
Kurivo, Masarykova cesta 15, tel. 20-570
Snaga, Povšetova 12, tel. 21-925
Kdor tebi biti vpisan v seznam, naj se osebo ali telefonično favi v upravi našega lista.

13 let v tekmovalnem čolnu

Pred 17 leti se je po napornem nočnem delu v smederevski železnici napotil ob obali Donave in sedel pod komaj ozelenelo vrbo. Zadržal je. Zbudilo ga je sonce. Počutil se je še bolj omočnega in se je zato hotel osvoboditi. Ob poti je zagledal veslaški klub, stopil je notri in odšel do današnjih dni stalno vesla, kar mu nudi najprijetnejši oddih.

Na državnem prvenstvu v Šibeniku ju je vodil drug trener in, ker si je prizadeval za točko, sklenil, da Petrovečki nastopi tudi v seifu. Tekmo v seifu je Petrovečki izgubil in se utru-

uvrstil v finale, nas je razveselila prav tako kot uspeh Perice Vlašiča. Vlašičeva zlata medalja je zasijala svetleje kot bronasta medalja Petrovečkega in njegovega partnerja, toda

Dragoljub Petrovečki

NAGEL VZPON
Trener Hajser je postal takoj pozoren na njegovo krepko mišičasto postavo. Ker so prejšnjemu veslačju Stepanoviću že pohajale moči in je začela njegova slava že bledeti, je izkušeno trenerjevo oko ob pogledu na dolge in močne noge in roke livarja že videlo nadomestilo za Stepanovića. Oprezno se je približal mladeniču in začel takoj z njim delati. Po dveh letih se je Dragoljub Petrovečkem - tako se je mladenič imenoval - posrečilo prepričljivo premagati vse tekmovalce v seifu v državi. Prav do vojne je ostal nepremagan.

Po vojni je Petrovečki še dalje delal v tovarni. Nekega dne je prišel Hajser v Beograd in odvedel svojega učenca. Do leta 1947 je bil v seifu neopremagan. Čeprav ni imel več moči mladeniških dni. Volja ga ni niti trenutek zapustila. Ko se končno ni mogel več boriti proti mnogo mlajšemu nasprotniku, je našel trener za Petrovečkega novo disciplino in partnerja. V »Crveni zvezdi« je bil drugi veslač sifva 22-letni Milan Korosec. Oba sta bila pri delu vztrajna in oba močna. Trener ju je združil v double-scullu.

Korošec je borec, Petrovečki pa je moč in tehnika. Tako združena - saj boste videli!

NAJBOLJSI DOUBLE-SCULL
Izkušeni Hajser je imel prav. Na troboju Jugoslavija - Zahodna Nemčija - Avstrija sta nam najdragocenejšo zmago za končni izid priborila Petrovečki in Korošec.

TRETJI V EVROPI
Novica iz Kopenhagena, da se je naš double-scull po trdovratni borbi

kor smo poznali napore in pogoje, pod katerimi se je mošter-livar pripravil in delal, smo se iskreno razveselili in cenili njegovo prizadevanje in vztrajnost. Obudovati moramo njegovo voljo v 39. letu.

dragoljub petrovecki

dragoljub petrovecki

dragoljub petrovecki

Prva rugby tekma

Francija : Reprezentanca pariških študentov 44:41

Beograd, 26. septembra. - Kakih 8000 gledalcev je bilo danes navzočih na stadionu JLA ob prvi rugby tekmi v Beogradu. Pomlajena nacionalna ekipa francoskega uradnega svetovnega prvaka v rugbyju se je srečala z reprezentanco pariških študentov. Izkušeni reprezentativci so premagali zelo dobro študentsko ekipo. Gledalci so potrebovali skoraj ves prvi polčas, da so razumeli to dinamično igro. Tedaj pa so začeli

navijati. Kot vedno, so se gledalci tudi tokrat postavili na stran slabšega in burno bodrili pariške študente. Lahko rečemo, da je bila ta temperamentalna igra našim ljudem všeč, svetovnega prvaka v rugbyju in ploskanjem čedalje bolj vzpodbujali študentsko ekipo. Studente je navdušilo navijanje občinstva in so do konca tekme zmanjšali rezultat le tri točke razlike v korist državne reprezentance s 44:41.

I. ZVEZNA LIGA

Dinamo : Spartak 2:1 (2:1)

Strelec: Čonč v 8. in Benko v 42. minuti za Dinamo, Ranisavljevič v 13. minuti za Spartak. Dinamo je danes srečno odnesel iz Subotice obe točki. Čeprav je bil Spartak ves čas boljši na igrišču, je Dinamo z boljšimi strelec dosegel zmago. Tekma je bila zelo borbeno in živa.

MEDNARODNO TEKMOVANJE V PLOVANJU, WATERPOLU, SKOKIH

JUGOSLAVIJA : AVSTRIJA 72:53

Dunaj, 26. sept. Prvega dne mednarodnega tekmovalnega v plovaniu med reprezentancama Jugoslavije in Avstrije vodi Jugoslavija z 72:53. Doseženi so bili trije jugoslovanski državni rekordi: 200 m prsno - ženske: Vinka Jeričević 3:00,8, štafeta 4 krat 100 mešano - ženske: 5:16,3, moški 4:40,3. Rezultati: 1500 m: Finci 20:08,5, Stipetić 20:21,2, Toman (A) 20:30,4, Kutišerica 20:35,9. 200 m prsno - ženske: Jeričević 3:00,8, Ilse Albert (A) 3:07,5, Dittmar (A) 3:12,1, Lavrenčić (J) 3:12,8. 100 m prsno - moški: Mihajlov Milan (J) 1:00,9, Jeger (J) 1:01,1, Schober (A) 1:02,5, Schmetberger (A) 1:02,5. 400 m prsno - ženske: Ligorio 5:29,3, Dokupil (A) 5:57,4, Studinka (A) 6:12,4, Varga (J) 6:27,5. 100 m hrbtno - moški: Škanata (J) 1:09,7, Finci (J) 1:11,2, Sting (A) 1:12,5, Koppelstetter (A) 1:13,6.

SVETOVNI PRVAKI V BEOGRADU

Naša rokometna reprezentanca bo 11. oktobra nastopila v Beogradu proti doslej najmočnejšemu nasprotniku, svetovnemu prvaku - nemški reprezentanci. Rokometna zveza Zahodne Nemčije je obvestila našo zvezo, da bo na tekmi proti Jugoslaviji nastopila v isti postavi kot na svetovnem prvenstvu

KRATKE VESTI

New Orleans - Komaj sedemnajstletni boksar lahke kategorije Raif Dumas je premagal ameriškega prvaka v tej disciplini Gonsalvesa. Buenos Aires - Eden najboljših argentinskih nogometnih klubov »Boca Juniors« bo odšel v decembru na turnejo po Evropi, kjer bo igral 15 tekem. Kairo - Egipt, Nizozemska, ZDA in Indija se bodo pomerile v mednarodnem plavalnem tekmovalju vojaških reprezentanc.

FILATELIJA

Novi znamki v počastitev X. obletnice osvoboditve Istre in Slovenskega Primorja

znamka nosi tudi napis STT VUJNA. Nominalna vrednost je 15 din. Tudi drugo novo znamko, ki jo bodo 1. oktobra poslali v promet ob stoletnici smrti velikega srbskega pesnika Branka Radičevića, bodo natiskali za uporabo v jugoslovanski coni STO. Barga te znamke bo črna s prejšnjim VUJNA STT v rdeči barvi. Veljala bo 15 dinarjev.

Poština uprava Jugoslovanske cone STO je izdala novo priložnostno znam-

naš double-scull po trdovratni borbi

ko ob desetletnici osvoboditve Istre in Slovenskega Primorja. Riba na znamki je ista kot na jugoslovanski, ki so jo izdali ob isti priložnosti, le da je namesto zelene barve modra. Nova

naš double-scull po trdovratni borbi

ko ob desetletnici osvoboditve Istre in Slovenskega Primorja. Riba na znamki je ista kot na jugoslovanski, ki so jo izdali ob isti priložnosti, le da je namesto zelene barve modra. Nova

naš double-scull po trdovratni borbi

ko ob desetletnici osvoboditve Istre in Slovenskega Primorja. Riba na znamki je ista kot na jugoslovanski, ki so jo izdali ob isti priložnosti, le da je namesto zelene barve modra. Nova

naš double-scull po trdovratni borbi

ko ob desetletnici osvoboditve Istre in Slovenskega Primorja. Riba na znamki je ista kot na jugoslovanski, ki so jo izdali ob isti priložnosti, le da je namesto zelene barve modra. Nova

naš double-scull po trdovratni borbi

ko ob desetletnici osvoboditve Istre in Slovenskega Primorja. Riba na znamki je ista kot na jugoslovanski, ki so jo izdali ob isti priložnosti, le da je namesto zelene barve modra. Nova

naš double-scull po trdovratni borbi

ko ob desetletnici osvoboditve Istre in Slovenskega Primorja. Riba na znamki je ista kot na jugoslovanski, ki so jo izdali ob isti priložnosti, le da je namesto zelene barve modra. Nova

naš double-scull po trdovratni borbi

ko ob desetletnici osvoboditve Istre in Slovenskega Primorja. Riba na znamki je ista kot na jugoslovanski, ki so jo izdali ob isti priložnosti, le da je namesto zelene barve modra. Nova

naš double-scull po trdovratni borbi

ko ob desetletnici osvoboditve Istre in Slovenskega Primorja. Riba na znamki je ista kot na jugoslovanski, ki so jo izdali ob isti priložnosti, le da je namesto zelene barve modra. Nova

naš double-scull po trdovratni borbi

ko ob desetletnici osvoboditve Istre in Slovenskega Primorja. Riba na znamki je ista kot na jugoslovanski, ki so jo izdali ob isti priložnosti, le da je namesto zelene barve modra. Nova

naš double-scull po trdovratni borbi

ko ob desetletnici osvoboditve Istre in Slovenskega Primorja. Riba na znamki je ista kot na jugoslovanski, ki so jo izdali ob isti priložnosti, le da je namesto zelene barve modra. Nova

naš double-scull po trdovratni borbi

ko ob desetletnici osvoboditve Istre in Slovenskega Primorja. Riba na znamki je ista kot na jugoslovanski, ki so jo izdali ob isti priložnosti, le da je namesto zelene barve modra. Nova

naš double-scull po trdovratni borbi

ko ob desetletnici osvoboditve Istre in Slovenskega Primorja. Riba na znamki je ista kot na jugoslovanski, ki so jo izdali ob isti priložnosti, le da je namesto zelene barve modra. Nova

naš double-scull po trdovratni borbi

ko ob desetletnici osvoboditve Istre in Slovenskega Primorja. Riba na znamki je ista kot na jugoslovanski, ki so jo izdali ob isti priložnosti, le da je namesto zelene barve modra. Nova

naš double-scull po trdovratni borbi

ko ob desetletnici osvoboditve Istre in Slovenskega Primorja. Riba na znamki je ista kot na jugoslovanski, ki so jo izdali ob isti priložnosti, le da je namesto zelene barve modra. Nova

naš double-scull po trdovratni borbi

ko ob desetletnici osvoboditve Istre in Slovenskega Primorja. Riba na znamki je ista kot na jugoslovanski, ki so jo izdali ob isti priložnosti, le da je namesto zelene barve modra. Nova

naš double-scull po trdovratni borbi

ko ob desetletnici osvoboditve Istre in Slovenskega Primorja. Riba na znamki je ista kot na jugoslovanski, ki so jo izdali ob isti priložnosti, le da je namesto zelene barve modra. Nova

naš double-scull po trdovratni borbi

Zatemnitev v GRETLEYJU

Roman o nasističnem volunstru v Angliji med drugo svetov

PETDESET LET JUGOSLOVANSKEGA SLIKARSTVA

1900 — 1950

Novo sezono v Moderni galeriji je pričela izredno pomembna in zanimiva razstava »50 let jugoslovenskega slikarstva«. Izbira razdobja zadnjega pol stoletja ni slučajna. Spodnja časovna meja je narekvalo dvojje medsebojno značilno povezanih dejstev: bližnja obletnica I. jugoslovenske umetnostne razstave v Beogradu leta 1904 in pa to, da pomeni prav to poldrugetletje pred prvo svetovno vojno pri večini jugoslovenskih narodov začetek sodobnega likovnega ustvarjanja, kot ga opažamo nepretrganega vse do danes.

TRIJE UMETNOSTNI CENTRI

Razstavljene slike so razporejene tako, da pridejo do veljavne vsi trije glavni umetnostni centri — Beograd, Zagreb, Ljubljana, ki so bili dejansko odločilni za razvoj jugoslovenske umetnosti v zadnjih 50 letih. Kajti čeprav so se ob koncu 19. stoletja velike razlike v umetnostnem izrazu posameznih narodov nekoliko zbrisale, ker se je zniveliziralo celotno kulturno življenje, so vendar ostale toliko očitne, da bi pri poizkusu, predstaviti razvoj jugoslovenske umetnosti kot nedeljive celote, trpela ali preglednost in jasnost razvojne linije, ali pa bi se tej na ljubo zbrisale one poteze, ki označujejo srbsko, hrvaško in slovensko umetnost ter njih glavne predstavnike. Pri tem bi omenila, da so črnogorski umetniki na razstavi povsem vključeni v srbsko slikarstvo, medtem ko so Bosanci in Makedonci v sosednjem manjšem prostoru. Žal moramo ugotoviti, da je bilo hrvaško slikarstvo okrnjeno za 42 del, kar v znatni meri zmanjšuje možnost, da si obiskovalec razstave ustvari pravo sliko o rezultatih slikarskih prizadevanj hrvaških umetnikov v zadnjih 50 letih, posebno če upoštevamo dejstvo, da že prvotni izbor tu ni bil najsrenejši. Zato moramo tako samovoljno redukcijo zagrebske komisije obsojati, ker trpi na ta način enotnost in kvaliteta celote.

SRBSKI KROG IN ČRNOGORCI

Značilno, dasi logično je dejstvo, da so si predstavniki treh središč že v svojih začetkih povsem različni, čeprav časovno sovpadajo in kljub temu, da so se vsi šolali v Münchenu. Tu je večina dobila solidnost tehnične znanja, ki je bila mnogim potem le odskočišče za nadaljnji pot proti vzorom francoske umetnosti. Za prvo ožjo münchensko

Gabriel Stupica: Lastni portret s prijateljem (1941)

orientacijo je značilen portret M. Milovanovića, kultiviran in tonško prefinjen v sočno rjavih barvah. Umetnostno izredno močna skupina Račić, Kraljević, Becić že najde vzore v zgodnjih delih francoskih impresionistov, zlasti Maneta, ter se predvsem izraža v figuralnem slikarstvu. Žal je na razstavi prikazana le v okrnjeni obliki. Drugo, strnjeno in stilno še naprednejšo skupino predstavljajo naši impresionisti Jakopič, Grohar, Jama in Stern, ki tudi po izrazni sili in izredni slikarski kulturi prav nič ne zaostajajo za prejšnjo. Prav tako kot so slovenski slikarji utrdili svoja, prej nejasna izražena hotenja, ko so prvič videli platna francoskih impresionistov na razstavi v Münchenu, se je tu odkril povsem nov svet tudi Srbu Milovanoviću, ki si je ta spoznanja utrdil še med svojim bivanjem v Parizu. Milovanović je edini, ki je v srbskem slikarstvu slikal v smeri čistega impresionizma. Njegova platna, ki po ustvarjalni in osebno izrazni sili zaostajajo za deli naših impresionistov, so bližja francoskim vzgledom. Milovanović, ki je podobno

kot troje naših impresionistov deloval vzporedno z novimi rodovi slikarjev do časa okoli druge svetovne vojne, ni dobil nasledstva v moderni srbski umetnosti. Neka kontinuiteta z bodočimi težnjami srbskega slikarstva se najde v delu njegove sodobnice Nadežde Petrovičeve. Karakteristična zanjo je elementarno temperamentna poteza čopiča in barvna sproščenost, ki pa se kljub očitnim francoskim pobudam često približuje v izrazu mnogo bolj grobemu in silovitu nemškemu ekspresionizmu.

Nadeždi sledi generacija izredno talentiranih slikarjev, ki najde kljub različnim krajem študija glavne umetnostne pobude v modernem francoskem slikarstvu ter se na ta način logično povezuje v njej sledečim rodom umetnikov, ki se v glavnem tudi šolajo ter celo dlje živijo v Parizu in ki na tej razstavi zavzemajo najbolj strnjene in najobsežnejše del v srbskem slikarstvu, nekakšno poanto, ki v polni meri zrcali bistvo in težnje sodobnega srbskega slikarstva.

Doba po prvi svetovni vojni do nekako leta 1930 predstavlja v razvoju srbske umetnosti obdobje iskanja in vretja, ko se na likovni pozornici pojavljajo nova imena, oblikujejo razne skupine in ko si mladi umetniki iščejo svoj lastni izraz v konglomeratu stilno najbolj različnih struj sodobnega slikarstva. Po letu 1930 se nemir mladostnega iskanja umiri in nastopi doba zorenja. Zato ni slučaj, da je skoraj večina razstavljenih slik izbrana prav iz obdobja 1928—1940, če iz vzamemo dela skupine okoli Nadežde in slike, ki so nastale v zadnjem času po letu 1948. Ako si pogledamo starejša dela nekaterih slikarjev tik po svetovni vojni ali po letu 1920, bomo opazili, da kažejo večje ali manjše odmeve na tako imenovano »novo stvarnost«, ki je bila v tej dobi močno razširjena v vsem evropskem slikarstvu kot izraz teženj razrvane dobe po umirjenosti in klasičnem redu. Najbolj opazimo to pri Dobrovičevem Portretu igralca iz leta 1917, slikanem v sonornem koloritu in s chiaro-scuro kontrastom doseženo poudarjeno plastiko forme ter pri še starejšem lastnem portretu Moše Pijada iz leta 1915. Dubrović je v svoji naslednji fazi bistveno drugačen. Paleta se mu razsvetli in v Panoniji rojeni slikar je v svojih »sončnih« platnih naš prvi predstavnik tistega mediteransko razpoloženega slikarstva, ki ljubi čiste in jasne barvne harmonije. Podobno velja za prezgodaj umrlega Dalmatina Ignjata Joba, ki pa je v razliko s kompozicijsko trdnje zgrajenimi, čeprav v dekorativno težečimi slikami Dobrovića, svobodnejši. Značilna zanj je improvizirana poteza čopiča, s katero slika svoje figure v koloristično živih in sončnih figurálnih kompozicijah, ter nasilna elementarnost, ki ga pri figurah vodi v grotesknost. Stojan Aralica se nam predstavi z dvema barvno prefinjenima in obenem nenavadno svežima pejzažama. Ves drugačen je Jovan Bjelić, ki je imel velik vpliv za formiranje novega slikarskega rodu ter se na razstavi s svojo »Kopalko«, slikano v plemenito sivo-rjavih tonih odlično povezuje z deli v veliki dvorani, kjer vise predvsem slike dvanajstorice. Ta skupina je s svojimi glavnimi predstavniki odigrala pomembno vlogo v predvojnem likovnem življenju Beograda in nesporno vodi še danes. Celobovno, slikar izredne kulture, se predvsem izraža v figuralnem slikarstvu, ki ga intimo povezuje z interieurom. Tovrstni višek predstavlja skupina umetnikov družine s portretom slikarja, ki dosega oblikovno malodane monumentalnost freske, hkrati pa se paradoksnost utaplja v subtilni, rahlo zasajeni atmosferi. Forma in izraz dela si hkrati nasprotujeta in se krepiata. Skromneje so zastopani Čelebonoviću stilno sorodni Gvozdenović, Lohov učenc Sumanović in Tabaković. Kot zelo temperamenten slikar izstopa Konjović, pri katerem se kažejo vplivi van Gogha in Rouaulta. Ti vplivi pa so zgolj zunanji, saj slikar ne teži za pretresljivo tragiko prvega in tudi izrazito miselni in resignirani svet drugega mu je tuj. Od van Gogha jemlje predvsem silovito in pastozno potezo ter deloma tudi osnovni sestav barv, od Rouaulta pa črne obrise, ki ustvarjajo novo plastičnost oblik in dajejo barvam globlji sij. Najstarejša prikazano delo, »Atelier«, iz tega okvira precej izpade. Temperamentnost poteze je značilna tudi za Z. Petrovičeve, ki si

išče razmaha v velikih figurálnih slikah: a na razstavi bi bila zadostno prikazana z dvema deloma. Odlično se predstavi oba Črnogorci, Milunović in mlajši Lubarda. Milunovića odlikuje smisel za ožje oblikovano gradnjo slike in čut za barvno skladnost. Tri njegova dela so na razstavi

Jovan Bjelić: Kopalka (1936)

eden najbolj ubranih in obenem umetnostno zanimivih osebnih nastopov. Pri Lubardi pa lahko na starih razstavljenih delih dobro spremljamo njegov razvoj od nežnega tihotitja s cvetjem prek surrealistično grozljivega z raskosnim jagnjetom, svojevrstne krajine iz Črne gore k zadnjemu v abstraktnost težečemu, a la John Marin in okvirjenemu, kamenitemu pejzažu iz leta 1951. Poleg imenovanih pa daje že tako močnemu srbsko-črnogorskemu delu enega najkrepkejših poudarkov nedvomno Predrag Milosavljević s svojimi tremi barvno kultiviranimi vedutami velikih izmer.

MAKEDONCI IN BOSANCI

Slikarsko znatno šibkejša je maloštevilna skupina Makedonci in Bosanci, kjer pa vendar uspejo izstopajo pionirji Martinović in Ličenoski pri prvih ter Muzejnović s svojim starejšim delom pri Bosancih.

HRVAŠKO SLIKARSTVO

Zakaj se nam predstavlja hrvaško slikarstvo po skupini Račić, Kraljević, Becić in Herman na mnogo manj enoten in pregleden način, sem omenila že v uvodu. Neprimerno bolje je, da se pri takih pregledih, kot je pričujoči v Moderni galeriji, reduciramo število avtorjev, ki pa naj se zato predstavijo s številnejšimi deli. Ko stopamo po hrvaškem oddelku, ne dobimo vtisa tiste razvojno logične zaporednosti, kot nam ga nudijo Srbi in Slovenci, prav tako pa ne pridejo z enim odnosno dvema razstavama deloma pravilno do izraza posamezne umetnostne pomembne osebnosti.

Ceprav je tudi hrvaško slikarstvo iskalo pobud v francoski umetnosti, tu vpliv Pariza ni bil tako močan in neposreden kot pri srbskem slikarstvu. Hrvški umetniki so se v večji meri šolali tudi drugje, v Italiji, deloma v Trgi in seve na zagrebski akademiji. Prav tako, kot smo videli pri Srbih in vemo o Slovencih, so pri njih v času po prvi svetovni vojni najmočnejše odjeknile razne ekstremnejše moderne smeri. Pojavljala so se razna združenja in skupine, po letu 1930 pa so se tudi tu duhovi umirili.

Letos umrl Emanuel Vidović, po Račiću in Kraljeviću najsta-

rejši od Hrvatov, se nam predstavi kot mojster prefinjenih, v temnih tonih izvršenih tihotitij in le žal, da pogrešamo zanj tako značilne notranjščine. Sledita Babić in Miše, ki sta se z Becićem povezala v »Trojico«. Na razstavi sta zastopana vsak le z dvema deloma, ki zaradi precejšnjega

časovnega razmaha vzbujajo vtis neenotnosti. Vsi trije so se odlično uveljavili kot pedagogji na zagrebski akademiji, saj se je pri njih šolala vrsta hrvaških, pa tudi slovenskih slikarjev, zadnja dva pa sta dobila ime tudi kot umetnostna publicista. Pri tem se nam zdi značilen pojav za sodobno hrvaško slikarstvo zlasti Babić, in to tako s svojimi dobriimi (kultiviranost) kot slabimi stranmi, med katerimi bi na prvem mestu imenovala pravi »Lov za efektom«, dobro viden v kurioznih, lani nastali lastni podobi. Stilno blizu Babićevemu, zunanjanje manj pretenciozno tihotitje, je tihotitje manj znanega Bulića. Kot močnejša slikarska osebnost izstopa Tartaglia z barvnim rahlim ter poetično učinkujočim interieurom. V tej smeri, ki jo zastopa tudi Sulentić z enim, na učinke monotipije spominjajočim delom, je še izrazitejši Motika s svojo »Muslimanko«, naznačeno le z nekaj svetlimi barvnimi lisami. Prav s temi akvalrejnimi lahimi in svežimi impresijami, ki pa vendar zdrže tudi zahtevnejše formate, se je Motika izoblikoval v eno najbolj svojiskih osebnosti modernega hrvaškega slikarstva. Seveda se mi ne zdi najbolj posrečeno, da so v njegovi najneposrednejši bližini slike Steinerja, ki bi se tako po generaciji kot po barvnem izrazu mnogo bolje vezal z Vidovičem. Ostali avtorji, ki so zastopani v tem razpredelku, se določneje odzivajo Parizu. Parać, ki bi se zastopal le z bežnim vtisom iz kavarn na Montparnassu, je živel v Parizu le prehodno, Plančić je našel tam prezgodnjo smrt. Uzelac in Junek pa še danes živita in delujeta v metropoli ob Seini.

Plančićeva dela pričajo o slikarjevem velikem talentu in kulturi, so iskrena v slikarskem izrazu realnega sveta in slednjč tudi tehnično zanimiva. Uzelac je virtuoz na prvih mah dekorativno učinkujočih platen. Svojevstven svet se nam odkrije v Junekovi sliki »Maternité du Port Royal«, kjer dvigne slikar realističen motiv do fantastične grozljivosti. Ob motivu v prednjem planu še posebej zasledimo odmeve surrealizma. V zadnjem oddelku so končno zbrana predvsem dela slikarjev, ki so se združevali v skupini »Zemlja«. Pomembnejše izstopata na razstavi le ustanovitelj te skupine Krsto Hegedušić in poleg njega Generalić, vtem ko se ostali s svojimi osebnostno manj opaznimi deli ne morejo prav uveljaviti. Za celoto bi bilo bolje, če bi bili predstavljeni s starejšimi deli, ki so bila zanje kot pripadnike »Zemlje« bolj karakteristična in med katerimi so se najmočnejše izražali v socialno zaznamovani risbi. Kot je danes že dobro znano, je izrazito programsko usmerjena »Zemlja« opravila v hrvaškem likovnem življenju važno delo ter pustila pomembne sledove tudi pri svojih slovenskih adeptih. Ime skupine je imelo tu svoj resničen pomen: »Zemljašem« je šlo za to, da izrazijo vso tipičnost hrvaškega podeželja, in to na socialno kritičen, ne na večerniško sentimentalni način. V skladu s temi težnjami je Hegedušić odprl v Hlebinah slikarsko šolo, kjer je poučeval kmete samouke. Najkvalitetnejša med njimi se je pokazal Generalić, ki je dobil priznanje za te svoje zgodnje, zlasti na steklo slikane, pristno primitivistične podobe tudi po osvoboditvi in ne le znotraj naših meja. Samemu Hegedušiću pa je uspelo, da je našel svojim tendencam adekvatno formo tudi na višji likovni stopnji. Na razstavi je »Poplava« dober primer samostojne moderne variacije na osnovno temo človeka in zemlje, kot so jo v zgodovini reševali po poznosrednjeveških miniaturnih mnogim umetniki vsak na svoj način: Brueghel, Millet in Pissaro, Egger-Lienz in drugi, manj znani. Hegedušičev svet oblik je prvemu najbližji, barvno pa bi tej sliki težko našli kak pendant. Zelo značilno se mi zdi, da se je tak poizkus, »images populaires«, ki so se, izpovedno sicer najrazličnejše pogoje, razširile s carnikom Rousseaujem kot tako imenovano nedeljsko slikarstvo v vsej zahodni Evropi, pri nas uveljavilo ravno pri Hrvatih. Kolik razloček n. pr. z nami Slovenci, kjer se je vodilni tok prek Vesnanov in drugih posrednikov v mnogo manjšem notranjem protisloju približeval široki ljudski pesni. Pri Hrvatih doblimo namesto tega mirnega pretakanja krišča nasprotja med skupino »Zemlje« in vse bolj artistično usmerjenimi slikarji okoli Trojice (Babić), da ne govorimo o bulvarskih umetnikih a la »Aktmalser« Auer, ki jih zatišno slovensko okolje sploh ne pozna.

SLOVENSKI ODELEK

Pri slovenskem oddelku, ki sledi na razstavi Bosancem in Makedoncem, se tokrat ne bi podrobneje ustavljali, saj so njegovi predstavniki naši javnosti dovolj znani. Predvsem nas zanima, kako se slovensko slikarstvo v pričujočem izboru izraža v okviru celote. Drži, da se naši impresionisti v velikem prostoru, kjer so, ne uveljavljajo tako docela, kot zaslužijo. Prav tako bi lahko poživel že nekoliko standardizirani izbor s kakim manj znanim delom, kar velja predvsem za Sternena in deloma tudi za Jakopiča. Pri tem se ne bi niti ustavljali ob sicer že znanem, a še vedno neresenem konservatorskem vprašanju del iz te skupine, čeprav je tudi slaba ohranjenost

Ivan Generalić: Otok (1940)

nekaterih ravno najpomembnejših slik onemogočila, da bi jih tu razstavili. Dobro, čeprav pičlo je predstavljeno obdobje slovenskega ekspresionizma in nove stvarnosti. Točno povedano: petero razstavljenih del v tem prostoru (Kralj, Pilon, Jakac) vobče ne kaže kakega impresionizma, ampak bolj ali manj tipične stvaritve po prepričljivo upodobljeni in poenostavljeni telesnosti stremece nove stvarnosti z bolj ali manj očitnimi reminiscencami na ekspresionistično obdobje. Najstarejša podoba, Jakčev Saeverud, ki se kljub realizmu sklada z umetnikovo istočasno elegantno ekspresionistično grafiko, pa tvori tu zanimivo protiutež izrazno mnogo tršem likovnemu svetu svoje dobe. Na naši priveditvi bi obravnavano obdobje pač lahko obogatili s kakim delom Tratnika, ki smo ga že mogli v zadnjem času oceniti na njegovi individualni retrospektivi. Od starejšega rodu naših slikarjev med obema vojnama sta dobro predstavljena barvno kultivirani in strogo grajeni A. G. Kos ter popularni krajinar Pavlovec. Kosov vis-à-vis tvori Stupica, zagriženi raziskovalec svojsko zatmenjenih in pridruženih, vsebinsko zdaj otonih, zdaj resigniranih podob človeka in mrtve prirode. S Kosom in starejšim Sternenom je zadnji tvorec tistega dosledno na predmetni stvarnosti gradečega figurálno-portretnega slikarstva, ki Slovencem po Subich in Petkovsku značilno manjka v prvi dobi našega impresionizma, ki jo pri sosednjih Hrvatih zastopa uvodna trojica na razstavi. Pri »Neodvisnih«, kjer iz raznih razlogov opažamo spet mnogo več vezi z ostalim sodobnim jugoslovenskim slikarstvom, se pregled slovenskega deleža ustavi. Po tem, kot jih je javnost poznala pred vojno, se na razstavi najtiše oglašajo Mihelić in najmočnejši Pregelj, medtem ko sta nekako mirnejši podobi Sedeja in Kregarja ohranili svoj stari videz. Mihelić se z obema deloma motivno povezuje s svojimi začeti, pri tem pa se nam vendar ne zdi ta njegov izbor najsrečnejši. Sedej, ki kaže od naših največ vezi s figurálnim slikarstvom novejših Italijanov in Francozov, je še vedno najboljše predstavljen s »Portretom žene«. Pri Kregarju je zanimivo zadnje delo, ki ga še nismo srečali razstavljenega: barvno-formalno uglaseno dekorativno tihotitje z učinkovito uporabo zlasti kubističnih pridobitev. Pregelj med njimi ni zadnji. O njem se že zelo dolgo govori, da se »išče«. Namesto tega se mi zdi bolje reči, da je v zadnjih petnajstih letih prehodil najmanj štiri razvojno zanimive faze, kot jih ne moremo ugotoviti pri nobenem ostalih njegovih vrstnikov. Vsaj na razstavi izstopa kot najbolj uspeša ta, ki stilno in časovno ustreza njegovim zadnjim »antičnim« ilustracijam — brutalno krepki »Avtoportret« in »Trobentač«.

Če strnemo krog naših opazovanj, moramo ugotoviti, da se v srbskem slikarstvu močno odraža težnja po monumentalnosti in epični širini, celo pri izrazito nemonumentalnih sujetih, kot so pokrajine in tihotitja. Vplivi francoske umetnosti so tu najvidnejši in najmočnejši, čeprav predelani v realistični smeri. Prav tako lahko pri Srbih opazimo večjo barvno sproščenost in temperamentnost poteze čopiča kot pri Hrvatih in Slovencih. Sestavi čistejših barv so redkejši, značilnejši za Srbe je pridružen in plemeniti sivkasto-rjavi kolorit, ki ga kot nekak barvni »leitmotiv« srečujemo v vrsti Milčević, Bjelić, Milunović, Čelebonović, Lubarda. Hrvško slikarstvo je izrazito kabinetno, intimno tako po svojem umetnostnem izrazu kot po formatu. Krog pobudnikov je širši kot pri Srbih, barvni sestav in poteza čopiča pa bolj umirjena in kultivirana, plod izrazito meščanske kulture. Na drugi strani se je tu prav iz istih razlogov porodilo umetnostno gibanje, ki si je našlo izraz v primitivizmu Zemljašem. Slovensko slikarstvo ima zaradi izrazito srednjeevropske kulturne dedičine mnogo več stičnih točk s Hrvati kot pa s Srbi; s Hrvati ga družijo čestokrat skupni kraj šolanja — Zagreb, od Srbov še posebno ločuje precejšnja odrezanost od pariških pobud. V celoti gledano ima srbski del na razstavi po razmeroma šibkejši uverturi svoje težišče v delih Dvanajststorie, hrvaški — okrnjen kot je — še vedno v Račiću in Kraljeviću, medtem ko so Slovenci v vseh glavnih fazah dovolj dobro zastopani. Ljerk Menaš

Za bialke se nekaj posebej

Ustanova, o kateri malo vemo

V začetku letošnjega leta je bil na obisku v naši državi strokovnjak Svetovne zdravstvene organizacije za otroško zaščito in profesor pediatrije v Haagu. V Beogradu je med drugim obiskal in se zanimal za delo Instituta za zdravstveno zaščito narodnega pmladka Srbije. V obširnem poročilu svetovni zdravstveni organizaciji in UNICEF-u je o Institutu napisal: »Ta institut je edinstven ne le v Jugoslaviji, temveč v vsej Evropi. Njegovo delovanje bi morala čimbolj podpreti tudi Svetovna zdravstvena organizacija in UNICEF...«

Naša javnost še premalo pozna to koristno in pomembno ustanovo. Mnogi otroci in mnoge mlade matere pa se morajo prav delu tega instituta zahvaliti, da še žive. Pred vojno nismo imeli takih institutov. Po vojni so 1947. leta ustanovili najprej strokovni center za zaščito narod-

nega pmladka, šele 1950. leta pa sedanji institut.

Upravnik instituta dr. Bajšanski nam je pripovedoval o nalogah in problematiki te ustanove.

»Naša osnovna naloga je proučevanje celotne problematike zdravstvene zaščite mater in otrok ter zboljšati zaščito na terenu. Toda naš institut ni le znanstveno-raziskovalno in metodološko središče. Prevezli smo tudi strokovno vodstvo operativne službe na terenu.«

Delo instituta nikakor ni kabinetsko. Tam ne pregledujejo le poročila, ki jih pošiljajo stalni zdravniki iz raznih srbskih mest. Pogosto sestavi institut skupine strokovnjakov, ki odhajajo na teren in samostojno raziskujejo.

»Nazorno vam bom povedal, kako to gre,« nam je razlagal dr. Bajšanski. »Letos smo razpisali anketo v jeseniškem okraju.

Podatki za mesto Azanja pričajo, da je umrljivost dojenčkov zelo velika. Na 100 novorojenčkov je bilo lani 15,7% smrtnih primerov. Ker je kraj eden izmed najbogatšjih v Srbiji, smo bili pričrčani, da umrljivosti ni kriva slaba prehrana, temveč nepoučenost mater. Tam smo takoj ustanovili ambulanto za bolne otroke in posvetovalnice za matere. Tako se bo umrljivost dojenčkov znatno znižala.«

Zdravniki in medicinske sestre instituta tudi obiskujejo, kontrolirajo in poučujejo v ustanovah za zaščito otrok na ozemlju Srbije. Organizirajo tečaje za izpopolnjevanje zdravnikov in srednjega medicinskega kadra. Naloga instituta je proučevati individualno in kolektivno prehrano otrok, pa tudi skrb za njihovo socialno zaščito. Socialno šibki otroci gredo po prizadevanju instituta v kolonije. Zdej sta dve taki koloniji, v Milo-

ševcu in Trnovci. Otroke izročijo materam-kmeticam, ki zanje prejemaajo otroške doklade. Pogosto pa skrbniki kasneje otroke posvoje.

Institut izdeluje zakonske teze in osnutke za službo zaščite matere in otroka ter dokumentacije za programe otroške zaščite v okviru pomoči UNICEF in Svetovne zdravstvene organizacije. V svojem časopisu, »Glasilu socialne pediatrije« objavlja institut uspehe anket.

Svetovna zdravstvena organizacija in UNICEF cenita delo

Mleko kot hrana, zdravilo in strup

Splošno je znano, da je po odstavitvi otroka od materinih prsi kravje mleko nujen sestavni del hrane otroškega bitja v dobi rasti in razvoja. Do nedavnega niso dovolj poznali odločilne vloge mlečnih beljakovin za otrokovo zdravje. V tistih krajih, kjer ni kravjega mleka, so milijoni majhnih otrok zelo ubogi. V razvoju zastanejo, niso odporni proti boleznim in umrljivost je zelo visoka.

organizmu. Tozadovna zdravstvena raziskovanja še niso zaključena.

V zadnjih 60-70 letih je znanost in tehnika iznašla in uveljavila več načinov, ki preprečujejo razvijanje strupa v mleku. Od vseh danes znanih metod je najpopolnejša izpreminjanje presnega tekočega mleka v prah, s čemer preprečimo razvoj bakterij v mleku. Druga prednost je v tem, ker lahko pri mleku v prahu svobodno uravnavamo odstotek ma-

ščob. Proizvajamo torej lahko polnomastno, polmastno ali posneto mleko v prahu, kar je zelo važno, ker vsi dojenčki ne prenesejo enako maščobe v kravjem mleku.

V naši državi je umrljivost dojenčkov in majhnih otrok še vedno zelo visoka. Deloma je temu vzrok pomanjkanje kravjega mleka v nekaterih delih naše domovine. Večji del krivde pa nosi nezdravo, okuženo kravje mleko, tudi tam kjer ga je dovolj. Higijene v hlevih in pri govedu, higijene pri molži, transportu, distribuciji in v gospodinjstvu ne moremo povsod v trenutku ustvariti. V mestu ali na vasi morajo odrasti nove generacije, ki so se že od mladosti higinsko izobraževale. Uveljaviti pa se morajo tudi nujni gospodarski pogoji. To je pot, po kateri se je našrtno in z zavdanja vredno energijo napotila naša domovina.

Ta čas pa imata neprecenljivo vrednost dve naši tovarni mlečnega prahu, ki že delujeta. Tretjo grade. Čeprav njihova zmogljivost še ne more kriti potreb vseh naših novorojenčkov in majhnih otrok, pa tudi bolnih starejših otrok, bo vendar v tistih krajih, kjer je količina in kakovost kravjega mleka najslabša, naše domače mleko v prahu ohranilo zdravje in življenje velikemu številu naših otrok.

Toda kravje mleko je tudi strup. Do nedavnega je bilo veliko število takih dojenčkov, ki so jih hranili namesto ob materinih prsih s kravjim mlekom, obsodeno na umiranje še pred dopolnitvijo prvim letom življenja. V higijensko nerazvitih državah še zdaj umira mnogo takih dojenčkov. Prej so mislili, da je kravje mleko samo po sebi zelo strupeno za otroke. Sodobna medicinska znanost in množične izkušnje v higijensko razvitih državah pa so med tem dokazale, da brezhibno kravje mleko ni tako strupeno. Otrok ne more samo mleko, temveč bakterije, s katerimi je mleko v nehigijenskih razmerah okuženo.

Črna enobarvno krilo in pisana bluza je lepa kombinacija.

Pa ne le to. Naše prve tovarne mleka v prahu, ki smo jih gradili ob pomoči Mednarodnega otroškega fonda, so naši domovini košpot za bodočnost. Gospodarsko močna bo naša država v bodoče s lastnimi sredstvi gradila nove tovarne mleka v prahu, toliko, kolikor ga bomo potrebovali za vse otroke.

Saj ne potrebuje vsak dojenček nujno mleka v prahu. Možna je še cenajša, a dobra rešitev. V mestih s kmečko okolico lahko problem olajšajo higijenske mlekarne, ki naj bi razdeljevale pasteurizirano mleko. Tudi tu nam je Mednarodni otroški fond pomagal pri prvih korakih. Dobili smo tehnično opremo za mlekarne v nekaj naših večjih mestih. Tudi te ustanove so nam košpot za bodočnost.

Mnogim otrokom je mleko zdravilo. Brezhibno navadno kravje mleko je nujna sestavina prehrane bolnega otroka vsake starosti, in skoraj v vsaki bolezni. Ze posneto ali polmastno mleko v prahu lahko deluje kot zdravilo, še bolj pa na primer posneto kislno mleko. V teku so že tehnične in medicinske raziskave, da bi tudi pri nas začeli proizvajati tako mleko v prahu.

tega instituta. Obljubila sta, da mu bosta letos pomagala in podprla prizadevanja naše vlade, da bi čim več domov narodnega zdravja po Srbiji dobilo posebne oddelke za zaščito matere in otroka.

M. P.

Takih bakterij je mnogo. Lahko bi jih razdelili na dve veliki skupini. V prvo sodijo take, ki se ne razmnožujejo v mleku, temveč v otroku, ki jih je s mlekom popil. Od bolnih krav ali bolnih oseb, ki so mleko pripravljale, se lahko na otroka prenesejo razne bolezni n. pr. tuberkuloza, tifus, paratifus, dizenterija in druge nevarne črevesne bolezni. V drugo skupino sodijo bakterije, ki se ne razmnožujejo v otroku, temveč v mleku in ga kvarijo. V mleko jih lahko prenesejo z umazanimi rokami ali umazanimi posodami ob molži, prelivanju mleka itd. Zlasti je nevarna nočist hlevski zrak, umazano vime krave itd. V mlečnem mleku se zlasti poleti bakterije neverjetno hitro množijo, razkrajajo posamezne mlečne sestavine in tvorijo strup. Strup v mleku povzroča verjetno tudi tretja skupina bakterij, ki se lahko razmnožujejo in v mleku in v otrokovem

Pestrost naših gredic

SADITE LEŠNIKE!

Leska je po naravi zelo skromna rastlina. Tudi v vrtni ji običajno odredimo najslabši prostor in je zato kljub številnim dobrih sortam ostala »pastorka« v naših sadnih vrtovih. Tega so krivi v glavnem strokovnjaki, ki priporočajo lešnike saditi, ne da bi dali navodila glede sortnega izbora, višine pridelka in talnih zahtev. Napačno je namreč trditi, da lešniki uspevajo povsod, kjer odpove drugo sadno drevo. Čeprav je lešnik po naravi skromna rastlina, je zelo hvaličen za boljše rastišče in ga sorazmerno bogato poplaja. Ker cveti zelo zgodaj, je najbolj občutljiv za odprte, vetrovne lege, kjer so pozni spomladanski mrazi. Tudi v naravi najdemo lesko največkrat ob robu gozda, kjer jo ščitijo v bližini rastoča gozda drevesa. Požlahtnjene debeloplodne sorte, ki izvirajo z juga, zelo dobro uspevajo tudi pri nas, ako jim nudimo zaščiten prostor. Posebno se odlikujejo za saditev ob sadovnjakih okrog krompiriške itd., kjer takrat opravljajo funkcijo zaščitnega pasu. Posamezni grm zraste 4-6 m visoko in 3-4 m

široko. — Imamo pa tudi bolj odporne sorte, ki jih brez pomislekov lahko sadimo na manj zaščitene, odprte lege. Zaradi sočnosti zrna so te sorte pri nas zelo cenjene in jih uporabljamo za množično proizvodnjo lešnikov. Medtem ko so prej omenjene debeloplodne sorte precej občutljive za talne razmere, lahko sadimo te sorte na bolj pusta tla (n. pr. na brežine, železniške nasipe, ob poteh itd.). Uspeh pri lešnikih torej zavisi v glavnem od pravilne izbire sort.

Najprimernejši čas za saditev lešnikov je jesen. Zaradi sorazmerno majhnega povpraševanja po tej sadni rastlini pri nas, je bolj težavno dobiti ustrezne sorte. Kljub temu je zaželeno, da bi sadili lešnike ne samo v vrtovih in sadovnjakih, temveč predvsem v igriščih za šolsko mladino, po železniških nasipih in drugih prostorih, ker jih drugače gospodarsko težje izkoriščamo. Rdeče leske, ki ni vzgojena v pridobitne namene, je dovolj na razpolago v vrtnarskih drevnicah z okrasnim drevjem.

O. M.

šob. Proizvajamo torej lahko polnomastno, polmastno ali posneto mleko v prahu, kar je zelo važno, ker vsi dojenčki ne prenesejo enako maščobe v kravjem mleku.

V naši državi je umrljivost dojenčkov in majhnih otrok še vedno zelo visoka. Deloma je temu vzrok pomanjkanje kravjega mleka v nekaterih delih naše domovine. Večji del krivde pa nosi nezdravo, okuženo kravje mleko, tudi tam kjer ga je dovolj. Higijene v hlevih in pri govedu, higijene pri molži, transportu, distribuciji in v gospodinjstvu ne moremo povsod v trenutku ustvariti. V mestu ali na vasi morajo odrasti nove generacije, ki so se že od mladosti higinsko izobraževale. Uveljaviti pa se morajo tudi nujni gospodarski pogoji. To je pot, po kateri se je našrtno in z zavdanja vredno energijo napotila naša domovina.

Ta čas pa imata neprecenljivo vrednost dve naši tovarni mlečnega prahu, ki že delujeta. Tretjo grade. Čeprav njihova zmogljivost še ne more kriti potreb vseh naših novorojenčkov in majhnih otrok, pa tudi bolnih starejših otrok, bo vendar v tistih krajih, kjer je količina in kakovost kravjega mleka najslabša, naše domače mleko v prahu ohranilo zdravje in življenje velikemu številu naših otrok.

Pa ne le to. Naše prve tovarne mleka v prahu, ki smo jih gradili ob pomoči Mednarodnega otroškega fonda, so naši domovini košpot za bodočnost. Gospodarsko močna bo naša država v bodoče s lastnimi sredstvi gradila nove tovarne mleka v prahu, toliko, kolikor ga bomo potrebovali za vse otroke.

Saj ne potrebuje vsak dojenček nujno mleka v prahu. Možna je še cenajša, a dobra rešitev. V mestih s kmečko okolico lahko problem olajšajo higijenske mlekarne, ki naj bi razdeljevale pasteurizirano mleko. Tudi tu nam je Mednarodni otroški fond pomagal pri prvih korakih. Dobili smo tehnično opremo za mlekarne v nekaj naših večjih mestih. Tudi te ustanove so nam košpot za bodočnost.

Mnogim otrokom je mleko zdravilo. Brezhibno navadno kravje mleko je nujna sestavina prehrane bolnega otroka vsake starosti, in skoraj v vsaki bolezni. Ze posneto ali polmastno mleko v prahu lahko deluje kot zdravilo, še bolj pa na primer posneto kislno mleko. V teku so že tehnične in medicinske raziskave, da bi tudi pri nas začeli proizvajati tako mleko v prahu.

Dokler pa ne dosežemo vsega tega, morajo otroški dispanzerji okrepiti uspešno začetno akcijo za uvedbo laktarija. t. j. zbiranja izmožnega ženskega mleka. V mnogih primerih je le-ta edina dosegljiva zdravilna hrana. Možnosti za proizvodnjo ženskega mleka v prahu že raziskujejo. Poizkuse vrše v Institutu za transfuzijo krvi v Beogradu. Tudi aparaturo za te poizkuse smo dobili od Mednarodnega otroškega fonda. Žensko mleko v prahu so bo seveda smelo uporabljati le za najbolj občutljive in najmlajše dojenčke.

To so prva pota, po katerih koraka naša domovina, da bi s pomočjo Mednarodnega otroškega fonda popolnoma odpravila mleko kot strup in bi mleko postalo kot hrana in zdravilo dosegljivo vsakemu našemu otroku.

Dr. M. Ambrošič

NASVETI

Če ste jed preveč osolili, vrzite v njo srebrno žlico in z njo vred kuhajte naprej.

Hladne trajne si ne delajte, če nimate lasišča popolnoma zdravega. Preparat lahko zelo škoduje.

OBLEKE iz črtastega blaga

Novost v naših trgovinah je zdaj črtasto blago vseh mogočih barv. Blago je iz umetnega vlakna in je na pogled zelo lepo. Kakšna je njegova kakovost, pa boste presodile potem, ko ga boste že nosile. Nekatero blago je tako, kot da bi bilo mešano z angorsko volno. Najbolj pa nas pri blagu presenečajo barve in različna kombinacija črt. Črna barva je na blagu čisto osnovna barva, pri nekaterih pa je druga ali tretja in vse barve se z njo lepo ujemajo. Blago je najbolj primerno za mlada vitka dekleta. Obleka na sliki ima obrnjene črte počez. Osnovna barva je siva, ima pa zelene in rdeče črte. Odlikuje jo preprost kroj, saj je obleki v okras že blago. Prepasana je s črnim lakastim pasom.

Ze zdaj pripravimo kožo za zimo

Suha koža je fina in tenka, ker so na njej znojnice zaprte. Zato se tudi le redko sveti. Mraz in veter ji škodujeta. Največkrat ji škoduje tudi umivanje z milom, zlasti če ni dobro negovana. Suha koža se rada lušči in dobiva lišaje. Ze zgodaj se pojavijo drobne gube, kot bi bila koža nekoliko zmečkana.

Mastna koža se stalno sveti, znojnice so pogosto odprte in radi nastajajo zajedalci in mozoljčki. Ko se pojavijo gube, so velike in globoke.

Težava je v tem, ker ima mnogo žensk suho in mastno kožo. Če je na primer le-ta mastna po nosu, bradi in čelu ter se sveti in je polna zajedalcev, jo navadno skušamo izsušiti. Tak obraz pogosto pretirano umivamo z milom (dva do trikrat na dan, namesto le enkrat dnevno), čistimo z alkoholom itd. Takl ukrepi škodujejo celo mastni koži, tembolj pa trpe deli obraza s suho kožo.

V nekaterih primerih je koža mastna le na nosu, ali pa je masten ves obraz in le vrat suh ipd. Če je koža na vratu suha, je rada zelo mastna koža tik pod vratom, ki je vidna ob izrezanih oblekah.

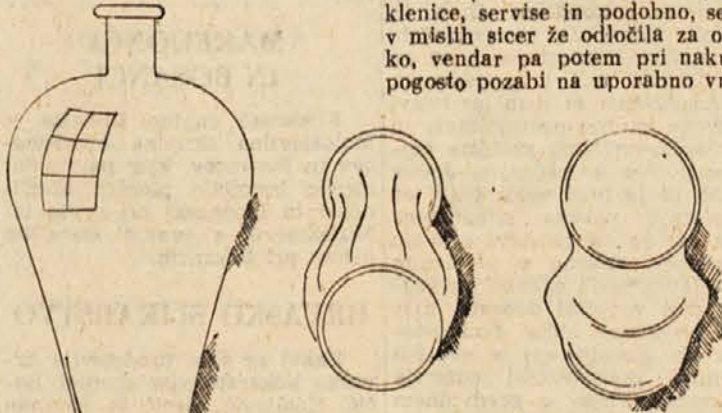
Kaj naj storimo, če je koža de-

loma mastna, deloma suha? Najbolj bo, če jo negujemo kot normalno kožo, t. j. če jo z milom umivamo le enkrat na dan (najbolje zvečer). Po umivanju namažite ves obraz s tanko plastjo kreme in nato dodajte na tiste dele obraza, ki imajo suho kožo, še nekoliko mastne kreme.

Zjutraj osvežite in oplaknite obraz s hladno vodo, mastne dele obraza pa izbršite z vodo za obraz, ki jo pripravite: Zmešajte eno četrtino čistega alkohola s tremi četrtinami destilirane ali prekuhane vode. Dodajte limonin sok (na 2 dcl vode za obraz 1 kavno žličko limoninega soka). Preden jo kanete na košček vate, zmocite vato v navadni vodi in dobro ožmite. Končno natrite obraz in vrat s srednje mastno kremo.

Enkrat ali dvakrat tedensko položite na suhe dele obraza masko, ki bo dala koži več maščobe. Masko lahko pripravite iz mešanice enakih količin rastlinske maščobe, jedilnega olja in ricinusna. Dodajte nekaj otrobov, da postane zmes kašnatna. Če masko položite topel obkladec. Mastne dele obraza lahko namažete tudi s kislim mlekom. Masko odstranite s mlječnim kamiličnim čajem.

Kakšne kozarce bomo kupile

Vsaka gospodinja, ki ima namen kupiti steklene kozarce, steklenice, servise in podobno, se je v mislih sicer že odločila za obliko, vendar pa potem pri nakupu pogosto pozabi na uporabno vred-

(Slika 1.) Pri prvih dveh slikah opazimo namreč napako, da nam pri pitju ostaja del tekočine v izboklinah in kozarec bi morall preveč nagibati, če bi hoteli tekočino izpitj do dna. Dobra steklena posoda se ne sme ob vsakem tresljaju prevrniti, kar pa opazimo pri mnogih izdelkih, ki so pri nas v prodaji. Razen tega pa steklenico z robovi težavno umivamo. Umazanija se nabira na robih ustja in na raznih zgolj dekorativnih vdolbinah in izboklinah. Skrajno neprimerni so takl kozarci v gostinskih obratih, kjer pije iz istega kozarca dnevno desetine ljudi. Kje pa je higijena?

Redilni cmoki

Sadni: Delamo jih iz kuhane krompirja, ¼ kg kuhane-ga, pretlačene krompirja stremo na desko, domamo 17 do 20 dkg moka, jajce, 2 dkg margarine in osolimo. Iz tega zamesimo testo, ga razvaljamo in narežemo krpice. V le-te savičeno čespijo ali dve-tri grozdni jagodi. Kuhamo jih v slani vodi 6-7 minut in zabelimo z maslom.

Zdrobovi: V kozico z ročanjem zlijemo pol litra mleka in 6 dkg masla in postavimo na ogenj. Ko zavre, hitro stremo vanjo 25 dkg zdroba, ga mešamo in ko nastane velik cmok, ki se loči od posode, odstavimo posodo od ognja. Ko se zdrob ohladi, zamesamo vanj tri jajca, enega za drugim. Stremo ga z moko posipano desko, razvaljamo na prvi debelo, narežemo okrogle krpice, ali kvadrate, ki jih posipamo z naribanim sirom. Naložimo jih v namazčen pekač in pečemo v pečici.

nost. Pri nas se je na žalost pri proizvajalcih steklene posode razpasla navada, da zmeraj iščejo nove oblike, ki so pa vse drugo prej kot lepe, uporabne in cenene. (Slike zgoraj.) Ze ob prvem pogledu na takšen kozarec nas odbije barva, ki je včasih modra, rjava in celo zelena. Vsi pa dobro vemo, da učinkuje vsaka pijača neprimerno bolj v naravni barvi, kot pa skozi kakršna koli barvasta stekla. Če pa takšen kozarec pregledamo, vidimo, da se prvič tekočina razliva preko roba zaradi preširokega in zaokroženega ustja. Imeli manj dela, ker je preprostih uporabnih oblik. Le-ta bo v večji okras, kot vsa barvasta in kičasta navlaka.

DNEVNE NOVICE

V soboto so se v Ljubljani poročili: organ L.M. Franc Glešič in servica Hilda Plesničar, kolar Janez Sersan in kmetica Antonija Bricec, avtomobilnik Davorin Satosek in trg. pom. Marija Savorn, študent Rihard Stiblj in gospodinja Adela Novak, električar Miroslav Novak in tkaika Marija Bistrotič, gradbeni tehnik Marijan Dolničar in uslužbenka Vera Theisz, kloparski mojster Jože Joreb in dentista Emilija Sajovc, sofer Ivan Paulovič in gospodinja Adela Mankoš, kipar Viktor Brezovnik in babica Ivana Hren, naučilec Anton Vozel in knjigovodkinja Cecilija Filipič, oficir J.L.A. Anton Dekleva in trg. pom. Marija Vesel, kroj. pom. Benjamin Lampič in uslužbenka Angela Cebulj, delavec Ludvik Vehar in gospodinja Matilda Šešelj, stroj. tehnik Vladimir Klemenčič in knjigovodkinja Vladimira Marolt, skladatelj Alojzij Šošter in gospodinja pom. Teresija Prznik, profesor glasbe Radovan Gobeč in abs. gemanistič Jožefa Znidarsič, orodn. ključavničar Anton Šteblaj in namestnica Jožica Mihevc, sofer Leopold Rolič in uslužbenka Jožefa Dekleva.

Ustanovni občni zbor PR »Poštarske P.T.T. Poštariji planinci in ostali ljubitelji planin vabljani!
Danes sveže morske ribe v ribarnici.

Tečaj angleškega jezika — razpis mest. Svet za prosveto in kulturo LRS razpisuje stalni mesti sekretarja in administratorke tečaja za angleški jezik, ki se bo pričel novembra 1953. Za sekretarja je potrebno znanje angleškega jezika in materialno-financijskega poslovanja, za administratorke pa pasivno znanje angleškega jezika in znanje strojepisja. Prošnje je treba poslati Svetu za prosveto in kulturo LRS najpozneje do 5. oktobra 1953.

Plesna šola »Mete Vidmarjeve« (oddelek za moderno plesno umetnost pri Srednji baletni šoli v Ljubljani) razpisuje vpis v 1. razred. Vpisovanje bo od 28. septembra 1953 dalje vsak dan od 17.30 do 18.30 v prostorih šole — Večna pot št. 3 (pričelje). Sprejemajo se dijake, ki so izpolnile 10 let starosti in ki obiskujejo gimnazijo ali kako drugo splošno izobraževalno šolo. Za vpis je potrebna kolokovana prošnja 30 din. Začetek rednega pouka bo 5. oktobra.

Poštarška koča na Vršču bo od 1. oktobra 1953 zaprta. Ob sobotah in nedeljah bo oskrbovana le v primeru tepega vremena.

Narodni muzej v Beogradu (Trg Republike) je odprt ob sredah, četrtkih, sobotah in nedeljah od 9. do 13. ure, ob torkih in petkih pa od 17. do 21. ure. Ob ponedeljkih je muzej zaprt. Kolektivne obiske prijavite dan prej na telefon št. 20-178.

SOLSTVO
Triletno zborovodsko šolo, ki jo je ustanovila lani Centralna ljudska univerza za izobrazbo zborovodij, so prevzela letos drž. Glasbena šola Center v Ljubljani, Vegova 7. Pismene prijave kandidatov za I. letnik se sprejemajo do 1. oktobra. Preizkušnja poslušala, ritmičnega in melodičnega čuta bo 1. oktobra ob 15. uri. Naknadni pristopni izpiti učencev, ki niso opravili lani izpitolov iz vseh predmetov, bodo 1. oktobra ob 16. uri. Vpisovanje sprejetih kandidatov v I. in II. letnik bo 2. oktobra od 9.-10. in od 16.-18. ure. Čas pouka bo dogovorno določen 1. oktobra po izpitolih. V šolo se sprejemajo praviloma nadarjeni, 18-25 let stari (le izjemoma starejši) kandidati, ki so notranji, znajo nekaj klavirja ali so pevcil kakega zbora, obče opravilo uspešno preizkušnjo. Mesečna šolnina znaša 300 din. Podrobnosti so razvidne v seznamu predavanj Centralne ljudske univerze in na oglasni deski Glasbene šole.

Strojepisne in stenografske tečaje ter specialni administrativni tečaj za izpolnitev izobrazbe v pisarniškem poslovanju odpira oktobra Administrativna šola v Ljubljani. Specialni učni zavod za vzgojo pisarniškega kadra. Tečajji so začetni, nadaljevalni — dnevni, večerni. Učni predmeti: pisarniško poslovanje, ustava in organizacija države, upravni postopek, stenografija, strojepisje, tehnika gospodarstva v osnovni korespondenci, računovodstva, slovenščina, nemščina. — Informacije, vpisovanje pri ravnateljstvu, Roška 15 (bivša Domobranska cesta). Telefon 20-917.

GLEDALIŠČA

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA
Gledališka pasaza
Nedelja, 27. sept. ob 20: M. G. Sauvajon: »Trinajst jih bo«. Izven.
Torek, 29. sept. ob 18: M. G. Sauvajon: »Trinajst jih bo«. Red Torex popoldanski. Vstopnice so tudi v prodaji.
Sreda, 30. sept. ob 20: V. Ocvirk: »Ko bi padli olivci«. Zaključena predstava za LMS. Vstopnice v prodaji pri MK LMS.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE
Ljubljana, Mestni dom
Nedelja, 27. sept. ob 20: Nestroy-Likar: »Ah ta ljubezen smentana...«. Vesele igra z godbo, petjem in plesom. Izven.
Preprodaja vstopnic od 10. do 12. ter eno uro pred začetkom. Vstopnice lahko rezervirate telef. 20-923.

OBVESTILO ABONENTOM SNG.
Lanske abonente, ki so želeli spremembo lanskih sedežev in imajo v upravi SNG še deponirane svoje lanske izkaznice, prosimo, da dvignejo izkaznice za novo sezono najpozneje do 2. oktobra, s 3. oktobrom bodo vse nedvigljene izkaznice razveljavljene.

RADIO

Dnevni spored za nedeljo, dne 27. septembra 1953
6.00-8.00 Dobro jutro, dragi poslušalci! (pester glasbeni spored) — vmes ob 6.10-6.20 Jutranja telovadba — 7.00-7.15 Napoved časa, poročila, vremenska napoved, pregled tiska in objava dnevnega sporeda — 7.15-7.25 Radijske reklame — 8.00 O športu in športnikih: Finski atleti pri nas — 8.15 Laska glasba — Reznicki: Donna Diana, uvertura — J. Offenbach: Parisko veselje — F. Anclit: Stare melodije — M. Green: Londonske epizode — 9.00 Literarno-glasbena oddaja: Krizem po svetu in poeziji in glasbi — 9.40 Dopoldanski simfonični koncert — Niels Wilhelm Gade: Simfonijska št. 4 v B-duru, op. 20 — Sergej Rahmaninov: Koncert za klavir in orkester št. 2 v e-molu, op. 18 — Edward Elgar: Variacije »Enigma«, op. 36 — 11.00 Od pravljice do pravljice — Jonathan Swift: Gulliver v Liliputu (priređil Pino Vatovec) — 11.40 Kratke orkestralne skladbe — 12.00 Pogovor s poslušalci — 12.30 minut z orkestrima Sidney Torch in Joe Loss — 12.30 Napoved časa, poročila in pregled dnevnega sporeda — 12.45 Zabavna glasba, vmes objave — 13.00 Za naše kmetovalce — 13.15 Oddaja za kmečke žene — 13.25 Zeleni ste — poslušajte! — vmes ob 15.00 do 15.10 Napoved časa, poročila in vremenska napoved — 15.45 Radijska igra — Bernard Shaw: Človek in nadlovec (ponovitev) — 16.25 Prijubljene zbori slovenske romantike — 17.00 Ljudsko-prosvetni ozbornik — 17.10 Promenadni koncert — 18.00 Radijska reportaža — Zvone Kržišnik: V društvi Ljudske tehnike — 18.20 Prijetno zabavo! Waldteufel: Valček — Prosvet: Intermezzo — J. Strauss: Odločki iz opere »Netopir« — Melachirno: Zimsko sonce — Smith: Koncert za klavir in orkester iz filma »Leptolica«. Sodelujejo solisti ljubljanske opere, Ljubljanski operni zbor in orkester Slovenske filharmonije, dirigent Jakob Cipci — 19.00 Radijski dnevnik — 19.30 Zabavna glasba, vmes objave in reklame — 20.00 Riccardo Zandonati: Francesca da Rimini, opera v 4 dejanjih — 22.15 Napoved časa, poročila in pregled sporeda za naslednji dan — 22.30 Za zabavo in oddih s solisti ter majhnimi in velikimi orkestri — 22.55 do 23.00 Lahko noč — 23.00-24.00 na valui 327,1 m: Oddaja Radia Jugoslavija za tujino (Prenos iz Zagreba).

RADIO KOPER
Poročila v delavnikih ob: 7.00, 13.30, 19.00 in 23.30, v nedeljah ob: 8.00, 13.30, 19.00 in 23.30.
Nedelja, 27. sept. 8.30 Za naše kmetovalce — 9.00 Mladinska oddaja: Robin Hood III. del, ter pogovor s pisarji — 13.45 Glasba po željah — 15.00 Od melodije do melodije — 15.30 Narodne pesmi v priredbah poje Moski zbor F. Prešeren iz Kranja p. v. Petra Liparja — 16.00 Naši kraji in ljudje — 16.30 Radiodrama v hrvaščini: Branitelj Nušič »Mister Dolare« — 18.30 Male skladbe velikih mojstrov.

RADIO KOPER
Poročila v delavnikih ob: 7.00, 13.30, 19.00 in 23.30, v nedeljah ob: 8.00, 13.30, 19.00 in 23.30.

Nedelja, 27. sept. 8.30 Za naše kmetovalce — 9.00 Mladinska oddaja: Robin Hood III. del, ter pogovor s pisarji — 13.45 Glasba po željah — 15.00 Od melodije do melodije — 15.30 Narodne pesmi v priredbah poje Moski zbor F. Prešeren iz Kranja p. v. Petra Liparja — 16.00 Naši kraji in ljudje — 16.30 Radiodrama v hrvaščini: Branitelj Nušič »Mister Dolare« — 18.30 Male skladbe velikih mojstrov.

DROBNI GLASI

RACUNOVODJA, samostojen, vester in sposoben, z daljšo trgovsko prakso dobi službo. Pismene ponudbe na naslov: Trg. podjetje Zelenina Jesenice.
VISOKO KVALIFICIRANEGA MEHANIKA za tiskarske stroje, ki bi bil ob enem vodja mehanične delavnice, sprejme Tiskarski zavod »Ognjen Prica«, Zagreb, Savska c. 31. Podatke o dosednji zaposlitvi in o strokovni usposobljenosti pošljite sekretariatu najpozneje do 10. oktobra 1953. Plača po tarifnem pravilniku. 2076
MESTO PRVORAZREDNE STROJEPISEKE po možnosti daktilografske, razpisuje mestno podjetje »Instalacija«. Ponudbe pošliti na naslov Instalacija, Ljubljana, Slomškova št. 4. 934
UČITELJA SLOVENSKE STENOGRAFIJE iščem za takoj. Naslov v oglasnem oddelku. 1224
VEČJE ŠTEVILO PRALNIH STROJEV s kapaciteto 25 in 60 kg prodamo. Ponudbe pošliti pod »Prejnice«. 943
GUMIRAN PLASC za motorista zelo poceni prodam. Ljubljana, Hrenovka 15. 1225
KMETIJSKO POSESTVO »ČOKA« v Coki nujno sprejme: komercialista verziranega v poslovanju s suho-mesnimi izdelki, klobašičarstvom in konservami, za svoj ločeni obrat tovarno salame; mojstra specialista za zimsko salamo in ostale trajne klobase. Plača po sporazumu. Nastop takoj. Ponudbe pošljite na naslov: Poljoprivredno dobro »Čoka« v Coki ali na tel. 4 in 16 3947-1-5

CELJSKE VESTI

DEZURNA LEKARNA
27. septembra: I. mestna lekarna. — Nočno dežurno službo opravlja I. mestna lekarna.
Nedejska zdravniška dežurna služba traja od sobote ob 18. ure dalje do ponedeljka do 8. ure jutraj. 27. septembra dr. Fišer Jože, Celje, Kržišnikova ul. 7.

MESTNO GLEDALIŠČE CELJE
Sreda, 30. septembra ob 20: Ivan Tavčar-Oslp Sest: Cvetje v jeseni. Premiera — premierski abonma in izven.

MARIBORSKE VESTI

DEZURNA LEKARNA
Nedelja, 27. septembra, lekarna: »Pri gradcu, Partizanska 1.

RADIO MARIBOR
6.00-12.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana — 12.00-12.30 Oddaja v madžarščini — 12.30-23.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana.

KINO MARIBOR
»PARTIZAN«: Italijanski film »Vrag vzemi slavo«.
»UDARNIK«: Francoski film »Vsi smo morilci«.
»POREZJE«: Angleški film »Noro srce«.
»STUDENCI«: Amer. film »Vrtnitev«.

VESTI Z JESENIC

DEZURNA ZDRAVNIŠKA SLUŽBA
Dežurno zdravniško službo v območju ljudskega občinskega odbora mestna občine Jesenice ima do 2. oktobra dr. Milan Čeh, Titova 4-II. Obiski na dom naj se javijo najkasneje do 18. ure zvečer. Po tel uri bo zdravnik obiskoval le bolnike s težimi poškodbami in močnimi krvavitvami.

Vremenska napoved

hidrometeorološke službe LRS
Stanje dne 26. septembra ob 7. uri: Preko zahodne in srednje Evrope se je zgradil most visokega zračnega pritiska, v katerem se je ustvarilo nad srednjo Nemčijo samostojno jedro, ki se še nadalje krepi. V zvezi s tem je močno oslabljena hladna fronta, ki se je dva dni zadrževala nad zahodnimi Alpami in prešla počasi tudi naše kraje.
Napoved za nedeljo, 27. septembra: Po jutranji megli po kotlinah menja-joče oblačno vreme. Možnost manjših krajevnih padavin. Temperatura ponoči od 8 do 14°C, podnevi do 25°C.

MESTNI VODOVOD V NOVEM SADU

sprejme
Inženirja kemije ali **starejšega hidrotehnika** z izkušnjami v sanitarni tehniki
za vodjo vodovodne postaje
Ponudbe pošljite:
GRADSKI VODOVOD NOVI SAD
4018 1-2

Blagajna

znamke S. J. ARNHEIM — BERLIN, 170 cm visoka, 110 cm široka in 80 cm globoka

popolnoma varna pred vsakim požarom in vlomom

težka 2500 kg, s tremi notranjimi tresori, izmed katerih ima vsak 2 posebni patentni ključavnici,

ugodno na prodaj

GLAVNA DIREKCIJA ŽITNEGA FONDA, ZAGREB, FRANKOPANSKA UL. 16

2075

Delavski sveti, upravni odbori in direktorji

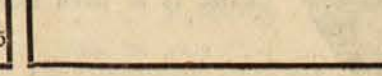
industrijskih, trgovskih in zadržinskih podjetij ter ustanove!

Ne pozabite na

LEKSIKON KRAJEV, NASELIJ IN ZASELKOV LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

Izšel bo letos. Reprezentativni propagandni oglasi bodo gotovo uspešni. Zagotovite si pravočasno svoj oglas. — Podjetja, ustanove itd., ki so oglas ali članek že naročila, pa nam še niso poslala slik ali vsaj besedila, prosimo, naj to čimprej stori, najkasneje pa do 15. oktobra 1953, da s tem pospešijo izdajo leksikona. — Kdor naroči in plača vnaprej knjigo »Leksikon krajev, naselij in zaselkov ljudske republike Slovenije«, jo dobi ob izidu za ceno 250 din. Knjiga bo imela ca. 800 strani s slikami in zemljevidi, poleg prvič objavljenih statističnih podatkov.

UPRAVA URADNEGA LISTA LRS, LJUBLJANA
Erjavčeva cesta

TEČAJI ZA VARJENJE DRUŠTVA ZA VARILNO TEHNIKO LRS

V LJUBLJANI:

1. tečaj E-13 — osnovni tečaj za oblačno varjenje od 1. oktobra do 21. oktobra 1953.
2. tečaj E-15 — nadaljevalni tečaj za oblačno varjenje z zaključnim izpitolom od 4. do 25. novembra 1953.
3. tečaj A-4 — osnovni tečaj za plamensko (avtogeno) varjenje od 8. oktobra do 21. oktobra 1953.
4. tečaj A-5 — nadaljevalni tečaj za plamensko varjenje od 4. do 18. novembra 1953.

V MARIBORU:

1. tečaj E-16 — osnovni tečaj za oblačno varjenje od 26. oktobra do 14. novembra 1953.
2. tečaj E-17 — osnovni tečaj za oblačno varjenje od 18. novembra do 7. decembra 1953.
3. tečaj E-18 — nadaljevalni tečaj za oblačno varjenje z zaključnim izpitolom od 10. do 22. decembra 1953.

Ostale informacije: Društvo za varilno tehniko LRS, Ljubljana, Erjavčeva 11, tel. 22-318.

DANES IN JUTRI

KINO

KINO »UNION«: Ameriški film »Tramvaj — Poželenec«. Brez tednika. Predstave ob 16., 18.15 in 20.30 uri.
KINO »SOCA«: Angleški film »Trenutek obupa«. Tednik. Predstave ob 16., 18. in 20. uri. Predprodaja vstopnic v obeh kinematografih od 9. do 11. ure ter od 15. ure dalje.
KINO »KOMUNA«: Ameriški barvni film »Ostrelke«. Tednik. Barvni novosti 31. Predstave ob 15., 17., 19. in 21. uri.

FILMSKE NOVOSTI

ST. 39

IZ DOMOVINE:

1. Začeli so se veliki jesenski manevri JLA — Priloh tujih delegatov na manevre — Maršal Tito na obhodu po manevrskem področju.
2. Trgatev bombaža v Makedoniji — Moderna predilnica bombaža v Štipu.
3. Fluorografsko snemanje prebivalstva v Crni gori.

SPORT:

4. Atletski dvoboj Jugoslavija : Finska.
5. Mednarodne avtomobilske in motociklistične dirke okoli Kalemegdana.

IZ TUJINE:

1. Otvoritev osmega zasedanja Generalne skupščine OZN.
2. Prvi posnetki iz Teherana po strmoglavljenju Mosadekove vlade — Vrnitev šaha v Teheran.

Redakcija — Beograd tel. 21-191
Zahtevajte, da v vaših kinematografih redno predvajajo filmske novosti.
2463

Pri revmatičnih obolenjih se uspešno uporablja

Gyrodal mulj

novi zdravilni preparat

PLIVE, tovarne zdravil — Zagreb

1885

TELEFON 173
BRZOJAV TISKANINA
KRANJ
BANČNI RAČUN:
NARODNA BANKA
KRANJ 611-T-15

**TOVARNA
TISKANINA
BLAGA**

Tiskanina

KRANJ

Proizvaja in nudi priznane proizvode v bombažnih tkaninah za ženske obleke, za perilo, rute in veliko izbiro tkanin iz stanične preje (Zellwolle) v modernih vzorcih

Trudimo se za dobro kvaliteto naših izdelkov!

»HEMPRO« GENERALNO ZASTOPSTVO ZA FLR JUGOSLAVIJO BEOGRAD - Gospodar Iovanova 35

Zastopništvo za Slovenijo: Ljubljana, Trg Osvobodilne fronte 14/I.
(palača »Grafika« nasproti glavnega kolodvora) - Telefon 22-461

Konsignacijska skladišča:

Ljubljana, »Agrotehnikas, Titova c. 29, tel. 21-305
Beograd, »Hempro«, Palmotičeva 19, tel. 28-558
Zagreb, »Hempro«, Boškovičeva 38, tel. 36-318
Sarajevo, Maršala Tita 37, telefon 26-37
Titograd, »Auto-Zetas, telefon 20-05
Novi Sad, Aleksandra Rankovića, tel. 23-26
Priština, Maršala Tita 10, telefon 456

Traktorske gume vseh velikosti

Gume za tovorne avtomobile vseh velikosti in za vsako cesto

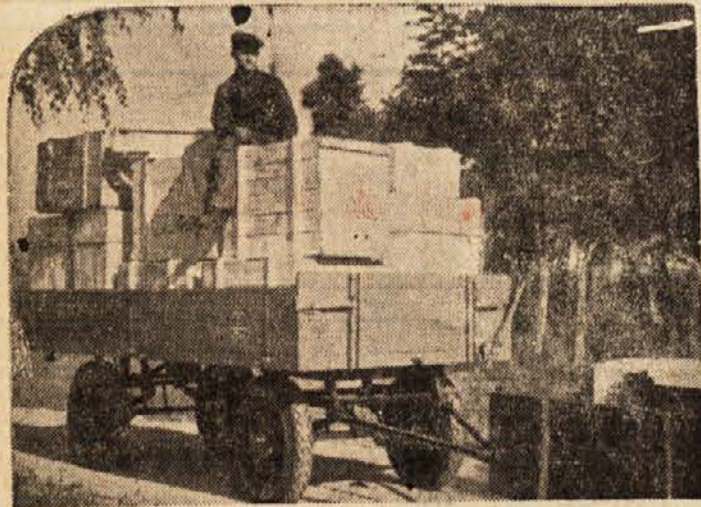
Gume za osebne avtomobile vseh velikosti in za vsako cesto

Vse potrebščine za vulkanizacijske delavnice

Ostali gumijasti izdelki najboljše kakovosti

DUNLOP

Prav kmalu ne bo več potrebnih trideset kmetijskih delavcev za obdelovanje stotih hektarjev zemlje kot doslej, kajti uporaba strojev zelo povečuje storilnost dela. Stroj dela — človek ga vodi in nadzira. Kombajn sam opravi delo stotih delavcev. V dobro razvitih kmetijskih državah povečuje uporaba strojev storilnost za petnajstkrat. V Ameriki, kjer je mehanizacija kmetijstva na visoki, pa opravita dva delavca vse delo na sto hektarjih zemlje.

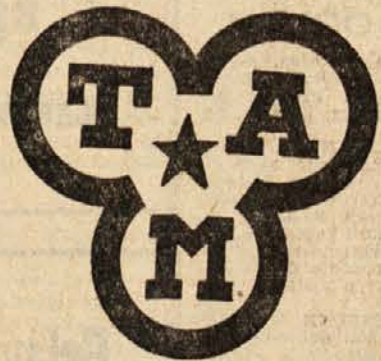
Kako bi mogel še obveljati prevoz z volovsko ali konjsko vprego vse količine pridelkov na takšnih površinah? Čim manj je ljudi, ki delujejo s pomočjo strojev velika kmetijska gospodarstva, tem večja mora biti zmogljivost prevoznih sredstev. Kaj je potem bolje — voz, ki prevaža nekaj sto kilogramov, ali prikolico, ki prevaža nekaj ton? Jasno je, vsekakor prikolica. Prevoznitva v kmetijstvu si sploh ne moremo zamisliti brez prikolice, kajti prikolica in njen vlačilec sta uporabna pri vseh poljskih delih.

Ni čudno, da se kmetijstvo vedno bolj zanima za prikolico. Se vedno je kmet nezaupljiv do vsega, kar je novost v kmetijstvu, toda prikolica je v kmetijstvu že dokaj preizkušena in tudi našemu kmetu vedno bolj znana. Zato je vsakomur vedno bolj jasno, da se jo splača imeti. Na kolesih ima prav takšne gume kot avtomobil in tudi močne prožne vzmeti. Preko kameleja in razprtih cest vozi umirjeno in brez tresenja, da je varen najbolj občutljiv tovar. Tri tisoč kilogramov teže prevaža prikolica, traktor pa lahko vleče kar po dve.

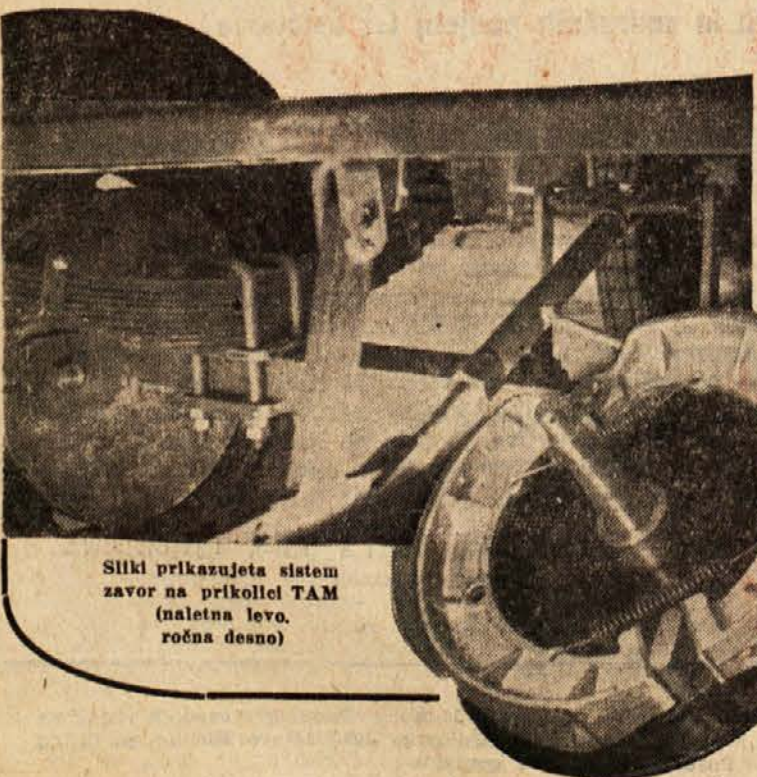
All ne pomislil pri tem kmet, kakšen bi moral biti njegov voz, da bi zmogel isto? Težka, močno okovana kolesa masivno okorno ogrodje z mnogo, mnogo okovja. Kolesa bi se globoko vgrzevala v mehko zemljo. Svedra poedinec ne zmote kupiti prikolice, zato pa to kupi kmetijska zadruga. Ni vse dobro, kar je lepo in praktično na pogled. Važno je, kakšne so lastnosti! O svoji prikolici vedo to najlepše povedati v tovarni avtomobilov v Mariboru. V stalni skrbi za uvedbo nove proizvodnje je začel že lani delovati kolektiv tovarne avtomobilov serijsko proizvodnjo traktorskih prikolic. Pot od prve do dobre prikolice ni bila lahka. Prve so bile še brez vzmeti, letošnje pa imajo tudi že močne in prožne vzmeti in še druge nove, dobre lastnosti, ki pa se še vedno izboljšujejo. Zgrajene so predvsem za naše razmere, toda tudi v tujini se zanimajo zanje, tako da bodo šle kmalu v izvoz. To pa zaradi tega, ker se njihova kakovost lahko meri z najboljšimi izdelanimi v inozemstvu. Vsekakor daje tovarna prednost domačin potrebam kajti vedno več jih bomo rabili v našem kmetijstvu, kjer se danes uporablja že šest tisoč traktorjev in je uporaba prikolice končno le del mehanizacije kmetijstva.

Vozila so se pri preizkušnjah dobro izkazala, tako da so dosedanji uspehi in lastnosti najboljše. Zgrajene so iz kakovostnega jekla in varjene z električnim postopkom, teže so le 1100 kg, imajo dve zavori, na prednjih kolesih nastetno zavoro, na zadnjih pa ročno. Metra pnevmatike je 7x20 col, kar je najprimernejše za nosilnost treh ton, zlasti

MARIBORSKA TOVARNA AVTOMOBILOV

POSPEŠUJE KMETIJSTVO

Sliki prikazujeta sistem zavor na prikolici TAM (naletna levo, ročna desno)

na nevarnih površinah in blatnih cestah. Stranice so visoke 40 cm, višina od zemlje do poda znaša 105 cm. Takšna višina je najprimernejša za natovarjanje in raztovarjanje, ker štedi delovno silo. Tovarna površina pa je v pravokotniku, velikem v dolžini 4 m in v širini 1,80 m in se lahko s spuščanjem stranice poveča na vsaki strani za 30 cm. Na vseh oseh so valjčni ležaji, ki so mnogo močnejši od krogličnih. Vozilo ima polno amortizacijo, ker je prikolica grajena na štirih vzmeteh z enajstim dolgimi peresni ter je zaradi tega zelo elastična. Prožnost povečuje tudi sama konstrukcija okvira. Zaboje je ojačan z okovjem. Dopustna brzina je 25 km na uro. Cena prikolice v tovarni je 598.000 dinarjev, zadruga posvetva kmetijske zadruge in državna kmetijska posvetva imajo pri nakupu 60% popusta, tako da je plačilni znesek 239.200 din. Pri tem pa je upoštevati, da je cena gum 200.000 dinarjev — torej je vozilo izdelano v tovarni zelo poceni, posebno zaradi dobre kvalitete in uporabnosti.

Trenutno so prikolice kupcem na razpolago v tovarni avtomobilov ali pa v trgovski mreži Slovenije: pri vseh kmetijskih magazinih, »Agrotehnik« v Ljubljani in v prodajalni poljedelskih strojev v Murski Soboti, na Hrvaškem pri »Poljoopskrbi« v Zagrebu in v Osijeku, v Srbiji pri »Ratarju« v Novem Sadu, v Makedoniji pri »Agrosnabdeltju« v Skoplju in v Bosni in Hercegovini pri »Plugu« v Sarajevu. Interesenti jih lahko dobijo, če se pravočasno obrnejo na proizvajalca ali trgovske mreže. Kje jih pravzaprav najbolj potrebujejo in kakšne lastnosti so koristniki že ugotovili na njih, so vprašanja, ki tovarno najbolj zanimajo ter si nanje želijo največ odgovorov. Dosedanja poročila so bila var se da ugodna, razočarale so le tiste, ki so jih preveč obremenjevali. V hitro vozili in sploh prezirali navodila, ki veljajo za takšna vozila. Vse to in orientacija za izvoz uavaja podjetje na to, da se zanima a potrebo doma, da bo vedelo, v kakšni meri se sme usmeriti na izvoz, da ne bo prikrajšalo našega kmetijstva. Razdelitev naj bo pravična in smotna, da prikolice ne bo zmanjkalo, kar bo prav gotovo takrat, ko bo razvoj kmetijstva hitrejši. Marsikje kmetijske zadruge

odlašajo z nabavo in čakajo trenutka, ko bo nakup nezogiben, takrat pa se bodo naročila napičila v tolikšni meri, da bodo preseгла zmogljivost tovarne.

Po vsem tem se je vredno vprašati, ali so se interesenti že pripravili na takšno gospodarjenje, kakršnega nakazujejo gospodarske razmere? Ali že pripravljajo dobro prevozniško organizacijo, zlasti sedaj ob spravljanju poljskih pridelkov, da ne bodo utrpeli večjih izgub in nevarnosti? Tudi kmetijskim zadrugam in državnim kmetijskim posvetvom velja isto vprašanje! Samo povečan promet jim lahko prinaša korist, zato je potrebno povečati prevozniško zmogljivost potom potrebnega nakupa prikolice.

